

että meidän ei ilmeisesti tarvitse tästä kovin pitkää keskustelua käydä. Minä vain puolestani totean, että jo vuonna 1952 täällä samassa salissa kokoontuneessa puoluekokouksessa minäkin kannatin puolueen puheenjohtajaksi silloin valittavaksi toveri Väinö Tannerin. Minä mielihyvin totean sen, että tämän puoluekokouksen menettelytapavaliokunta on nyt päätyntä tähän samaan lopputulokseen. Minulla on sellainen usko, että jos me silloin jo olisimme tämän valinnan tehneet toveri Tannerin kohdalla, meidän kulmamme tie sosialidemokraattisena puolueena näinä edesmenneinä muutamina vaikeina vuosina olisi ollut paljon helpompi. Me olemme todenneet puolueen historiasta, että silloin kun todella vaikeat ajat ovat olleet kysymyksessä, me olemme aina luottaneet ja turvautuneet toveri Tanneriin. Minä toivon, että me tänä päivänä olemme tämän saman linjan kannalla, että me myöskin nyt uskomme puolueen puheenjohtajan tehtävät toveri Väinö Tannerille.

Sulo Manninen (Helsingin piiri): Hyvät puoluekokousedustajat! Me olemme vakavan ratkaisun edessä ja tällä hetkellä tämän maan sosialidemokraattisen puolueväen katseet kääntyvät Väinö Tannerin puoleen miehenä, joka voi nostaa meidän puolueemme siitä tilasta, missä se tällä hetkellä on. Myöskin Helsingin sosialidemokraattinen puolueväki ja puolueen kannattajapiirit odottavat, että puolueen puheenjohtajaksi tässä kokouksessa valitaan toveri Väinö Tanner.

Edelleen minä vaadin, että tämä vaali suoritetaan suljetuin lipuin.

Pääministeri Fagerholm: Hyvät toverit! Kun minut on asetettu puheenjohtajaehdokkaaksi, katson olevan rehellisintä, että jo ennen vaaleja selvästi ilmoitan ne edellytykset, joiden vallitessa suostun mahdolliseen valintaan.

Ensimmäinen edellytys on, että puoluetuomikunnan kokoonpano muodostuu sellaiseksi, että se kutakuinkin voi tyydyttää molempia ryhmiä. Käsitykseni mukaan emme voi palauttaa työrauhaa ja työiloa puolueen piirissä, jos lähdemme siitä, että jommankumman ryhmän on tunnettava itsensä lyödyksi. Sillä emme saavuta puolueen sisäistä yhtenäisyyttä, vaan joudumme ojasta allikkoon. Ratkaisu on tärkeä. Meidän täytyy tällä hetkellä olla selvillä siitä, että kysymyksessä ovat suuret arvot. On kysymys puolueen yhtenäisyydestä. Kysymys on siitä, kulkeeko kunniakas puolueemme perikatoa kohti vai kykeneekö se nousemaan siitä tilasta, jossa se tällä hetkellä on. Alennustilaamme on jatkunut kyllin kauan. Olemme antaneet vastustajillemme ivailun aihetta, olemme antaneet heille aseet käteen itseämme vastaan. Kellään meistä ei ole oikeus antaa tilanteen näin jatkaa. Meidän täytyy panna sulku tunteillemme ja

sen sijaan ajatella puolueen parasta. Meidän on niin pian kuin suinkin päästävä linjajaosta. Ensimmäinen edellytys on, että valitsemme puoluetoimikunnan, jonka molemmat linjat saattavat hyväksyä. Sen tehtäväksi sitten jää luoda rauhallinen ilmapiiri ja työrauha sekä puolueen johdon keskuuteen että koko maahan.

Toinen edellytys on, ettemme hyväksymällä liian jyrkkiä päätöslauselmia tee kaikkea yhteistyötä mahdottomaksi, niin sekä talouspolitiikkaan että muuhunkin nähden. Olen jo aikaisemmin sanonut, että uuden puoluetoimikunnan ensimmäisenä tehtävänä tulee olemaan yrittää löytää ratkaisua puolueen ja ammattiyhdistysliikkeen välisille erimielisyyksille. Sekä puolueelle että ammattiyhdistysliikkeelle on elinehto, että jälleen löydämme toisemme.

Kun siis otan vastaan puheenjohtajaehdokkuuden, teen sen edellä mainituilla edellytyksillä. Olen tahtonut tuoda kantani kyllin selvästi ilmi, jotta se olisi kaikkien tiedossa, kun vaaliin ryhdytään. (Voimakkaita suosionosoituksia.)

Olavi Kajala (Hämeen eteläinen). Herra puheenjohtaja! Hyvät toverit! Olen aivan samaa mieltä kuin toveri Kokkola ja toveri Manninen, että tämä on hyvin tärkeä vaali, minkä me nyt suoritamme, ja siitä todella riippuu, voidaanko tätä puoluetta eheyttää vai eikö voida. On todellakin vaikeata ratkaista kysymystä, kumpiko kahdesta näin hyvästä ehdokkaasta omaa paremmat edellytykset tähän sovittelutyöhön, mutta kun minä puolestani asiaa harkittuani olen tullut siihen tulokseen, että toveri Fagerholmilla on paremmat edellytykset tähän, niin minun on velvollisuus selittää, minkä vuoksi.

Mehän olemme täällä olleet eri mieltä siitä, mikä on puolueen ja muiden työväenjärjestöjen, sosialidemokraattisjohtoisten järjestöjen, suhde oleva. Ja minun ymmärtääkseni sosialidemokraatilla ei voi olla tästä asiasta muuta kuin yksi mielipide, ja se on se, että puolue johtaa kaikkia niitä järjestöjä, joissa sosialidemokraatit ovat mukana, mutta tämä ei ole mitään diktatuurijohtoa, mitään sanelupolitiikkaa, vaan sen pitää rakentua hyvään neuvottelupolitiikkaan, tasa-arvoisuuteen, ja kun minä sattumalta tunnen toveri Fagerholmin vuosikymmenien takaa — ensimmäisen kerran tapasin hänet vuonna 1927 sos.-dem. nuorisokongressissa Tukholmassa, jossa hän silloinkin selvitti, silloin nuorena toimittajana, hyvin taitavasti hyvin vaikean kysymyksen — niin minä voin sanoa kokemuksesta ja vakaumuksesta, että sopivampaa miestä sovittelemaan ei meidän puolueessamme ole kuin on toveri Fagerholm.

Kun nyt ammattiyhdistysmiehet, SAK:n miehet, ovat taipuneet, kun heidät on saatu taivutetuiksi sulattamaan toveri K.-A. Fager-

holmin valinta, niin minun mielestäni tähän ojennettuun käteen pitäisi tarttua, sillä vaikein tehtävä meillä on saada SAK:n ja puolueen suhteet sellaisiksi, että me saamme tähän työväenliikkeeseen työrauhan palautetuksi. Me emme saa päästää asiaa siihen, että SAK määrää, ei ollenkaan, mutta me emme saa myöskään lähteä siitä, että puolueemme päättää, mitä SAK:n on tehtävä. Näiden kahden suuren työväenjärjestön on saatava aikaan keskenään sellainen yhteistyö, että siitä hyötyy koko työväenliike, koko työväki tässä maassa, ja tässä mielessä minä puolestani olen harkinnan jälkeen tullut siihen tulokseen, että K.-A. Fagerholm on se mies, joka pystyy tämän sovittelutyön aikaansaamaan.

Tässä on lisäksi yksi näkökohta ja se on se, että K.-A. Fagerholm on joutunut katselemaan asioita myöskin ammattiyhdistysmiehen silmin monta vuotta, oikeastaan vuosikymmentä. Hänelle ei ole vierasta ammattiyhdistysväen ajattelutapa. Nyt hän on katellut asioita pääministerin paikalta, ja me kuulumme, millä edellytyksillä hän suostuu ehdokkuuden ottamaan vastaan. Tämä on minusta paras tae siitä, että meillä on nyt vielä tilaisuus, sanoisin tämä ainoa tilaisuus, saada aikaan rauha ja sopu Suomen sosialidemokraattisten järjestöjen kesken. Sen edellytyksenä on, että me saamme viime puoluekokouksemme presidenttiehdokkaaksemme lopujen lopuksi yksimielisesti valitseman K.-A. Fagerholmin tämän puolueen johtoon. Pyydän suositella K.-A. Fagerholmin valintaa.

Keskustelu päättyi.

Puheenjohtaja: Keskustelun kuluessa on tehty kaksi ehdotusta, joita molempia on myös kannatettu. Puoluetoimikunnan puheenjohtajaehdokkaat ovat "Väinö Tanner ja K.-A. Fagerholm. Asiassa on suoritettava äänestys. Äänestys suoritettaneen suljetuna vaalina, joka edellyttää siis sitä, että äänet lasketaan mandaattiperusteen mukaisesti. Näin kai tehtäneen.

Selonteko myönnettiin oikeaksi ja äänestysmenettely hyväksyttiin keskustelutta.

Puheenjohtaja: Vaalitoimituksen teknillisestä puolesta: Äänestykseen käytetään jokaisella kokousedustajalla olevan isomman lehtiön arkkeja. Siihen kirjoitetaan sen ehdokkaan nimi, jota asianomainen edustaja kannattaa, siis joko Väinö Tanner tai K.-A. Fagerholm. Lehti taitetaan kahteen kertaan ja tuodaan nimenhuudon mukaan, siinä järjestyksessä kuin piirikokousedustajat piireittäin on luetteloitu, tänne eteen, jossa vaalilautakunta ottaa ne vastaan siten, että äänestyslippuun ensin merkitään asianomaisen edustajan mandaattiluku, sen jälkeen se leimataan ja sen jälkeen pannaan vaaliurna.

Vaalilautakuntaa pyydetään kokoontumaan tähän kokoussalinteeseen.

Selostus merkittiin pöytäkirjaan.

Puheenjohtajan vaali toimitettiin.

Vaalitoimituksen päätyttyä lausui

Puheenjohtaja: Kokous jatkuu. Äsken tehtiin esitys siitä, että puoluetoimikunnan puheenjohtajan vaali, sihteerin vaali ja ruotsinkielisten järjestöjen edustajain vaali kaikki suoritettaisiin välittömästi. Vaalitoimituksista ensimmäinen on suoritettu ja ääntenlasku on parhaillaan käynnissä. Tuottaisi teknillisiä vaikeuksia käydä käsiksi seuraaviin vaalitoimituksiin. Minä esittäisin, että tämän asian käsittely lykättäisiin siksi, kunnes tämän puheenjohtajan vaalin tulos on saatu selville. (Kokouksesta: Oikein!)

Puheenjohtajan ehdotus hyväksyttiin.

(47)

Puheenjohtaja: Ohjelmavaliokunnalta on tullut valmiita mietintöjä. Toveri Pitsinki esittelee.

Kaarlo Pitsinki: Hyvät toverit! Paljon puheenaihetta antanut ohjelmakysymys on nyt siinä vaiheessa, että ohjelmavaliokunta on jättänyt puoluekokoukselle mietintönsä. Ohjelmavaliokunnan mietintö n:o 1 on valiokunnan ehdotus puolueen lähiajan talous- ja sosiaalipoliittisiksi tavoitteiksi.

Paljosta ennakopuheesta ja suuriltakin näyttäneistä erimielisyyksistä huolimatta ohjelmavaliokunta jättää mietintönsä yksimielisesti. Jos nyt ohjelma tullaan likipitään sellaisenaan hyväksymään, kuin se tähän mietintöön on kirjoitettu, niin me voimme todeta, että tämän lähiajan talous- ja sosiaalipoliittisen ohjelman puolueellemme ovat laatineet varsin erilaisissa asemissa toimivat ihmiset. Siellä on puheenjohtajana maisteri, jäsenenä pienviljelijä, kunnallisneuvos, työnjohtaja, kunnansihteeri, putkityömies, puuseppä, muurari ja päätoimittaja. Valiokunnan sihteerinä on ollut filosofian tohtori Ahti Markus Salonen. Monet näkökohdat ovat siis voineet tulla esille valiokunnan työssä.

Työskentely kokonaisuudessaan tapahtui erittäin rakentavassa hengessä. Ei ollut jälkeäkään siitä kärjistyneestä asioiden esitystavasta, jolla näitä ohjelmia evästettiin valiokuntaan. Ohjelmavaliokunta muodosti toisin sanoen erittäin hyvään yhteistyöhön pystyvän ryhmän, jossa kaikki tekivät parhaansa, ja tulos on nyt tässä. En väitä, että valiokunnan työ olisi niin kovaksi hiottua kristallia, ettei arvostelun timantilla olisi minkäänlaisia mahdolli-

suuksia jättää siihen jälkeensä. Vaikka ohjelma oli yksimielinen esitys, niin me jälkeenpäin olemme olleet epävirallisessa yhteydessä ja siinäkin vaiheessa todenneet, että se tai tämä kohta olisi ehkä voitu sanoa hieman toisella tavalla. Mutta ehkä on hyvä, että jää varaa asioiden käsittelylle myöskin täällä.

Tällä lyhyellä esipuheella minä esittelen ohjelman siltä osin, kuin se kaipaa kommentteja.

Virikkeitä antavana pohjana valiokunnalla oli tietysti esitysvihkoseen painettu Kymen piirin alustus. Tekstiä seurattaessa käytettiin lähinnä painettuna jaettua "Mitä nyt on tehtävä?"-alustusta sekä toveri Uotin esittämää alustusta — kuitenkin niin, että muutokset tehtiin lähinnä tähän painettuun luonnokseen "Mitä nyt on tehtävä?" Selostan tässä pääpiirteittäin ne kohdat, joihinkaan muutoksia on tullut.

Ensinnäkin on tietysti nimi muuttunut. Valiokunta katsoi olevan paikallaan antaa tälle lausunnonle nimeksi "Lähiajan talous- ja sosiaalipoliittiset tavoitteet".

Ensimmäisen kappaleen otsake on ennallaan, sisältökin miltei sellaisenaan. Siihen tehtiin kuitenkin eräs muutos, jonka aiheellisuudesta täällä toveri Uoti alustuksessaan huomautti. Tämän ensimmäisen lyhyen kappaleen virkkeeseen "Tämä ohjelmaluonnos julkaistiin v. 1954 vihkosena" on tullut muutos aikaisemmasta tekstistä. Se on varmasti paikallaan, koska kyseessä todellakin oli luonnos, joka vasta myöhemmin vuoden 1955 aikana puettiin ohjelman muotoon. Muilta osin teksti jatkuu suurin piirtein muuttumattomana aina nimikkeeseen "Kansantaloutemme rakenteellinen kehittäminen" saakka. Tässä osassa on kolmannessa kappaleessa ensinnäkin se muutos, joka on jo aikaisemmin monisteena, jaettu, mutta tähän muutokseenkin on sen jälkeen tehty vielä muutos. Viimeisellä rivillä tällä sivulla ovat sanat "pelkästään maanviljelyksen varassa", joista katsottiin, että näin sanonta tulisi täsmällisemmin ilmaisemaan, mitä tässä maataloustuotannon kannattavuutta tarkasteltaessa itse asiassa on tarkoitettu. Komitean mietinnön sivulla 3 ei ole enää sitä kappaletta, joka oli painetun luonnoksen sivulla 5 ja kuului: "Pirstoutuminen liian pieniksi yksiköiksi koskee myös metsämaata ja häittää tämän arvokkaimman aineellisen kansallisomaisuutemme järkiperaistä hoitoa ja tehokasta hyväksikäyttöä." Tämä kappale päätettiin jättää pois. Sen jälkeen seuraa muuttumatonta tekstiä, kunnes tullaan sivulle 7. Siellä on kappaleessa "Täystyöllisyys" kolmannella rivillä alhaalta lukien muutettu työttömyyden huippuluku kuulumaan 90.000 pro 80.000, joka se oli painetussa ohjelmaluonnoksessa. Tällä muutok-

sella on vain haluttu saattaa tiedot ajan tasalle. Sivulla 8, toinen rivi ylhäältä, eräs lyöntivirhekorjaus. "Teollisuuden palkat ja palkansaajien yleinen ansiotaso nousi 12—14 %, mutta nimellispalkkojen nousun tekee tyhjäksi elinkustannusten samaan aikaan tapahtunut noin 17 prosentin kohoaminen." Siis pitää olla nousun. Eräät maanviljelysasiiantuntijat, joita meillä täällä myöskin on, ovat tässä suhteessa esittäneet minun mielestäni varsin paikallaan olevan huomautuksen, jota valiokunta ei kuitenkaan enää ole ennättänyt ryhtyä ottamaan varteen. Mutta myönnän, että tämä huomautus on aiheellinen. Sivun 7 lopulta lähtien "Palkansaajien asema on huonontunut" sivulla 8 toiseen kappaleeseen saakka puhutaan palkansaajien tuloista ja maanviljelijäin tuloista. Rinnastus, joka tässä suoritetaan, perustuu tiettyihin virallisiin tilastoihin ja on sellaisenaan siis asiasisällöltään oikea. Kuitenkin voidaan huomauttaa, että tässä on rinnastettu kaksi asiaa, joidenka rinnastaminen ei kenties tällä tavalla ole paikallaan. Pitäisi puhua palkansaajien nimellistuloista aivan samaan tapaan kuin puhutaan myöskin maanviljelijäin nimellistuloista ja näiden lisäyksestä. Luulen, että tässä suhteessa olisi syjrtä suorittaa pieni korjaus, mutta emme ole ennättäneet sitä tekemään. Sivulla 8 otsakkeen "Rahan arvo" alla toisen kappaleen kahdeksannella rivillä on lyöntivirhe "Palkansaajien vastaisekin pyrkimykset elintasonsa nostamiseksi kilpistyvät maataloustulolakiin", pro "kilpistynyt". Sivulla 9 "Sosialidemokraattinen puolue ja palkansaajat": tähän kappaleeseen on monistetussa muutosehdotuksessa, joka jo aikaisemmin painetun ohjelman mukana jaettiin, tehty muutos. Alun perin tämä kappale tuon monisteen mukaan kuuluu näin: "Sosialidemokraattinen puolue saa pääasiallisimman poliittisen kannatuksensa palkansaajaväestöltä, mistä syystä puolueen on pidettävä huoli siitä, että palkansaajille tulee heille kuuluva osuus tuotannon tuloksista ja että heille tuotannon kasvun ja kehittymisen mukaan taataan kohoava elintaso, joka saavutetaan reaaliansioiden nousun avulla." Valiokunta katsoi, että on tarpeetonta ikäänkuin kahteen kertaan puhua samasta asiasta tämän kappaleen lopussa ja sen vuoksi se pani pisteen viimeisen virkkeen pilkun paikalle, joten sivulause "joka saavutetaan reaaliansioiden nousun avulla" jäi pois siitä luonnoksesta, joka nyt on käsillä komitean mietintönä.

Sivu 10: painetun luonnoksen toisessa kappaleessa otsakkeen "Sosialidemokraattinen puolue ja pienviljelijät" alla, siis painetussa luonnoksessa sivulla 13, on kappale, joka kuuluu: "Sosialidemokraattisen puolueen tulee vedota pienviljelijöihin ja heidän lapsiinsa myös palkansaajien puolueena." Tähän on tullut muutos ja

muutoksen jälkeen kohta kuuluu: "Tästä syystä sosialidemokraattinen puolue vetoaa pienviljelijöihin ja heidän perheidensä jäseniin myös palkansaajien puolueena." Sanonta "lapset" jätettiin siitä pois ja muutettiin sanonnaksi "perheenjäsen". Sivulla 10 viimeistä edellisellä rivillä on uutta tekstiä, joka on otettu täällä toveri Uotin esittämästä alustuksesta. Tämä uusi teksti kuuluu: "Ylipäänsä on maatalouden hyväksi myönnettyistä määrärahoista entistä suurempi osa suunnattava tilojen elinkelpoisuuden säilyttämiseksi sekä lisäämiseksi ja on huolehdittava siitä, että varsinaisen välttämättömän asutustoiminnan ohella tapahtuva, tuotantoedellytyksiä heikentävä tilojen osittaminen estyy."

Sivulla 11 otsakkeen "Sosialidemokraattinen puolue ja teollistaminen" alla sen ensimmäisessä kappaleessa on myöskin eräs sanonta, joka on otettu tähän toveri Uotin esittämästä alustuksesta. Sanonta sisältyy kappaleen ensimmäiseen virkkeeseen: "Sosialidemokraattisen puolueen on jatkuvasti korostettava maamme teollistamisen välttämättömyyttä ja määrätietoisesti työskenneltävä teollistamisen edistämiseksi ja erityisesti valtionjohtoisen teollisuuden edelleen rakentamiseksi." Valiokunta halusi tällä lisäyksellä korostaa sitä aikaisemmin jo omaksuttua sosialidemokraattisen puolueen talouspoliittista linjaa, joka sisältyy meidän muihinkin ohjelmiin ja jota on myöskin käytännössä pyritty noudattamaan. Saman kappaleen viimeinen virke on sekin uutta. Ajatus syntyi valiokunnassa: "Myös kuntien on suhtauduttava myönteisesti ja kaukonäköisesti teollistamispyrkimyksiin harjoittamalla sellaista talouspolitiikkaa, joka suosii paikallista teollisuutta ja yritteliäisyyttä." Tässä yhteydessä puhuttiin valiokunnassa varsin paljon siitä, millä tavoin olisi suhtauduttava pienyrittäjäkysymykseen yleensä ja siinä ohessa pienteollisuuskysymykseen. Kaikilla puolueilla on poliittisissa ohjelmissaan jotakin sanottavaa myös pienyrittäjille, ja mekin halusimme jotakin sellaista sanoa, sekä asiallisista että poliittisista syistä. Tähän luonnokseen tuli kuitenkin muoto, jossa tuo pienyrittäjä-sana korvattiin sanonnalla "paikallista teollisuutta ja yritteliäisyyttä". On makuasia, kumpaa sanontaa käytetään, mutta minä henkilökohtaisesti asiaa myöhemmin tuumittuani olen tullut siihen johtopäätökseen, että ehkä sittenkin olisi tehokkaampi sanonta tuo "pienyritteliäisyys" kuin tuo "paikallinen yritteliäisyys", jolla sanonta tässä on korvattu. En kuitenkaan mene tässä esittämään muutoksia, koska esittelen valiokunnan yksimielistä mietintöä.

Sivulla 12 toiselta riviltä alkaa virke, jossa on hieman uutta asiaa: "Meidän on myönnettävä itsellemme, että olkoon kysymyk-

sessä valtion, osuustoiminnallinen tai yksityisten omistama tuotannollinen yritys, sen tulee tuottaa voittoa tai olla kansantaloudellisesti kannattavaa..." Tämä ajatus on otettu toveri Uotin alustuksesta. Uutta, samoin toveri Uotin alustuksesta, on sivulla 12 seuraavakin kappale: "Sosialidemokraattisen puolueen johdon yhteyteen olisi perustettava erityinen työväenliikkeen eri haarojen yhteinen neuvottelukunta tarpeellisine toimeenpanoelimillean valvomaan talouspolitiikan kehitystä, tekemään aloitteita > ja huolehtimaan niiden toteuttamisesta." Ajatus on sama kuin toveri Uotin alustuksessa, mutta sen muoto on hieman toinen. Valiokunta katsoi, ettei ole paikallaan niin täsmällisesti kuin Uotin alustuksessa asettaa tavoitteeksi tällaista neuvottelukuntaa, ja niin kuin siinä sanotaan, jopa pysyväistä sihteeristöä. Syntyi sellainen käsitys, että nykyisen taloudellisen tilanteen vallitessa puolueella tuskin on mahdollisuuksia käytännössä toteuttaa niin pitkälle menevää uudistusta omassa piirissään kuin pysyvaisen toimiston ja sihteeristön palkkaamista. Tästä syystä haluttiin olla varovaisempia ja jättää myöhemmin osoittautuvien mahdollisuuksien varaan se, kuinka paljon asiassa voidaan tehdä, mutta otettiin kuitenkin mukaan *tämä* ajatus, joka valiokunnan mielestä oli hyvä ja varsin paikallaan.

Sivulla 12, edelleen otsakkeen "Sosialidemokraattinen puolue ja taloudellinen tasapaino" alla, on eräs kirjoitusvirhe: sanat "ansioiden tilaan" on oikaistu kuulumaan "asioiden tilaan", siis asioiden pro ansioiden. Saman otsakkeen alla toinen kappale: "Tämä tie viitoitetaan tavallisesti negatiivisesti sanomalla, että me kansakuntana kulutamme liikaa tai että meidän elintasomme on liian korkea ja että meidän on ruvettava elämään tosiasiallisten voimavarojemme mukaan." Sanonta "kansakuntana" on lisätty. Senjälkeinen kappale, sivun 12 viimeinen kappale, on muutettu uuteen asuun. Valiokunta ei halunnut panna komitean mietintöön mitään siihen viittaavaakaan, että me pitäisimme vähäväkisen kansan elintasoja liian korkeana, ja siitä syystä kappale kuuluu näin: "Maamme vähävaraisen väestön elintaso ei kuitenkaan ole liian korkea. Sosialidemokraattisen puolueen on annettava tälle asialle positiivinen ilmaisu julistamalla, että voidaksemme ylläpitää ja kohottaa nykyistä elintasoamme meidän on korjattava kansantaloutemme rakenteelliset heikkoudet." Uskon, että tämä on parannus painetun ohjelmaluonnoksen tekstiin.

Sivu 13: "Sosialidemokraattisen puolueen talouspolitiikka käytännössä". Alleviivattuun virkkeeseen, eli siis luetteloon kaksoispisteiden jälkeen, on tullut uusi sana. Sanonnassa "täystyöllisyyteen, kansantulon ja työn tuottavuuden nostamiseen kansantaloutemme

rakennetta kehittämällä sekä lisääntyvään tasapuoliseen sosiaaliseen turvallisuuteen" on sana "tasapuoliseen" uusi. Valiokunta oli sitä mieltä, että kun meillä nyt on ollut ja saattaa tästä eteenkinpäin tulla tilanteita, jolloin on syytä uudelleen harkita myöskin sosiaalisia menoja ja niiden rakennetta, niin on paikallaan todeta, että esim. julkisten yhdyskuntien budjeteista maksetut sosiaaliset menot eivät tyydyttävällä tavalla jakaudu oikeudenmukaisesti, vaan että eräissä tapauksissa nämä sosiaaliset edut ja lisät päinvastoin suurentavat sitä tulojen ja turvallisuuden erotusta, joka jo muutoinkin on syntynyt eri kansalaisten ja kansalaisryhmien kesken. Tästä syystä katsottiin tuo "tasapuoliseen" tarpeelliseksi.

Mietinnön ponsi n:o 1 on uusi. Se on otettu toveri Uotin alustuksesta ja se kuuluu näin: "Turvattava rahanarvon vakavuus, joka on terveen talouden perusta." Valiokunta katsoi, että nimenomaan nykyistä talouspoliittista tilannetta ajatellen tällainen ponsi on paikallaan.

Toinen ponsi: "Ryhdyttävä kaikkiin tarjolla oleviin toimenpiteisiin maan teollistamiseksi, jotta työtä ja ansioita tarjoutuu työttömille sekä maatalouden vajaatyölliselle väestölle ja uusia työtilaisuuksia luodaan myös kaupan, liikenteen ja palveluselinkeinojen alalla."

Kolmas ponsi: "Laadittava aikaisemmin suoritettuun selvitystyöhön ja tarpelliseksi katsottaviin lisäselvityksiin nojautuva teollistamisohjelma sekä yhdenmukaistettava talouspoliittinen suunnittelu sellaisella tavalla, joka takaa teollistamisohjelmalle sen merkityksen mukaisen huomion taloudellisten ratkaisujen yhteydessä. Tässä tarkoituksessa on hallituksen asetettava elin, joka käytäntöä silmällä pitäen kiireellisesti laatii ajallisesti määritetyn lähivuosien teollistamisohjelman ja tekee täsmälliset ehdotukset hallituksen ja eduskunnan päätettävistä tehtävistä." Tähän ponteen on jo aikaisemmassa ohjelmassa tullut eräs muutos. Aikaisemmassa luonnoksessa puhuttiin 5-vuotissuunnitelmasta. Useista eri syistä johtuen valiokunta katsoi kuitenkin olevan paikallaan, että tuo sanonta "5-vuotissuunnitelma" jätetään tästä pois ja korvataan sanonnalla "ajallisesti määritetty", jolloinka suunnitelman ei tarvitse välttämättä olla nimenomaan viisivuotissuunnitelma, vaan voi yhtä hyvin olla kolmivuotissuunnitelma tai kuusivuotissuunnitelma tai mikä tahansa. Tässä ponnessa on eräässä mielessä uusi ajatus. Meillä on istunut komiteoita ja selvittelyelimiä, jotka ovat vuosien mittaan tutkineet, mitä kaikkea hyvää olisi tehtävä talouselämän

eri aloilla, jotta mm. teollistaminen edistyisi. Sikäli kuin muistan, ei kuitenkaan yhdenkään elimen toimesta ole asetettu tavoitteita niiden keskinäiseen arvo-, tärkeys- ja kiirellisyysjärjestykseen, puhumattakaan siitä, että olisi laadittu aikataulu, jonka puitteissa nämä uudistukset on toteutettava ja teollisuutta rakennettava. Tämä uusi ajatus oli valiokunnan mielestä varsin tärkeä, ja katsottiin olevan paikallaan, että se jää tähän ponteen. Kysymyksessä on siis yksinkertaisesti määrävuosia varten rakennettava teollistamistoimenpiteitä edistävä ohjelma, jossa asiat pannaan arvojärjestykseen ja todetaan, mitä tämän ohjelman toteuttamiseksi on tehtävä niin hallituksessa kuin eduskunnassakin. Tämän täsmällisempää teollistamisohjelmaa ei katsottu tässä yhteydessä voitavan esittää. Tämä on kuitenkin jo verrattomasti täsmällisempää kuin meidän ohjelmassamme aikaisemmin esitetty. Se on täsmällisempää nimenomaan ajankohtaa silmällä pitäen.

Neljäs ponsi: "Uudistettava maa- ja maatalouspolitiikka niin, että maanviljely saatetaan kannattavaksi elinkeinoksi ja metsien järjestyksellistä hoitoa ja hyväksikäyttöä kehitetään. Tähän liittyen hallituksen on asetettava elin, joka viimeistään ensi keväänä jättää täsmälliset ehdotuksensa kaikista niistä toimenpiteistä, jotka ovat tarpeen koko maatilatalouden suunnitelmalliseksi rationalisoimiseksi ennen kaikkea tilakokoa ja tuotannon suuntausta ajatellen niin, että luodaan kestävä perusta maatalous- ja metsätyöväestön elintason jatkuvalle luonnolliselle kohottamiselle, ja niin, että samalla helpotetaan työikään tulevien lasten ammattikoulutusta ja turvallista siirtymistä pysyväiseen ansiotyöhön." Tähän ponteen, joka koskee maataloutta, liittyy meidän ohjelmiamme ajatellen eräässä mielessä uusi tai ainakin vähemmän käytetty ajatus, nimittäin se, että tässäkin on pantu määräaika, jonka kuluessa on selvitettävä tietty kysymys, ja lisäksi on asetettu paasuuntaviivat, annettu •eväät sille selvitystyölle, joka olisi suoritettava ja jonka tulokset sen jälkeen olisi pantava täytäntöön. Niinkuin toveri Uoti eilen :käyttämässään puheenvuorossa totesi, myöskin sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä omalla toimialallaan on tehnyt aivan samaan •suuntaan käyvän aloitteen, vaikkei tämä aloite vielä ole johtanut käytännölliseen tulokseen. Tässäkin peruste, jonka vuoksi katsoimme olevan paikallaan säilyttää ponnet sanotussa asussa.

"Viides ponsi: "Saatettava valtiontalous terveelle pohjalle, jotta yleisten toimeentuloedellytysten helpottamiseksi..." Aikaisemmin tämä sanonta kuuluu "palkansaajien aseman helpottamiseksi". Sanonta muutettiin ylimalkaisemmaksi, jotta ei olisi viitattu pelkäs-

tään palkansaajiin, vaan yleensä vähävaraiseen väestöön, johonka kuuluvat palkansaajien ohella myöskin esim. pienviljelijät. Ponsi jatkuu: "... ja elinkeinoelämän edistämiseksi verotusta voidaan lieventää ja turvata talouselämän omaan aktiviteettiin perustuva täystyöllisyys." "Omaan aktiviteettiin perustuva täystyöllisyys" on tullut korvaamaan sanonnan "tehokas täystyöllisyys". Valiokunnassa puhuttiin pitkään siitä, olisiko viisasta ja paikallaan panna tähän sana "aktiviteetti", mutta koska emme löytäneet toista sanaa, joka olisi esittänyt saman asian yhtä pontevasti ja selvästi, me riskeerassimme ja panimme sen pitkän keskustelun jälkeen ponteen.

Kuudes ponsi: "Selvitettävä, millä edellytyksillä puolueen päämääriksen asettamat sosiaaliset uudistukset: työviikon lyhentäminen, työaikalainsäädännön ulottaminen sellaisille aloille, joilla sitä ei vielä ole, minimipalkkalain säätäminen, työttömyysvakuutuksen sekä yleisen sairausvakuutuksen voimaan saattaminen, sosiaalisen lääkintähuollon kehittäminen sekä asuntojen tuotannon lisääminen voidaan pysyvästi toteuttaa ennen kaikkea työllisyyttä vaarantamatta ja valtiontaloutta liiaksi rasittamatta. On myös selvitettävä, miten jo nyt saavutetut sosiaaliset edut voidaan myöntää samanlaisina kaikille työntekijöille työpaikasta ja työsuhteesta riippumatta." Viimeinen virke on uutta. Sillä haluttiin korostaa samaa asiaa, joka tuli esille jo aikaisemmin, nimittäin sitä, että jo olevan sosiaaliturvajärjestelmän puitteissa on ehkä syytä harkita asioita uudelleen ja asettaa eräät sosiaalimenot ja sosiaalitoimenpiteet toiseen arvojärjestykseen.

Niinkuin sanoin, valiokunta jättää tämän ohjelmaluonnoksensa puoluekokoukselle täysin yksimielisesti. Asiantuntijana kuultu toveri Eero Antikainen jätti ohjelmavaliokunnan työn alkuvaiheessa mielipiteenään pöytäkirjaan sen käsityksen, että käsittelyn pohjaksi olisi ollut otettava toveri Uotin täällä esittämä alustus. Tämä on ainoa särö valiokunnan työssä. Valiokunta oli sitä mieltä, että kaikki nämä ohjelmat, jotka kokoukselle on muodossa tai toisessa jätetty, tarjoavat paljon hyvää, paljon sellaista, mistä on kannattanut puhua ja panna myös paperille. Se ei suhtautunut vihamielisesti taikka kielteisesti yhteenkään näistä ohjelmista, vaan pyrki tasapuolisesti, mutta kuitenkin valiokunnan työn käytäntöä silmäläpitäen, huomioimaan kaikki asiat, jotka se tässä tilanteessa kykeni huomioimaan. Tällaisen työn, rakentavan yksimielisen yhteistyön tuloksena on nyt jätetty ohjelmavaliokunnan mietintö 11:0 1, "Lähiajan talous- ja sosiaalipoliittiset tavoitteet".

(48)

P u h e e n j o h t a j a : Vaalilautakunta on saanut selville puolue-toimikunnan puheenjohtajan vaalin tuloksen. Esillä olevan asian käsitteleminen keskeytetään, ja sitä jatketaan sen jälkeen, kun vaalin tulos on julistettu.

Tämän jälkeen kokoukselle esitelty vaalilautakunnan pöytäkirja kuului kokonaisuudessaan näin:

Pöytäkirja Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen puoluekokouksen vaalitoimikunnan kokouksesta, joka pidettiin 24. 4. 1957.

Läsnä olivat Uuno Laakso, Veikko Järvinen, Erkki Saarinen, Erkki Kuoppala, Valdemar Sandelin, Uuno Kutvonen, Salli Virtanen, Eino Tuominen.

Puheenjohtajana toimi Uuno Laakso ja sihteerinä Veikko Järvinen.

1 §.

Vaalitoimikunnan puheenjohtajaksi valittiin Uuno Laakso.

2 §.

Suoritettiin puheenjohtajan vaalissa annettujen äänestyslippujen laskenta.

Todettiin, että vaalissa oli äänestänyt 189 edustajaa ja että vaaliurnassa oli 189 äänestyslippua, jotka kaikki hyväksyttiin.

Vaalissa saivat ehdokkaat ääniä seuraavasti:

<i>Väinö Tanner.....</i>	<i>95 edustajalta</i>	<i>28.840 ääntä</i>
<i>K.-A. Fagerholm.....</i>	<i>94 „</i>	<i>28.096 „</i>

*Vakuudeksi:**Uuno Laakso**Erkki Saarinen**Eino Tuominen**Sally Virtanen**Veikko Järvinen**V, Sandelin**Erkki Kuoppala**Uuno Kutvonen*

P u h e e n j o h t a j a : Vaalilautakunnan ilmoituksen perusteella voidaan todeta, että Sosialidemokraattisen Puolueen puoluetoimikunnan puheenjohtajaksi on valittu Väinö Tanner. (Hyvä-huutoja. Voimakkaita suosionosoituksia.)

Puoluekokouksen puolesta pyydän saada lausua toveri Tannerin tervetulleeksi puolueen peräsimen. Se ajankohta, jona toveri Tanner tämän tehtävän joutuu vastaanottamaan, ei suinkaan ole mikään helppo. Vaikeuksia on sekä puolueen 'sisällä — niitä on turha kieltää — etitä myöskin maan kokonaisuutta ajatellen. Mutta me kaikki tiedämme, että toveri Tanner on mies, joka ei vaikeuksia pelkää, vaan on valmis menemään niitä vastaan. Me tiedämme, että hänen selkeä ja johdonmukainen kannanmaarittelynsä on omiaan aikaansaamaan sen, että nämä vaikeudet voidaan myös voittaa, ja hänen tasapuolinen suhtautumisensa asioihin takaa sen, että ne voidaan voittaa tavalla, joka tulee tyydyttämään sekä tätä puoluetta että varmaan muodostumaan onneksi koko maalle. Me kaikki toivomme, että tämä vaali merkitsee Suomen Sosialidemokraattiselle Puolueelle eheytymistä nousun ja kasvun aikana.

(47)

P u h e e n j o h t a j a : Jatketaan ohjelmavaliokunnan mietinnön käsittelyä. On asiallista käsitellä kesken jäänyt asia loppuun.

Olli Uoti: Hyvät toverit! Minun ei kai tarvinne sentään aloittaa puheenvuoroa sanomalla, että olen maisteri ja eittä minun alustukseni puolesta on täällä puhunut muurareita ja maalareita ja vähän muitakin ammattikuntia (Naurua). Minä olen ollut jonkin verran yllättynyt siitä, että ohjelmavaliokunta ei ole halunnut tässä työssään pyytää minua asiantuntijana siihen osallistumaan, koska käsittääkseni yleensä aina on ollut puoluekokouksissa sellainen tapa, että alustajat ovat asianomaisten valiokuntien työhön ottaneet osaa. Sen sijaan minä kyllä ymmärrän varsin hyvin sen, että am-

bitiosyistä on ollut kai mahdotonta lähteä tätä kokouksen talouspoliittista ohjelmaa käsittelemään miltään muulta perustalta, kuin miltä sitä on lähdetty käsittelemään. Näin sen vuoksi, että ainakin kertomusten mukaan on ennen puoluetoimikunnan päätökseen perustuvan alustuksen pitoa kerätty adressiin edustajien nimiä kannattamaan jotakin muuta alustusta. Ymmärrän myös sen, että edustajien kädet on haluttu näin etukäteen sitoa, kun on tällaiseen menettelyyn menty. Ymmärrän tämän sen vuoksi, että käsittääkseni tämä Kymen piirin ja maisteri Pitsingin laatima alustus on sangen puutteellinen, ylimalkainen ja huonosti sosialidemokratian aatteellisuuteen ja tavoitteisiin sopiva. Saattaa olla todella, että alustusta ei olisi muuten täällä kokouksessa hyväksyttykään, jos edustajia etukäteen ei olisi narrattu tähän adressiin nimeään laittamaan.

Alustuksen ensimmäiselle sivulle on (tehty korjaus, joka osoittaa oikeaksi sen, mitä täällä olen jo aikaisemmin esittänyt, että ohjelman laatijoilla ei ole ollut edes tietoa siitä, mihinkä heidän ohjelmansa on perustunut. Toisin sanoen he ovat luulleet erästä puolueen lentolehtistä ohjelmaksi, mikä suinkaan ei pidä paikkaansa. Nyt tämä asia on haluttu muodollisesti korjata sanomalla, että tarkistettu ohjelma on valmistunut seuraavana vuonna kuin se paperi, jota on haluttu ohjelmaksi selittää.

(Minun nähdäkseni tämän ohjelman ydin muutetussa muodossaanakin on täysin sama kuin mitä se oli ennen valiokuntakäsittelyä. Sivun 12 lopussa tosin sanotaan asia jonkin verran pyöreämmässä muodossa, kuin mitä oli alkuperäisessä. Kuitenkin halutaan sanoa se, että meillä on kulutettu liikaa, että suomalainen työmies elää liian hyvin, että elintaso maassa on liian korkea. Tämä on se sama teema, jota nykyään näköjään kaikki arvonsa tuntevat talousmiehet selittävät, sanomalla että Suomen kansa on Huittisten hullu mies. Tämä on muistaakseni Varjos-vainajan aikanaan keksimä sanonta, jota nyttemmin niin porvarit kuin eräät Sos.-dem. Puolueen talousmiehetkin ovat suurella ihastuksella jatkuvasti pyrkineet käyttämään osoittaen ajattelutapansa rakenteen tämän lauseen sisällössä. Ponnat ovat ylimalkaisemmat kuin niinkään muun muistini mukaan aikaisemmin hyväksytyn puolueen talouspoliittisen ohjelman. Mikäpä siinä, ylimalkaisia ponsia voidaan laatia. Ne voivat sopia tilanteeseen. Asiassa on vain hassunkurista se, että tämä kokous on kerrottu masinoidun fcoolle juuri sen vuoksi, että asettaisimme täsmälliset yksityiskohtaiset tavoitteet tulevalle talouspolitiikalle. Tätä taustaa vasten tämän alustuksen ylimalkaisuus, sen keskittyminen muutamaan pyöreään, mitänsanomattomaan sa-

nontaan on varsin vakava ja varsin ikävä köyhyyden todistus siitä, mitä meidän puolueessamme näköjään näisltä asioista kokoon saadaan. Näyttää siltä, että tämä ohjelmaluonnos todella olemassaolollaan todistaa oikeaksi sen väitteen, että asioiden selvittelytyöt, meidän tahollamme ei juuri ole. On sitten ollut pakko langeta siihen, että esitetään vanhoja fraaseja ja yhdistetään nämä sellaisiin porvareiden väitteisiin, jotka ovat useimmiten toistettuja ja parhaiten korvan itaa jääneitä.

Tästä kaikesta huolimatta *en* halua näihin ponsiin puuttua sen kummemm. Nehän ovat jollakin tavalla hyviä ajatuksia. Syy ei voi olla siinä, että ne olisivat vääriä. Syy on siinä, että ne ovat mitänsanomattomia. Tällaisia ponsia meillä on joka vuodelta niin puolueen kuin myös muiden järjestöjen päätöksillä tehty. Olisin odottanut ja valmistauduin tehtävään sillä perusteella, että todella olisi tehty jotakin muuta kuin sovinnasta ja tavanmukaista. Olisi yritetty todella tehdä normit talouspolitiikalle eikä vain olisi tyydytty vanhojen fraasien kertaamiseen. Tämä paperi tietysti sisältää paljon hyvääkin. Ja näiden seikkojen selvittämiseksi puolueen itulevän uuden johdon tulisi tehdä kaikki mahdollinen. Minun mielestäni olisi myös hyvin toivottavaa, että puolueen taholta nyt tehtäisiin todellisia ponnisteluja sellaisten asiantuntijoiden löytämiseksi ja kasvattamiseksi, joilla olisi todella jotakin sanottavaa yhteiskuntatalouden päämääriltä ja periaatteista nimenomaan meidän aatteemme kannalta ja joilla myöskin olisi sen verran aikaa, että he perehtyisivät puolueen vanhaan ohjelmallisuuteen ja puolueen vanhempaan talouspolitiikkaan sen verran, että he edes erottaisivat puolueen ohjelmat kaikista muista papereista.

Viljo Pousi (Kymen piiri): Hyvät puoluekokousedustajat! Kuten täällä toveri Uoti edellisessä puheenvuorossa todisteli, ohjelma-valiokunnan mietintö sisältää ponsiehdotuksissa niin pyöreitä kohtia, että niitä on vaikea ajatella 'tuollaisiksi tulevaisuuden ohjelmiksi. Tässä mielessä meidän täytyy vielä tässä puoluekokouksessa kiinnittää huomiota siihen, että silloin, kun me jotakin luomme tulevaisuudelle, tämän luomistyön täytyy olla sellaista, että se kestää ja myös mahdollisuuksien rajoissa tuottaa sille asetetut tulokset. (Puheenjohtaja koputtaa: Oven luona oleva parvi häiritsee kokouksen menoa. Pyytäisin kokousedustajia asettumaan joko paikoilleen tai siirtymään muualle.) Lähetekeskustelun aikana allekirjoittaneen taholla jo tarpeeksi pitkälti näitä asioita perusteltiin, ja silloin myös jätin ohjelmavaliokunnalle päätöslauselmaehdotukseksi sellaisen ehdotelman, joka nähdäkseni olisi tyydyttänyt puoluekokousta ja myös sosialidemokraattista ammattiyhdistysväkeä. Koska ohjelma-

valiokunnan esittämä mietintö tälle 'kokoukselle hyväksyttäväksi ei tyydytä lähimainkaan kaikilta kohdiltaan allekirjoittanutta, pyydän saada esittää tämän kokouksen hyväksyttäväksi ja lukea uudelleen vielä ne ponnet, jotka pyrin saamaan tässä kokouksessa hyväksytyksi.

Puoluekokous 1) ei pidä kaikkia viimeaikaisia talouspoliittisia ratkaisuja oikeaan osuneina eikä puolueen taloudellisia tavoitteita vastaavina; 2) velvoittaa valittavat puolueen toimeenpanoelimet toimimaan niin, että puolueen talous- ja hallituspolitiikassa pyritään talouselämämme vakauttamiseen sellaiselta ohjelmalliselta perustalta, joka tähtää tuotannon ja korkean työllisyyden ylläpitoon sekä palauttaa ja turvaa palkansaajien, pienviljelijöiden ja muiden taloudellisesti riippuvaisessa asemassa olevien saavutetun ja sopimuksiin perustuvan elintason; sekä 3) että puolueen ajan-kohtaiset (talouspoliittiset) tavoitteet asetetaan ja pyritään ne toteuttamaan yhteistoiminnassa sosialidemokraattien johtaman ammattiyhdistysliikkeen ja vastaavien pienviljelijä- ja maaseutuväestöä edustavien järjestöjen kanssa.

Pidän sen vuoksi näiden ponsien hyväksymistä tarpeellisena, että me todellakin voitte luottaa siihen, että valittava puoluejohto tulee noudattamaan sellaista politiikkaa, joka tyydyttää lähinnä myös sosialidemokraattista ammattiyhdistysväkeä.

Pyydettyään puheenvuoron työjärjestykseen lausuivat:

Aimo Anttila (Helsingin piiri): Esittäisin, että puheaika rajoitettaisiin kahteen minuuttiin sen vuoksi, että täällä ovat kaksi pääosan esittäjää Pitsinki ja Uoti käyttäneet ns. johtavat puheenvuoronsa, ja jotta ei taas lähdettäisi uudelle kierrokselle, jota täällä jo kaksi päivää on esitetty. Näillä perusteilla esitän puheajan rajoitettavaksi kahdeksi minuutiksi.

,Paavo Lehtinen (Hämeen pohjoinen): Mielestäni on syytä kiirehtää kokouksen kulkua, mutta en lkatso, että kahden 'minuutin puheenvuorot tällaisissa asioissa ovat kohtuullisia. (Kokouksesta: Kyllä ne riittävät!) Tuntuisi, että voisimme viidellä minuutilla yrittää päästä eteenpäin. Se rajoitus olisi mielestäni kohtuullisempi.

Ulla Tiilikainen (Helsingin piiri): Pyydän kannattaa edustaja Anttilan tekemää ehdotusta. Olettaisin, että osaamme jo toisemme ulkoa. Näin ollen on ihan turha käydä enää täällä julistamassa propagandapuheita.

Veikko Rantala (Uudenmaan piiri): Hyvät toverit! Vaikka ymmärränkin ja olen samaa mieltä tuossa seikassa, että on syytä pyrkiä vähemmän sanomaan ja enemmän tekemään, niin katson tämän ajan — 2 minuuttia — liian vähäiseksi näin tärkeissä kysy-

myksissä, jos jollakin on tarvetta ja perusteltua aiheita kertoa ja lausua mielipiteensä. Yhdyn Lehtisen ajatukseen, että puheenvuorot rajoitetaan viideksi minuutiksi.

Puheenjohtaja: Puoluetoimikunnan jäsen toveri Tiainen on pyytänyt puheenvuoroa. Esitän, että hänelle annettaisiin normaalin pituinen puheenvuoro ja että tämän jälkeen puheenvuorot rajoitettaisiin viideksi minuutiksi. Pyydettyjä puheenvuoroja on toistaiseksi ainoastaan yksi.

Esitys hyväksyttiin.

Hannes Tiainen: Herra puheenjohtaja! Hyvät toverit! Pyydän kiinnittää tähän uuteen painokseen talouspoliittista ohjelmaa, sen muutamiin kohtiin, huomiota. Tänne on mieleistäni eräitä harhauttavia juttuja vieläkin päässyt, vaikka tätä moneen kertaan on tutkittu.

Sivulla 3 sanotaan, että vuonna 1950 sai noin 1.300.000 miestä ja naista elatuksensa maa- ja metsätaloudesta. Maa- ja metsätalouden palveluksessa, sitä elinkeinoa harjoittavia ihmisiä on maassamme tilastojen mukaan 854.000 ihmistä. Tässä on noin puolen miljoonan ero, joka pitäisi kaiken järjen mukaan korjata. Muussa tapauksessa joutuu kovin outoon valoon koko teksti. Maassa on kaksi miljoonaa ammateissa työskentelevää ihmistä ja heistä 42—43 % maa- ja metsätalouden palveluksessa.

Edelleen sivulla 5 esitellään täystyöllisyyskysymystä, ja siinä lusetaan mm., että kahtena seuraavana vuonna, siis vuoden 1954 jälkeen vuosina 1955 ja 1956 on ollut 26.000—27.000 työtöntä, vaikka suhdanteet kaikilla aloilla olivat hyvät. Tänä vuonna työttömien huippuluku on 90.000 ja niin edelleen. Jos nämä numerot ilman selityksiä tähän jäävät, tämä olisi kaksinkertainen virhe. Asia on niin, että tähän lukuun 26.000—27.000 eivät sisälly lainkaan ne ihmiset, jotka ovat olleet työllisyys- ja työttömyystöiden edustamana työvoimana kortiston kautta otettuina, ja valtion työllisyysvaroin lainoittamissa töissä olleet puuttuvat kokonaan. Sen sijaan lukuun 90.000 sisältyvät molemmat äsken mainitsemani ryhmät. Todellisuudessa meillä vuonna 1956 eli vuosi sitten maaliskuun lopussa oli kaiken kaikkiaan työttömyyskortistojen kautta työllisyys- ja työttömyystöihin sijoitettuja ja valtion työllisyysvaroin lainoittamissa töissä olevia 54.000. Tällä kertaa heitä on ollut 93.000 samana aikana. Ero on melko täsmällisesti 40.000. Tällainen korjaus on paikallaan. Työttömien lukumäärässä helposti joudutaan harhaan, niin kuin tässäkin mielestäni on jouduttu, katselemalla vain absoluuttisia lukuja. Jos laskemme sen, kuinka paljon meillä on ihmisiä, jotka ovat tällä Itavalla joutuneet yleisiin töihin tai työtä vailla

olevia, niin heidän määräänsä pitäisi verrata ehdottomasti ammateissa työskentelevän väen määrään. Silloin saataisiin vertailukelpoinen tilasto ja sellainen tilasto, josta voitaisiin sanoa, onko meidän maassamme olevien työttömien lukumäärä suuri tai pieni muihin maihin verrattuna. Tulemme siihen tulokseen, että tälläkin kertaa talven aikana meillä on näissä töissä olevien lukumäärä ollut 3—4 %. Edellisenä talvena vastaavasti tämä lukumäärä on ollut 2—3 % välillä. Kansainvälisiltä työmarkkinoilta, esim. Länsi-Saksan kohdalta, oli äskettäin tietoja, joissa sanotaan, että ylityöllisyysdeksi sanottu tilanne pitää sisällään työttömien lukumäärän aina 5 %:iin saakka. Voisimme siis sanoa, että tämän päivän asiain esille tuominen olisi ollut paikallaan, eikä yksistään tämän toteaminen, vaan myös sen selvittäminen, että meillä pitää olla poikkeuksellisen korkea suhdanne, jotta kokonaan välttyisimme talvikautisesta työttömyydestä. Jos meillä ei tällaista olisi, se olisi ihme, sillä meillä ovat luonto-olot ankarat. Emme voi pakkasten aikana monia töitä tehdä emmekä edes kaikkia metsätaloustöitä. Kun täällä edelleen selitellään asioita ja todetaan, että työttömyystyöt ja työllisyystyöt ovat monella tavalla osittain jopa tarkoituksettomia, niin totta kai kaipaaisi arvovaltaisen kokouksen esitys perustelut. Sellaisia ei kuitenkaan ole. Olen tiedustellut kirjoittajilta, mitä he ovat tarkoittaneet tällaisella tarinalla. He ovat sanoneet, että esim. syrjäseudulla tehdään teitä. Tällainen teiden tekeminen syrjäseudulla on monien mielestä erinomaisen tärkeitä. Kun puhutaan paljon teollisuudesta, niin huomauttaisin siitä, että ainakin Pohjois-suomen, Itä-Suomen ja Keski-Suomen laajojen alueiden metsävarojen entistä taloudellisempi teollisuuden raaka-aineeksi saaminen ehdottomasti edellyttää, että meillä jatkuvasti tehdään teitä. Ei meillä tietöiden tekeminen ole itsetarkoitus, kyllä siihen aina sisältyy taka-ajatus, että pitäisi saada jatkuvasti tieverkostoa niin parannetuksi, että myös raaka-aine- ja tavarain kuljetukset tulisivat mahdollisiksi sekä entistä taloudellisemmiksi.

'Olin kaivannut nimenomaan työllisyysasian hoidon kohdalla sellaista toteamusta, että tällainen 40 miljardia markkaa, joka nyt käytetään kuluvan työllisyyskauden, työttömyyskauden yleisiin töihin, on summa, joka pitää sisällään sellaisdt talonrakennustyöt, joita ovat voimalaitosten rakentaminen, koulujen rakentaminen, virastotalojen rakentaminen jne., sanalla sanottuna paljon valtion velvollisuuteen kuuluvaa tehtävää. Meillä kouluja ei ole vielä liian liikaa, virastotaloista on huutava puute jne. Eduskunnan toivomuksista näkyy parhaiten se, kuinka paljon kansanedustajat esim. toivoisivat tässä maassa rakennettavan, ja suunnitteluneuvosto pari

kolme vuotta sitten esitti ohjelmaksi, että siirrettäisiin tällaisia töitä talvikaudelle. Kun on siirretty talvikauteen rakennustyötkin, niin siitä on seurauksena, että näitä rahoja menee entistä enemmän nimenomaan työllisyysmomenteilla ja vastaavasti nämä rakentamismomentit muilla menotalouden kohdilla ovat vähennettyjä tai olemattomia. Tällaisia juttuja, joita tässä on, ei olisi pitänyt näin arvovaltaiseen paperiin jättää, ja mikäli mahdollista ne pitäisi vielä tässä vaiheessa korjata. Niin ilmeisiä virheitä me ovat.

Sitten täällä selitetään, että talouspoliittisen johdon ylimalkaisuus on johtanut siihen, että meillä nykyisiä vaikeuksia on. Viitataan aikaisempaan puheenvuorooni, muistaakseni toisena kokouspäivänä. Tilanne on sellainen, ettei tässä maassa kyetä edes raaka-aineita teollisuudelle hankkimaan eikä yleensä mitään järkevää työtä tekemään siitä syystä, että Suomen Pankin rahapolitiikka on viety erinomaisen kireäksi, ja syystä, että panfcinjohtajaministeri von Fieandtilla on vissi asiansa, joka vaatisi sen mukaan kaikki tekemään ja viemään tilanteen näin kurjaksi rahapolitiikan avulla. On tarkoitus pyrkiä avoimeen työttömyyteen ja sen avulla SAK:n ja muiden työjärjestöjen voiman purkamiseen yleensäkin.

Puhutaan paljon teollisuudesta. Olisi odottanut, että olisi käsitelty myös sitä asiaa, mistä tähän saadaan rahaa. Siitä ei ole kuitenkaan mitään mainintaa löytynyt. Aikaisemmin on selitetty mm. ohjelman laatijain puolelta, että siihen on vain kaksi mahdollisuutta: 1) Suomen kansan elintason huomattava alentaminen. — Siinä on ollut huomattava, että jo jokaisesta kolmesta markasta yhden markan olemme käyttäneet tähänkin asti investointeihin, teollisuuden rakentamiseen ja koneiden hankintaan. Jos (tästä eteenpäin mennään, joudumme ennen pitkää tasolle, jossa elintason alentaminen johtaa sellaisiin tyytymättömyyden ilmauksiin, joita on ainakin Puolasta kuultu, puhumattakaan eräästä toisesta maasta, Unkarista. Teollistaminen ei ole pelkkä periaatekysymys, se on ennen kaikkea pääomien hankintakysymys. 2) Ulkomaisten lainapääomien käyttö, mihin kuitenkin ei ole suuriakaan mahdollisuuksia.

Sivulla 8 sanotaan, että maatalous on lisännyt tulojaan 57 %:lla aivan pienessä ajassa. On syytä huomata, että metsätalouden piirissä on samanaikaisesti tapahtunut huomattava tulojen vähentyminen. Jos maatalousväestön tuloja kokonaisuudessaan katselisi, tuloissa olisi kokonaan toinen näkö. Edelleen on sanottava, että prosenttilukujen käyttäminen haiskahtaa vieraalta. Asia on niin, että maataloudessa tuottavasta työstä (Puheenjohtaja: Minuutti!) saadaan noin 104 markan työtuntitulot miestyölle laskettuna.

Toteaisin, että yllättävintä ohjelmakomitean työn lopputuloksessa on se, että esitetään kaikki nämä asiat tutkittavaksi, joiden takia koko puoluekokous on koolle kutsuttu. Ei tämän perusteella kukaan pysty rakentamaan vielä mitään. Onneksi on paremmin harkittuja ja paremmassa ilmapiirissä rakennettuja ohjelmia aikaisemmilta ajoilta, niin ettei mihinkään pulaan jouduta: tämä ohjelmaehdotus on köyhä.

Puheenjohtaja: Ilmoittaisin toveri Pousin puheenvuoron johdosta, että ohjelmavaliokunnan sihteeri on ilmoittanut, että nyt käsiteltävänä oleva mietintö koskee Sos.-dem. Puolueen käytännön politiikasta tehtyä Kymen piirin esitystä ja siihen liittyvää puolue-toimikunnan valmisittutamaa esitystä samasta aiheesta, ja että kun keskustelun aikana jätettyä Pousin ponsiehdotusta ei ole vielä ohjelma valiokunnassa käsitelty, sitä ei voida pitää tämän ehdotuksen vastaehdotuksena. Siitä antaa ohjelmavaliokunta lausuntonsa erikseen.

Matti Lepistö (Puoluetoimikunta): Tässä talouspoliittisessa ohjelmassa on minusta erittäin ylimalkaisia lausumia. Ohjelmatoimikunnan puheenjohtajan taholta on huomautettu, että tämä ei sellaisenaan ole maatalousohjelma, mutta kuitenkin, koska maatalouskysymykset liittyvät niin läheisesti koko meidän fcansantalouskysymyksiimme, ohjelmassa olisi myöskin odotettava sanottavan maatalouskysymyksistä siksi selvästi, että sen myös tavallinen talonpoika voi ymmärtää. Erikoisesti minä olen jäänyt kaipaamaan tästä ohjelmasta kohtaa, jota sieltä ei löydy ja joka koskisi tämän puoluekokouksen mielipidettä asutustoiminnan suhteen. Meillä on eduskunnassa käsiteltävänä parhaillaan hallituksen esityksen pohjalla laaja maankäyttölainsäädäntö, lainsäädäntö, jossa meidän maatalousolojemme rationalisointi ja maanomistusoalojen suunta halutaan vuosikymmeniksi eteenpäin lyödä kiinni lainsäädännöllä ja osoittaa, mitkä siinä ovat valtiovallan toimenpiteet. —• Ehkä voitaneen sanoa, että Hongan komitea on esittänyt, että maankäyttölaki, niin (kuin eräät muutkin lainsäädäntötoimenpiteet, jotka koskevat budjettia, olisi keskeytettävä, kunnes ne on ammattivaliokunnassa käsitelty. Riippumatta tästä, keskeytetäänkö tämä ja eräät muut lainsäädäntötoimenpiteet eduskunnan suureen valiokuntaan, niin tosiasiassa on se, että maatalousvaliokunnassa sosialidemokraatit joutuvat kannan ottamaan maankäyttölainsäädäntöön. Näin ollen siinä tullaan myös merkitsemään sos.-dem. eduskuntaryhmän kanta. Siksi on myös meidän otettava kannanotto. Kun puoluekeskustelussa, jota on käyty, on kohdistettu niin suuri huomio asutuskysymyksiin erikoisesti opposition taholta, niin jo tämäkin sellai-

senaan edellyttää minun nähdäkseni, että myös ponsiin tulee asiasta maininta.

Uudessa lainsäädännössä tulisi pääpaino kohdistumaan asutustoiminnassa nykyisten tilojen elinkelpoisuuden parantamiseen lisämaata antamalla, uudistusraivauksilla, vapaaehtoisilla kaupoilla maanostoissa ja käyttämällä ne lisämaana jne.

Toinen tärkeä toimenpide on tilojen pirstomisen estäminen. Sitä varten on lakiesitys tilojen osittamisen edellytyksistä. Nämä toimenpiteet tulevat vaatimaan varoja. Tällä hetkellä normaaliin asutustoimintaan on budjetissa noin 4 miljardia markkaa. Maataloudelta puuttuu tänä päivänä perusluottoa, kiinnitysvakuutuksia vastaan niitä ei ole mistään saatavissa. Tosiasia on, että meillä maatalous joutuu luovuttamaan sisarosuuksinaan jatkuvasti pääomia pois maataloudesta. Käytännöllisesti katsoen jokainen sukupolvi joutuu ostamaan tilan uudestaan. Kun perusluottokysymystä selvitettiin, todettiin, että tarvittaisiin vuosittain noin 29 miljardia markkaa perusluottoa, ja ellei varoja ole saatavissa joko perusluottokysymyksen vapaaehtoisella järjestämisellä, johonka tarvitaan valtion toimenpiteitä, ja myöskin asutustoiminnassa, niin ei voida sellaista lainsäädäntöä lähteä hyväksymään, jolla kielletään tilojen osittamisen ja pirstomisen. Silloin on pohja pois, ja jo yksistään nämä syyt minun käsitykseni mukaan vaatisivat merkintää myöskin ponsissa.

Kun täällä nyt ohjelmavaliokunnan toimintaa johtaa maisteri Pitsinki, ja hän on ollut puoluesihteerinä Leskisen neuvonantajana maatalous- ja asutuskysymyksissä aikaisempina päivinä, jolloinka on sanottu, että ei rahaa markkaakaan maataloudelle, kansantaloudessa ei olisi syytä investoida varoja tuohon heikosti kannattavaan ammattiin, niin tämän johdosta, toveri Pitsinki, minä kysyn nyt sinulta —• tämän puoluekokouksen on hyvä saada tietää — ja saman kysymyksen kohdistan myös toveri Leskiselle: Mikä on teidän kumpaisenkin käsitys: oletteko te valmiit myöntämään asutustoimintaan ja maatalouden rationalisoimiseen myöskin varoja? Jaa tai ei! (Leskinen: Kohtuullisesti kyllä!)

Paavo Lehtinen (Hämeen pohjoinen): Tietääkseni tämä ehdotus valiokunnassa ei ole siinä mielessä yksimielinen, että sen kaikki jäsenet siellä olisivat noin vain hyväksyneet, mutta jäsenet, jotka ovat olleet siellä vähemmistössä, ovat todenneet heti alun pitäen, että heidän on turha siellä käsityksiään esittää, vaan enemmistö sanelee, mitä tulokseksi tehdään, ja he ovat isillä luopuneet siinä mielessä taistelusta. Täällä valiokunnan taholta ilmoitettiin, että edustaja Pousin ehdotuksia valiokunnassa ei ole edes käsitelty.

Käydessämme muista asioista kuin myös näistä ohjelmista neuvottelua, silloin meille neuvottelijoille ilmoitettiin, että näitä eri ehdotuksia on pyritty tässä ohjelmassa yhdistämään. Siis myös Pousin ehdotukset ovat olleet käsiteltävinä. On ihmeellistä, että erheellisiä tietoja jostain taholta nyt sitten esitellään.

Pyydän kannattaa ja ehdottaa, että julkilausuman, päätöslauselman pohjaksi ja ponsiksi otettaisiin Uotin tekemät ehdotukset.

Myös pyydän kannattaa edustaja Pousin ponsiehdotuksia.

Kun muutoinkin tuntuu, että tämä asia on vielä raaka, siitä joutuin, että valiokunta haluaa vielä erikseen tutustua mm. Pousin ehdotuksiin, niin minusta tuntuu, että ainoa mahdollisuus tästä mietinnöstä on saada jonkinlainenkin kypsä, on se, että se palauteaan vielä valiokuntaan, jotta kaikki asiaan liittyneet ehdotukset todella tulevat asianmukaisesti käsitellyiksi ja ohjelmassa huomioituiksi. Jos se nyt näin raakana päätetään, niin on todella puoluekokousedustajien ehdotuksia hyvin raskaasti loukattu.

Puheenjohtaja: Minä pyytäisin puhujalta tiedustella, kumman ehdotuksen hän kokoukselle tekee, senkö, että Uotin ehdotus hyväksyttäisiin, vai senkö, että asia palautetaan edelleen valiokuntaan.

Puhuja: Minä ehdotin, että Uotin ehdotus otettaisiin pohjaksi kuin myöskin edustaja Pousin ponnet ja asia kokonaisuudessaan palautettaisiin vielä valiokuntaan.

Veikko Rantala: (Uudenmaan piiri): Kun meitä on moitittu — ja ehkä aiheellisesti — siitä seikasta, että meillä ei ole olemassa riittävän selvää ja kauaskantoista talous- ja teollistamisohjelmaa, ja kun nimenomaan on katsottu, että tämän ylimääräisen puoluekokouksen tehtävänä on tällainen ohjelma laatia, jotta ei meitä voida, syyttää mistään ohjelman puutteesta, niin minä katson, kun Uoti on täällä melko seikkaperäisen ohjelman esittänyt puoluetoimikunnan ohjelmana puoluekokoukselle, että tämä ohjelma asetetaan käsittelyn pohjaksi ja hyväksytään tämä ohjelma. Ellei sitä voida suoraan hyväksyä, niin asia lienee syytä silloin palauttaa ohjelmavaliokuntaan sen vuoksi, että sieltä ohjelmavaliokunnan mietintönä palautunut esitys ohjelmaksi on käsitykseni mukaan liian pyöreä ja liian puutteellinen.

Täällä tuon painetun ohjelman esittäjä, ohjelmavaliokunnan puolesta, maisteri Pitsinki, huomautti, että on eräitä puutteita vieläkin olemassa tässä ohjelmassa, joka on palautunut ohjelmavaliokunnasta ja että ohjelmavaliokunta niihin ei ole vielä ennättänyt oikein riittävästi paneutua. On syytä silloin, että tämä ohjelma uudestaan käsitellään ohjelmavaliokunnassa.

Vielä lisäksi sanoisin Pousin esityksestä seuraavaa: Kun me olemme moittineet hallituksen ja eduskunnan hyväksymää vakauttamisohjelmaa, niin on outoa, ellei tämä puoluekokous lausuisi tästä ohjelmasta käsityksiään. Sen vuoksi on myöskin syytä, että me otamme käsiteltäväksi tämän Pousin tekemän ehdotuksen päätöslauselmaksi ja pyydämme siitä ohjelmavaliokunnan lausuntoa. Me emme voi tästä kokouksesta lähteä sillä mielellä ja niillä käsityksillä, että me olemme joutuneet hyväksymään tämän palkansaajia huomattavasti rasittavan vakauttamisohjelman. Ei kukaan kunnan sosiaalidemokraatti voi tällaista ohjelmaa varauksitta hyväksyä.

Puheenjohtaja: Onko minun käsitettävä tämä toveri Rantalän puheenvuoro Lehtisen puheenvuoron kannatuspuheenvuoroksi, jossa pyydettiin asian palauttamista valiokuntaan? Vaihtoehtoisia ehdotuksia ei voida tehdä.

Puhuja: Minä tein sen esityksen, että käsittelyn pohjaksi tulisi Uotin laatima ohjelma ja että se hyväksyttäisiin, tai ellei sitä voida hyväksyä, että se palautetaan ohjelmavaliokuntaan, niin kuin Lehtinenkin täällä esitti, ja sanoin, että Pousin esitys lähetetään ohjelmavaliokuntaan.

Sulo Hostila (Kymen piiri): Herra puheenjohtaja, hyvät puoluekokousoverit! Minusta nyt aivan tarkoituksellisesti lähdetään kokouksen aikaa kuluttamaan, sillä kaksi päivää takaperin aivan selvästi puoluekokous määritteli kantansa, minkä pohjalta lähdetään laatimaan puolueen lähiajan talous- ja sosiaalipoliittista ohjelmaa. Tulokseksi tuli Pitsingin suorittama esittely Kymen läänin alustuksesta. Asia on tullut valmiiksi valiokunnassa. Nyt meillä on tilaisuus sanoa siitä painava kantamme, ja siinä mielessä asia ei enää mene eteenpäin, jos me sitä jälleen ryhdymme palauttamaan takaisin täältä. Minä esitän, että lähiajan talous- ja sosiaalipoliittiset tavoitteet, minkä ohjelmavaliokunta on yksimielisesti hyväksynyt, hyväksytään ja puheenvuorot tässä asiassa rajoitetaan.

Veikko Järvinen (Helsingin piiri): Puheenjohtaja! Minä kannatan edustaja Hostilän tekemää ehdotusta siitä, että puhe aika rajoitetaan kahteen minuuttiin.

Onni Kaukinen (Mikkelin piiri): Kannatan edustaja Lehtisen tekemää ehdotusta.

Puheenjohtaja: On tehty esitys puheenvuorojen rajoittamisesta kahteen minuuttiin. Tämä asia on jo lähetekeskustelussa niin perusteellisesti valmisteltu, että esitys puheajan rajoittamisesta voitaneen hyväksyä.

Puhe aika rajoitettiin 2 minuuttiin.

Heikki Simonen (Puolueen toimitsija): Me olemme täällä puo-

luokokouksissamme suurin piirtein 10-vuotisperiodein joutuneet tarkastelemaan talouspolitiikkaamme ja nimenomaan maatalouspoliittisia kysymyksiä. Sodan jälkeisessä, vuoden 1944 puoluekokouksessa tapahtui näin. Silloin me hyväksyimme komitean mietinnön perusteella "Suunnitelmallisempaa pienviljelyspoliitiikka"-nimisen kantavan ohjelman. Me olemme sodan jälkeisissä oloissa joutuneet täydentämään sitä määrätyn kohdin, ja oleellisin muutosuudistus, jonka me olemme joutuneet hyväksymään, on ollut ns. tuotannon kohottamisen ja tuotannon palkitsemisen linja, joka rakentui niille reaalisisille tosiasioille, jotka tuota ohjelmaa hyväksyttäessä olivat olemassa. Tällä tiellä kuljettu matka alkaa olla lopussa. On tehtävä jotakin jälleen, ja tällä kertaa me olemme sellaisen ohjelmallisen julistuksen edessä, joka minun käsitykseni mukaan vastaa niitä reaalisia tosiasioita, jotka meidän on huomioitava, kun me tästä puoluekokouksesta eteenpäin aiomme talouspoliittisia kysymyksiä puolueena hoitaa. Tätä kysymystä on täällä käsitelty myöskin maaseutumiesten kokouksissa, viimeksi ruokatauon aikana, ja suurin piirtein yhdytty nyt esillä olevassa muodossa kannattamaan ohjelman hyväksymistä. Toveri Lepistönkin (Puheenjohtaja: Aika.) — niin, minä suosittelen puoluekokoukselle tämän ohjelman hyväksymistä sellaisena kuin se on täällä esitetty.

Puheenjohtaja: Tähän asiaan ovat pyytäneet puheenvuoroja Viitasaari, Manninen ja Kuusela. Nämä riittänevät. Puheenvuorot voitaneen rajoittaa?

Puheenvuorot rajoitettiin pyydettyihin.

Jaakko Viitasaari (Kuopion läntinen): Minä pyydän tuoda käsitykseni ilmi tästä Pousin ehdotuksesta, millä tavalla sitä on ohjelmavaliokunnassa käsitelty. Tämä Pousin ehdotus oli siellä esillä sellaisessa vaiheessa, että pääministeri Fagerholm sekä ministeri Skog lausuvat siitä käsityksiään, ja tämä asia sen jälkeen jätettiin pöydälle. Sitä ei siis ole siellä sen enempää käsitelty.

Lisäksi pyydän ilmoittaa, että myös tämä toveri Pitsingin esittämä talouspoliittinen ohjelma on siinä valiokunnassa kesken käsitelyn. Minun ehdotuksestani valiokunta teki sellaisen päätöksen, että kun on kohta kohdalta käsitelty tämä ohjelma, sen jälkeen palataan tähän asiaan kokonaisuudessaan, jotta voitaisiin tarkistaa, onko siihen vielä jotakin huomauttamista. Tällaista tarkistusmahdollisuutta ei tässä valiokunnassa ole ollut.

Näin ollen yhdyn Lehtisen esittämään ajatukseen, että asia palautetaan valiokuntaan, jotta valiokunnan jäsenet voivat suorittaa tämän tarkistuksen.

Sulo Manninen (Helsingin piiri): Hyvät toverit! Meillä oli

useampia alustuksia tästä asiasta, meille esitettiin kirjallista materiaalia jopa kolmenkin eri esityksen muodossa. Sen jälkeen me suoritimme täällä laajan, koko päiväkauden kestäneen lähete keskustelun. Valiokunta oli koolla koko eilisen päivän tämän asian kimpassa ja toi sieltä yksimielisesti hyväksytyn mietinnön tämän kokouksen hyväksyttäväksi.

Hyvät toverit! Onko nyt asianmukaista, että valiokunnan yksimielinen mietintö esitetään jälleen palautettavaksi valiokuntaan tämän kokouksen taholta? Onko asianmukaista, että valiokunnan jäsenet, jotka ovat olleet mietintöä hyväksymässä, tulevat vieläpä puhujalavalta täällä todistamaan, että asia ei olekaan niin, kuin minkä he ovat valiokunnassa allekirjoittaneet? Onko tämä ymmärrettävä niin, että meidän puolueessamme alkaa olla tilanne sellainen, että miehen sanaan ja miehen työhön ei enää voi luottaa, vaan että saatetaan yhdessä vaiheessa hyväksyä yhtä, toisessa toista? Tämä mietintö on varsin perusteellista työtä, ja tässä on huomioitu ne näkökohdat, mitä täällä on lähete keskustelussa esitetty. Näin ollen me voimme tämän ohjelman hyväksyä ilman näin pitkää uutta keskustelua, joka tässä on viritetty.

Ehdotan siis, että ohjelmatoimikunnan mietintö hyväksytään siinä muodossa, jonka valiokunta on sille antanut.

Walter Kuusela (Puoluetoimikunta): Hyvät toverit! Silloin kun käytin lähete keskustelussa puheenvuoron, mainitsin, että ohjelmatoimikunnalla ehkä on vaikeuksia saada maataloutta koskevat perustelut sellaisiksi kuin ponnet oli täällä esitetty. Minulla on nyt ollut tilaisuus keskustella useaan otteeseen tästä ohjelmatoimikunnan eräiden jäsenten kanssa, ja näitä ponsia ja perusteluja on useamman kerran korjattu sillä tavalla kuin me olemme yhteisesti hyväksyneet. Viimeisen kerran kokoonnuimme tekemään loppu-tarkistusta päivällisloman aikana, ja silloin oletettiin, että ohjelmatoimikunta voi vielä kokoontua tekemään ne pienet korjaukset ja muutokset, joista me olimme yksimielisiä. Näin ei kuitenkaan tapahtunut, ja sikäli kuin minä käsitän, niin toveri Pitsinki ja toveri Sinkka ovat valmiit nämä yhteisesti ehdotetut pienet korjaukset, lisäykset ja muutokset tähän maatalouspolitiikkaa koskevaan kohtaan tekemään. Toivoisin, että valiokunta voisi ne nyt korjata, koska näyttää, että kaikki, jotka ovat tätä maataloutta harrastaneet, ovat valmiit ne yksimielisesti tällaisiksi muuttamaan.

Toivon siis, että valiokunta tekisi nämä muutokset ja korjaukset.

Kaarlo Pitsinki: Niin kuin ohjelmaa esitellessäni sanoin, valiokunta ei suinkaan ollut niin itserakas, että se kuvitteli tehneensä työtä, johon ei enää minkäänlaisia muutoksia sallittaisi tehtävän.

Edelleen totesin, että sen jälkeen, kun mietintö oli tehty, oli tullut esiin eräitä korjausta kaipaavia seikkoja.

Olemme keskustelleet sen jälkeen epävirallisesti mm. maatalous- ja pienviljelyskysymyksistä. Ja kun tässä ei ole tarkoitus suinkaan lähteä ajamaan mitään maatalousvihamielista politiikkaa eikä yleensä asennoitua tavalla, joka olisi puolueellemme vahingollista, kannatan ehdotusta, jonka mukaan ohjelmavaliokunta saa edelleen harkita niitä jo valmiiksi kaavailtuja muutoksia, jotka ovat ole- massa, ja että ohjelma sen jälkeen uuden mietinnön pohjalta voi- taisiin hyväksyä.

Puheenjohtaja: Tämä asia voitaneen lähettää ohjelmavaliokuntaan.

Asia lähetettiin ohjelmavaliokuntaan.

(49)

Puheenjohtaja: Aikaisemmin kokouksessa tehdyn päätöksen mukaisesti ryhdytään jatkamaan puoluetoimikunnan jäsenten vaalia.

Paavo Lehtinen, työjärjestykseen: Olemme jo melko pitkään istuneet yhtäjaksoisesti tässä kokouksessa ja sitä ennen ryhmäkokouksessa. Minusta tuntuu, että olisi tarpeellista siitäkkin syystä ottaa tauko. On mielestäni muutoinkin asioita, joista pitäisi keskustella muualla kuin tässä varsinaisessa kokouksessa.

Ehdotan, että käsittelyjärjestykseen tehdään sellainen muutos, että otamme välittömästi tauon ja jatkamme kokousta esimerkiksi kello 17.

Veikko Kokkola, työjärjestykseen: Yhdyn menettelytapavaliokunnan esitykseen, jonka aikaisemmin jo täällä esitin. Menettelytapavaliokunta toivoo, että koetettaisiin nyt paikalla saada valituksi sihteeri. Menettelytapavaliokunta ei voi päästä työssään eteenpäin. Nämä ovat ne sääntömääräiset puoluetoimikunnan jäsenet, jotka on erikseen valittava, ja sen jälkeen valitaan muut jäsenet. Voisin muuten yhtyä Lehtisen ehdotukseen, mutta ehdotan, että ensin suoritetaan tämä vaali ja pidetään sitten se tauko, jonka aikana vaalitoimikunta voi laskea äänet. (Kokouksesta: Hyvä!)

Sulo Hostila, työjärjestykseen; Kannatan Kokkolan tekemää ehdotusta.

Valdemar Sandelin, työjärjestykseen: Kannatan toveri Lehtisen ehdotusta.

Puheenjohtaja: On tehty kaksi ehdotusta, joista toinen on menettelytapavaliokunnan ehdotus. Sen mukaan suoritetaan välittömästi tämän jälkeen jäljellä olevat erikseen suoritettavat vaa-

lit, jotka ennen puoluetoimikunnan muiden jäsenten määräämistä on suoritettava, nimittäin puoluesihteerin ja ruotsinkielisten järjestöjen edustajan vaalit. Työjärjestykseen on ehdotettu myös tehtäväksi muutos, että kokous keskeytettäisiin, ruokailutauko pidettäisiin jo nyt ja nämä vaalit suoritettaisiin vasta sen jälkeen.

Kyllä kokouksen menoa olisi nähdäkseni omiaan nopeuttamaan, jos me voisimme suorittaa nämä kaksi vaalia nyt heti ja jättäisimme puoluetoimikunnan vaalin myöhemmin suoritettavaksi. Eikö asiasta voitaisi näin päättää? (Kokouksesta: Hyvä! —• Ei!)

Valdemar Sandelin: Kyllä minun käsitykseni mukaan, kun on tehty kaksi ehdotusta, pitäisi sitten äänestää, jos ei kerran muuten voida hyväksyä taukoa.

Puheenjohtaja: Jos tästä ei yksimieliseen päätökseen päästä, niin luonnollisesti on äänestettävä. Äänestys toimitettaneen kättennostoäänestyksellä.

Äänestystapa hyväksyttiin.

Puheenjohtaja: On siis tehty kaksi ehdotusta, menettelytapavaliokunnan ehdotus, joka sisältää sen, että sihteerin ja ruotsinkielisten järjestöjen edustajan vaali suoritetaan välittömästi, ja Lehtisen ehdotus, joka sisältää sen, että ne suoritettaisiin vasta ruokailutauon jälkeen.

Äänestykseen ryhdyttiin.

Puheenjohtaja: Julistetaan äänestyksen tulos. Toimitetussa äänestyksessä on menettelytapavaliokunnan ehdotus saanut 104 ja Lehtisen ehdotus *li* ääntä.

(50)

Puheenjohtaja: Suoritetaan puoluesihteerin vaali. Kokous jatkuu. Rantanen on pyytänyt puheenvuoron työjärjestykseen.

Vihtori Rantanen (Puoluetoimikunta), työjärjestykseen: Hyvät toverit! Olemme käyneet neuvonpitoja eri ryhmien välillä eilen sekä tänään, niiden kuitenkin johtamatta mihinkään tulokseen. Että olisi edistytty neuvottelujen kulussa, meidän ryhmämme taholta esitettiin, että valittaisiin nyt puheenjohtaja, mutta meidän neuvottelijoiden esityksiin on liittynyt keskustelua myöskin puoluesihteeristä. Näin ollen, koska meidän käsityksemme mukaan asiat ovat neuvottelupöydän ääressä kesken ja ovat kesken siinä määrin, että ne olisi, jos todella pyrittäisiin yhteiseen ratkaisuun tässä kokouksessa, pitänyt käsitellä neuvottelijoiden yhteisessä kokouksessa, äskeisen kokouksen päätös, jolloinka pyydettiin aikaa ryhmän pitämistä varten, jolloin olisi voitu myöskin

neuvottelukosketus ottaa, merkitsee sitä, että enemmistöryhmä on hylännyt kaiken sovinnon tarjoamisen. Minä haluan ilmoittaa ryhmän valtuuttamana, että ryhmä ei osallistu puoluesihteerin vaaliin. Lisäksi haluan ilmoittaa, että tämä ei merkitse sitä, että ryhmä hyväksyisi menettelytapavaliokunnan ehdokkaan Fitsingin, vaan se on toisella kannalla. Samalla pyydän sitä ryhmää, joka B-salissa on kokoontunut, välittömästi kokoontumaan tämän jälkeen B-saliin.

Kokouksen osanottajia alkoi poistua kokoussalista.

"Vaino Leskinen, työjärjestykseen: Herra puheenjohtaja! Hyvät kokousedustajat! Siitä huolimatta, vaikka tämä toveri Rantanen mielestäni huomattavan epätoverilliseen tapaan järjestää näitä välinäytöksiä, haluaisin huomauttaa, että yrityskin esittää sellainen kuva, etteikö tässä olisi ollut halua neuvotella, on virheellinen ja väärä. Jo aikoja ennen puoluekokousta on puolueoimikunnan piirissä, lähinnä toveri Tannerin toimiessa sovittelijana, yritetty löytää menettelytapoja, millä tämä kokous olisi voitu hoitaa miellyttävämmän kuin on tapahtunut. Alussahan voitiin valiokuntien osalta myöskin sovittuja ratkaisuja noudattaa. Mutta sitä mukaa kuin kokouksen aika on kulunut, on ryhdytty käyttämään menettelytapoja, jotka minun mielestäni eivät kuulu puoluekokouksen menettelytapojen piiriin, vaan päinvastoin milteipä vahvistavat niitä käsityksiä, joita aikaisemmin on esitetty siitä, että eräällä taholla ei haluta kansanvaltaisia menettelytapoja noudattaa. Minä en ymmärrä, kuinka nyt ykskaks tämä puoluesihteerikysymys on tullut niin tavattoman merkitykselliseksi, että juuri ennen sitä pitää tauko ottaa, sillä niissä neuvotteluissa, joita eri ryhmien kesken viimeksi tänä aamuna on käyty, ei tämä asia ollut suinkaan se painavin ja vaikein sovittelujen kohde. Meillä on ollut kaiken aikaa se kuva, joka lienee oikea — jonka myöskin osanottajat hyvin tietävät — että toveri Pitsingin suhteen, vaikka häntä on arvosteltu, ei ole ollut sittenkään niin painavaa muistuttamista, etteikö hänen vaalistaan olisi voitu olla yksimielisiä. Minusta tällainen pelaaminen on ala-arvoista. Voin sen nyt sanoa, koska olen pois lähtevä mies. Minusta kannattaisi antaa tällaisessa tapauksessa, kun ei ole muuta muistuttamista Pitsinkiä vastaan kuin se, että hän on, ja pääasiallisesti talouspolitiikissa asioissa, esiintynyt samanlaisella linjalla kuin mitä täällä on meikäläisen linjan nimen mukaan ristitty, niin halutaan hänestä nyt väärin tehdä oikein tiukan linjan ihminen. Minusta olisi kannattanut antaa luottamus miehelle, jonka työ tulee kuitenkin olemaan tavattoman raskas.

Puheenjohtaja: Tehdyn päätöksen mukaan suoritetaan puoluesihteerin vaali. Täällä on Kokkola pyytännyt puheenvuoron.

Veikko Kokkola (Kymen piiri): Minä olisin ilmoittanut vain sen asian, että vähemmistöryhmän neuvottelijat olivat eilen koolla yhdessä menettelytapavaliokunnan valitsemien neuvottelijoiden kanssa. Me pyysimme nimiä, esityksiä puoluetoimikuntaan. Niitä ei haluttu antaa, ei esitetty ketään. Valittuna asiantuntijajäsenenä menettelytapavaliokunnassa on Vihtori Rantanen. Täällä kokouksessa julkisesti kuulutettiin, että menettelytapavaliokunta kokoontuu tänään, niinhän täällä ilmoitettiin. Hän oli tietoinen tästä kokouksesta. Hän ei suvainnut saapua asiantuntijana menettelytapavaliokunnan kokoukseen, jolloin menettelytapavaliokunta työn jouduttamiseksi katsoi, että sen pitää ryhtyä etenemään puoluetoimikunnan vaalissa ja teki ne kolme esitystä, jotka tänne on jätetty ja joista yksi on ratkennut yksimielisesti.

Puheenjohtaja: Menettelytapavaliokunnan puolesta on jo aikaisemmin ehdotettu puoluesihteeriksi maisteri Pitsinkiä. A. J. Salminen käyttää puheenvuoron.

A. J. Salminen (Kymen piiri): Minulla on eilen sekä tänä aamuna ollut tilaisuus olla niissä neuvotteluissa mukana, joita on eri ryhmien kesken käyty erinäisistä asioista. Eilen sekä tänä aamuna viimeksi on myöskin neuvoteltu puolueen puheenjohtajasta sekä sihteeristä. Kummallakin kerralla siltä puolelta neuvotteluryhmää, missä minä olen ollut, on ilmoitettu, kun on kysytty, ketä me olemme ajatelleet puolueen puheenjohtajaksi sekä puoluesihteeriksi, että meillä tuntuu olevan meidän ryhmän kannatus toveri Tannerin puolella. Hänen ansioistaan siinä ei enempää keskusteltu. Ja puoluesihteeriksi me olemme esittäneet maisteri Pitsinkiä — ajatelleet. Sieltä toiselta puolelta ilmoitettiin, että he eivät pidä onnistuneena tällaista ajatusta. Me oletimme, että sieltä olisi tehty vastaehdokkaat näihin tehtäviin, että meillä olisi ollut tilaisuus arvostella taikka ehkä valitakin heidän ehdokkaitaan. Mutta me emme tienneet, meille ei ilmoitettu, ketä he ovat ajatelleet. Yksinkertaisesti ilmoitettiin, että "me emme tyydy tällaiseen valintaan, ja jos tällainen valinta tehdään, se saattaa johtaa hyvinkin vaikeisiin seurauksiin".

Minä en ole ennen puoluekokouksessa ollut, niinkuin jo aikaisemmassa puheenvuorossani mainitsin, enkä ole tottunut tällaisia menettelytapoja kokouksessa ennen kokemaan enkä näkemään. Minä olen tosin joutunut muissa kokouksissa olemaan, mm. osuuskauppaliiikkeen suurissakin kokouksissa ja oman liittoni Suomen Muurarien Liiton kokouksissa, useammissa edustajakokouksissa,

hyvinkin monta kertaa. Minä en siellä koskaan ole näin edesvastuutonta ja tällaista sokkosilla olemista tavannut kuin täällä. Minä nyt asetun kannattamaan tässä maisteri Pitsinkiä puoluesihteerin paikalle.

Sitten minusta on tuntunut pitkän aikaa näinä päivinä, että tämä ryhmä, joka täällä tietoisesti pyrkii jarruttamaan kokouksen kulkua yrittämällä keskeyttää sitä kaikilla keinoilla pienen ajan perästä sekä samasta asiasta puhumalla eri suulla lukemattomia eri puheenvuoroja, jotka eivät kumminkaan vaikuta eivätkä tuo mitään uutta, on ollut määrätietoinen pyrkimys jarruttaa tämän kokouksen kulkua niin pitkälle, että saataisiin puolueen huono talous aivan epäjärjestykseen. Minun mielestäni tämä puolueen jäsenten ja edustajien kohdalta on edesvastuutonta peliä.

Edelleen ehkä on ajateltu taktiikkamielessä sitä, että täällä toiset, sellaiset, jotka tällaista peliä eivät hyväksy eivätkä ole siihen tottuneet, väsyvät siihen ja lähtevät kesken kokouksen pois, että saataisiin ehkä enemmistö tälle heikommalle ryhmälle. Minä tulin tänne puoluekokoukseen siinä mielessä ja samoin olin Imatralla-kin, että minä en ole vihkiytynyt minkään linjan puolelle, mutta meidän Kymen edustajien mukana jouduin tämän ns. Leskisen linjan kanssa kosketuksiin. Minua ei ole milloinkaan kutsuttu eikä annettu mitään tietoja tästä toisesta ryhmästä. En minä ole sinne etukäteenkään ollut tervetullut, minä olen sen huomannut. Täällä toisella puolella minä olen pyrkinyt niitä eväitä, mitä Imatralla olen saanut, tuomaan esille ja vaikuttamaan jo etukäteen tämän kokouksen päätöksiin siihen suuntaan ja olen saanut monia asioita omasta ja toverieni kanssa muuttumaan siitä, mitä aikaisemmin täällä on etukäteen suunniteltu, ja olen siihen ollut tyytyväinen. Minusta on pakosta tehty täällä nyt sellainen linjaihminen, koska minä haluaisin olla sillä puolella, missä jotakin järjestettyä toimintaa harjoitetaan, jossa myöskin kansanvaltaisille periaatteille annetaan jonkinlainen arvo ja missä enemmistön päätökset ovat niitä päätöksiä, joita vastaisuudessakin noudatetaan. Minä tahdoin tämän asian julkituoda että se tulee pöytäkirjassa myös mainituksi, että joku sanoi tämänkin puolen asioista, koska jos mikään niin se asettaa sille, joka tahtoo näitä periaatteita noudattaa, entistä enemmän velvollisuuksia pysyä yhtenäisenä ja myöskin harjoittaa tulevassa toiminnassa sellaista politiikkaa, että tätä puoluetta ei sisältä päin voitaisi räjäyttää.

Puheenjohtaja: Pyydetty puheenvuorot puoluesihteriehdokkaista on kaikki käytetty. Ehkä keskustelu ehdokkaista riittää. Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puheenjohtaja: Keskustelun kuluessa on puoluesihteeriksi ehdotettu maisteri Kaarlo Pitsinki ja ehdotusta on kannatettu. Muuta ehdotusta ei ole tehty. Onko käsitys oikea?

Selostus myönnettiin oikeaksi.

Puheenjohtaja: Koska muuta ehdotusta ei ole tehty, tulee maisteri Kaarlo Pitsinki yksimielisesti puoluesihteeriksi. (Voimakkaita, pitkäaikaisia kättentaputuksia.)

Puoluesihteeriksi valittiin yksimielisesti maisteri Kaarlo Pitsinki.

(51)

Saatuaan puheenvuoron työjärjestykseen lausui

Piirisihtööri Heino Uksila: Hyvät puoluetoverit! Minä saanen puolueen toimitsijain vanhimpana kenttämiehenä pyytää toveri Leskistä tänne meidän joukkoomme.

(Väinö Leskinen saapui puhujakorokkeen vierelle.)

Sinä tulit puolueen tehtäviin vaikeina aikoina. Me nuoret silloin intomielin lähdimme kanssasi taisteluun tämän maan nousevaa kommunismia vastaan. Me olemme saaneet nähdä sinussa horjumattoman työtoverin. Sen merkeissä me haluamme tänään, kun sinä tuon tehtävän jätät, ojentaa tämän kukkakorin ja toivomme, että vaikka sinun työsi ei ole ollut kukilla eikä ruusuilla tanssimista, että se työ on kantanut sellaisen hedelmän, jonka vuoksi ja jonka puolesta sinä jatkuvasti voit joukkojamme rohkaista. Sillä me tarvitsemme — ei vain me, kenttämiehet, vaan meidän joukkomme kentällä tarvitsevat henkilöä, tarvitsevat persoonaa, jolle voivat luottamuksen antaa. Me tiedämme, että sinä olet eduskuntavaaleissa niinkuin kunnallisvaaleissakin koonnut enimmäkseen äänet Helsingissä. Me tiedämme, että tämän päivän vastustajasi tässäkin kokouksessa eivät ole siihen milloinkaan kyenneet. Sen vuoksi me luotamme edelleen siihen, että sinä meidän mukanaamme kuljet ja meidän viirejämme puolustat tavalla, jolla olet tähän asti niitä puolustanut.

Puhuja ojensi eroavalle puoluesihteerille Leskiselälle kukkakorin kokouksen osanottajien osoittaessa raikuvasti suosiotaan.

(52)

Puheenjohtaja: Keskeytyneen asian käsittelyä jatketaan. On valittava ruotsinkielisten järjestöjen edustaja puoluetoimikuntaan.

Viking Andersson: Minä ehdotan Ruotsalaisen Työväenliiton

edustajaksi puoluetoimikuntaan Gunnar Henrikssonin. Tämä on siis ryhmämme päätös.

Hilding Wikström: Hyvät toverit! Haluan kannattaa ehdotusta, että toveri Gunnar Henriksson valittaisiin puoluetoimikuntaan ruotsinkielisten järjestöjen edustajaksi.

Veikko Kokkola: Menettelytapavaliokunta joutui tekemään ruotsalaisten kohdalla sen esityksen ainoasta nimestä, mikä siinä vaiheessa oli. Me tiesimme, että jos puheenjohtajan valinta muodostuu sellaiseksi, kuin mitä se on tullut, niin ruotsalainen ryhmä haluaa muuttaa Fagerholmin tilalle Henrikssonin. Minä luulisin, että kokous voisi yksimielisesti yhtyä ruotsalaisen ryhmän esitykseen.

Puheenjohtaja: Voisiko kokous yhtyä täällä ruotsinkielisten ryhmän taholta tehtyyn ehdotukseen, jota ehdotusta menettelytapavaliokunnan varapuheenjohtaja suosittelee? Voitaneen yhtyä yksimielisesti. Valitaan siis ruotsinkielisten järjestöjen edustajaksi puoluetoimikuntaan Gunnar Henriksson.

Ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti suosionosoituksin.

Puheenjohtaja: Olisi valittava kai muut puoluetoimikunnan jäsenet. Sääntöjen mukaan on valittava 12 varsinaista jäsentä ja 10 varajäsentä.

Pyydettyään puheenvuoron työjärjestykseen lausui

Veikko Kokkola: Yhtyen Lehtisen aikaisemmin täällä tekemään esitykseen minä esittäisin, että nyt pidettäisiin se tauko, jolloin valiokunnat voivat työskennellä. Menettelytapavaliokunnalla ei ole muiden kohdalta esityslistaa valmiina puoluetoimikunnan jäseniksi.

Puheenjohtaja: Otetaanko tunnin kestävä tauko?

Puheenjohtajan ehdotus hyväksyttiin.

Kokous keskeytettiin kello 16,08.

(53)

Keskeytyksen jälkeen jäivät kokousedustajat vielä saliin ja pyydettyään puheenvuoron lausui

Pekka Kokko (Satakunnan piiri): Hyvät edustajatoverit! Sen jälkeen kun puoluetoimitsijat olivat lausuneet mielestäni kauniilla tavalla kiitoksen ja tunnustuksen sanoja puoluesihteerille Leskiselä, minä varsinaisena kenttämiehenä pyytäisin esittää kenttämiesten käsitykset toveri Leskisen työstä. Yhdyn siihen, mitä mainittiin siitä ajanjaksosta ja ajankohdasta, jolloin toveri Leskinen otti puoluesihteerin tehtävät vastaan. Me kenttämiehet olemme samaa

mieltä: se on ollut raskasta aikaa. Mutta me olemme kuitenkin iloisia siitä, että me tuostakin ajasta selviydyimme ja pääsimme selville vesille. Minä uskon, että kaikki me — ja niiden piirien edustajat ja kentällä olevat toverit ovat meidän satakuntalaisten kenttämiesten kanssa samaa mieltä siitä, että toveri Leskinen on täyttänyt paikkansa esimerkillisellä tavalla. Pyydän sinua ottamaan tämän koruttoman kiitoksemme vastaan. Samalla me pyydämme lausua tervetulleeksi uuden puoluesihteerin Kalle Pitsingin ja toivomme hänen työlleen onnea ja menestystä. (Suosionosoituksia.)»

Väinö Leskinen: Puheenjohtaja! Hyvät kokousedustajat ja puoluetoverit! Täytyy puhua ennenkuin rupeavat itkettämään. Minä pyydän kiittää erityisesti toimitsijatovereitani, piirisihteereita, tästä erinomaisen mukavasta ja miellyttävästä huomaavaisuudesta, ja samaten minä kiitän äskeisen puheenvuoron johdosta. Minä olen erinomaisen hyvin itse selvillä siitä, että olen ollut "hankala kaveri" ja ilmeisesti tulen olemaan loppuelämänikin. Se johtuu tietysti luonteesta, ja kun se on huomattavan vilkas, niin se tahtoo viedä mukaansa, ja toisaalta ei tahdo jäädä sanomattakaan semmoinen, mikä tuntuu tärkeältä tehtävissämme.

Jättäessäni nyt 11 vuoden jälkeen tämän puoluesihteerin paikan minä voin sanoa, että se ei tapahdu murheellisella mielellä. Siitä huolimatta, vaikka nyt olemme olleet näiden sinänsä erittäin ikävien tapahtumien todistajina, viimeksi äsken, niin minä olen vakuuttunut siitä, että se ratkaisu, johonka me nyt olemme henkilöasioissa ja puoluekokouksenkin asioissa päätyessä, se on oikea. Sille ei voi mitään, että me nuoremmat ihmiset emme ole osanneet tulla toimeen keskenämme nyt parempina aikoina, niin kuin osasimme joskus 1944 ja varsinkin sitten sodan jälkeisinä vuosina, kun myöskin meitä tarvittiin. Ajan henkeen ja ilmeisesti ihmisen luontoon suomalaisen kohdalla kuuluu, että parempia vuosia me osaamme huonommin kestää ja vaikeina vuosina — toivottavasti vasfedeskin — pidämme sitten lujemmin yhtä ja pidämme sen, mikä meidän kuuluu pitää.

Me olemme valinneet nyt puolueelle puheenjohtajan, johonka me kaikki luotamme. Minä olen varma, että ne, jotka pitävät alhaalla kokousta toisissa merkeissä, minä toivon hartaasti, että he, kun tämän kokouksen jälkeen vaivoistansa selviävät, tulevat suhtautumaan häneen sillä kunnioituksella, jota me olemme kaikki velkaa toveri Tannerille, mutta myös sillä luottamuksella, jota hän varmasti tarvitsee, kun hän ryhtyy puoluetta johtamaan.

Minä luulen, että minä tunnen Kalle Pitsingin, ja tekin olette

oppineet häntä kokouksen aikana tuntemaan. Hän on rehellinen, hän on kykenevä ja hän on tavoiltansa miellyttävä ja mukava. Siitä huolimatta hän on myös luja mies asioittensa ajajana, ja luulen, että hän on toveri Tannerille suurena apuna, kun töitä ryhdytään tekemään.

Minä toivon, että uudella puoluetoimikunnalla on oleva parempi työrauha ja parempi yhteenkuuluvaisuuden tunne kuin tällä, joka nyt on lähtemässä.

Lopuksi haluaisin todeta, että minulla kaiken aikaa noinakin vaikeimpina vuosina on ollut sellainen tunne, että tämä puolue on luja, koska ydinaineksen kuitenkin muodostavat jäsenet, jotka nimenomaan juuri vaikeina vuosina jaksavat koota voimansa ja toimia. Olisi erinomainen asia, jos me myöskin nyt, kun on kysymyksessä arkiset taloudelliset kysymykset, jaksaisimme voittaa itsemme siinä määrin, että me niin lyhyessä ajassa kuin suinkin mahdollista voisimme palautua järkevälle pohjalle ja siitä eteenpäin lujasti rakentaa — suunnilleen siihen tapaan, kuin nyt kaavaillussa ohjelmassa on ajateltu. Sillä se kuitenkin luo sen vakavuuden, sen yhteenkuuluvaisuuden hengen ja sen tahdon, yhteistahdon, joka muissa pohjoismaissa on johtanut siihen, että sosialidemokraattinen liike on vahva, tilapäisistä vastoinkäymisestä piittaamaton.

Lopuksi minä tahtoisin kiittää työtovereita sosialidemokraattisessa puoluetoimistossa. En ole ollut, ehkä en ehtinytkään aikaisemmin olla toisessa työpaikassa, jossa olisi ollut niin mukava henki. Ketään muuta unohtamatta minä haluaisin erikoisesti kiittää Maria Sinisaloa. (Voimakkaita suosionosoituksia.)

Puheenjohtaja: Otetaan nyt tunnin kestävä tauko. Kokous jatkuu kello 17,15.

Kokous keskeytettiin klo 16,16.

(54)

Kokousta jatkettiin kello 17,15.

Puheenjohtajana toimi Fa l l i a.

Puheenjohtaja: Kokous jatkuu, pyydän edustajia asettumaan paikoilleen.

Esitän suoritettavaksi puoluetoimikunnan jäsenten vaalin. Sääntöjen mukaan on puoluetoimikuntaan valittava suljetuilla lipuilla kaksitoista varsinaista ja kymmenen varajäsentä. Suoritetaan vaki-naisten jäsenten vaali. Pyydän nimeämään ehdokkaita puoluetoi-mikunnan jäseniksi.

Puheenvuoron saatuaan lausui

Olavi Lindblom: Menettelytapavaliokunta istuu parhaillaan, mutta ainakin kokouksen enemmistöryhmän puolelta on jo aikai-
semmin ilmoitettu puoluetoimikunnan edustajaehdokkaat ja tässä
vaiheessa lieenee vielä mahdollisuus muiden osalta tätä listaa täy-
dentää.

Puheenjohtaja: Pyydän peruuttaa. Menettelytapavaliokunta
ei ole vielä tuonut ehdokkaita tänne eikä muitakaan ehdokkaita
ole asetettu. Odotettaneen menettelytapavaliokunnan ehdotusta.

Peruutus merkittiin pöytäkirjaan.

(55)

Puheenjohtaja: Sillä aikaa käsittelemme muita asioita. Me-
nettelytapavaliokunta esittää mietintöjään. Valiokunnan sihteeri
Hurri esittää ne.

Olavi Hurri: Hyvät kokousedustajat! Täällä on menettelytapa-
valiokunnan mietintö n:o 4, joka koskee esitystä "Edustajat valtio-
johtoisten yritysten hallintoelimissä".

"Valiokunta on käsitellyt Kuusjärven Sos.-dem. kunnallisjärjestön
tekemän esityksen, että valittaessa sos.-dem. edustajia valtiojohto-
isten yritysten johtoihin tulisi ottaa huomioon maaseudun ja eri-
toten niiden maakuntien edustus, joissa kyseisten yritysten pää-
teollisuuslaitokset sijaitsevat, ja että samaten olisi otettava huo-
mioon myös työntekijöitä edustavien ammattijärjestöjen edustus.

Valiokunta yhtyy puoluetoimikunnan asiasta esittämään lausun-
toon, jossa todetaan esityksessä mainittujen toivomusten mahdolli-
suuksien mukaan tulleen huomioon otetuiksi, mutta jossa koroste-
taan, että pääpaino on pantava valittavien asiantuntemukselle. Va-
liokunnan mielestä ei viime mainitun seikan varjolla kyseisiä teh-
täviä kuitenkaan tulisi liiaksi keskittää samoille henkilöille.

Väinö Tanner, puh.joht. Olavi Hurri, siht."

Puheenjohtaja: On kuultu valiokunnan esitys. Halutaanko
keskustella?

Kukaan ei pyytänyt puheenvuoroa.

Valiokunnan mietintö hyväksyttiin yksimielisesti.

Olavi Hurri: Täällä on menettelytapavaliokunnan mietintö n:o
5, joka koskee Helsingin piirin piiritoimikunnan esitystä puoluetoi-
mikunnan jäsenten valitsemisesta ylimääräisessä puoluekokouksessa.

"Valiokunta on käsitellyt Helsingin sos.-dem. piirin piiritoimikun-
nan tekemän esityksen, jossa esitetään, että ylimääräinen puolueko-
kous vapauttaisi puoluetoimikunnan jäsenet tehtävästään ja valitsisi
alkavaksi 3-vuotiskaudeksi uudet varsinaiset ja uudet varajäsenet.

Kun ylimääräiseen puoluekokoukseen, kuten puoluetoimikunnan lausunnossa todetaan, edustajat on valittu samojen periaatteiden mukaan kuin varsinaiseenkin puoluekokoukseen ja kun kokous täten tulee varsinaisen puoluekokouksen tapaan valitsemaan puolueen hallintoelimet, niin valiokunta katsoo kyseisen esityksen rauenneeksi. Väinö Tanner, puheenjohtaja. Olavi Hurri, sihteeri."

Puheenjohtaja: On kuultu esitys. Halutaanko puheenvuoroja? Keskustelua ei syntynyt.

Olavi Hurri: Menettelytapavaliokunnan mietintö n:o 6, "Valtioneuvoston jäsenten osallistuminen puoluetoimikunnan työhön", esitykset 24—27.

"Valiokunta on käsitellyt kyseisestä asiasta tehdyt neljä esitystä, joissa ehdotetaan rajoituksia puoluetoimikunnan jäsenten osallistumiseen valtioneuvoston jäsenyyteen ja vastaavasti valtioneuvoston jäseniksi nimettävien osallistumiseen puoluetoimikunnan työhön. Lieksan—Pielisjärven sos.-dem. kunnallisjärjestön ja Pyhtään sos.-dem. kunnallisjärjestön esityksissä ehdotetaan, että puoluetoimikunnan jäsenen on ministerinäolokaudekseen jätettävä paikkansa varajäsenen täytettäväksi. Kuusankosken työväenyhdistyksen esityksessä ehdotetaan tarkemmin, että puoluetoimikunnan varsinaisista jäsenistä, puoluetoimikunnan puheenjohtaja ja puoluesihteeri mukaanluettuna, saa kerrallaan ja eniten vain kaksi kuulua valtioneuvostoon ja että varajäsenistä samaten vain enintään kaksi saa kuulua valtioneuvostoon. Imatran työväenyhdistys on esittänyt päätettäväksi, että missään tapauksessa ei puoluetoimikunnan jäsenistä saa enempää kuin % osa kuulua hallitukseen.

Puoluetoimikunta on lausunnossaan maininnut, ettei esitysten hyväksyminen sellaisenaan liene yhdistyslain hengen mukaan mahdollista, mutta että sen sijaan saattaisi olla paikallaan, että puoluekokous kehoittaisi puoluetoimikuntaa valvomaan, etteivät valtioneuvoston jäseniksi nimitetyt puoluetoimikunnan jäsenet muodosta puoluetoimikunnan työvaliokunnassa suurempaa määrää kuin enintään kolmanneksen sen kokonaisvahvuudesta.

Valiokunnan saamien tietojen mukaan ei skandinaavisten maiden sos.-dem. puolueissa hallituksen jäsenten kuulumisesta puoluetoimikuntaan ollut tarpeellista antaa rajoittavia määräyksiä, onpa eräissä tapauksissa käytännössä niinkin keskitetty johto, että pääministeri on samalla sekä puoluetoimikunnan että eduskuntaryhmän puheenjohtaja. Kun kokemukset meillä viime aikojen osalta neljästä puoluekokousesityksestäkin päättäen ovat aiheuttaneet tyytymättömyyttä, katsoo valiokunta, että puoluekokous voisi antaa

toistaiseksi ja kunnes riittävästi kokemusta on kertynyt sellaisen ohjeen, että enempää kuin 3 puoluetolimikunnan varsinaisista jäsenistä älköön samanaikaisesti kuuluko jäsenenä valtioneuvostoon. Puoluekokouksen olisi samalla kehoitettava puoluetolimikuntaa huolehtimaan tämän ohjepäätöksen noudattamisesta. Väinö Tanner, puheenjohtaja. Olavi Hurri, sihteeri."

Puheenjohtaja: On kuultu valiokunnan esitys. Halutaanko puheenvuoroja?

Kukaan ei pyytänyt puheenvuoroa.

Valiokunnan mietintö hyväksyttiin yksimielisesti.

Käsiteltiin eräitä ilmoitusasioita valiokuntien kokoontumisesta.

Puheenjohtaja: Jatketaan asioitten käsittelyä.

Olavi Hurri: Valiokunnan mietintö n:o 7 koskee puoluekokouksesityksiä 16—23 sekä 60.

"Valiokunta on käsitellyt sille lähetetyt esitykset 16—23 ja 60, koskien puolueen edustamien pyrkimysten eheyttämistä selvillä kannamäärittelyillä, sosialidemokraattisen puolueen ja sos.-dem. johdoisten keskusjärjestöjen välisiä suhteita, sos.-dem. puolueen ja edistysmielisen osuuskauppaliikkeen välisiä suhteita, puolueen johdon eheyttämistä, puolueen jäsenten oikeuksia ja velvollisuuksia, esitystä "Takaisin järjestödemokratiaan", puolueen johtoon valittaville asetettavia vaatimuksia sekä pienviljelijä- ja palkkatyöväestön välisten suhteiden parantamista.

Kun valiokunta on todennut, että kyseiset asiat sisältyvät puoluetolimikunnan esittämään alustukseen "Sos.-dem. Puolueen sisäinen demokratia ja puolueen suhtautuminen muihin työväenjärjestöihin", niin valiokunnan mielestä ei ole tarpeellista tehdä edellä mainituista esityksistä eri päätöksiä. Puoluetolimikunnan lausuntoon yhtyen valiokunta siten esittää, että niitä koskevat päätökset tehdään puoluetolimikunnan alustukseen liittyvien päätösten yhteydessä. Väinö Tanner, puheenjohtaja. Olavi Hurri, sihteeri."

Puheenjohtaja: On kuultu valiokunnan esitys, halutaanko tästä keskustella.

Keskustelua ei syntynyt.

Valiokunnan mietintö hyväksyttiin yksimielisesti.

(56)

Puheenjohtaja: Sääntövaliokunnan sihteeri, edustaja Erkki Kuoppala esittää sääntövaliokunnan mientinnöt n:o 1—2.

Erkki Kuoppala: Herra puheenjohtaja! Esitän seuraavan sääntövaliokunnan pöytäkirjan:

Pöytäkirja Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen ylimääräisen puoluekokouksen asettaman sääntövaliokunnan 2Jf. 4. 1957 pidetystä kokouksesta.

Puheenjohtajana toimi Sulo Manninen, sihteerinä Erkki Kuoppala, lisäksi olivat saapuvilla muut valiokunnan jäsenet: Ilmari Linna, Urho Aaltonen, Taisto Mikkola, Uno Nokelainen ja Allan Kallioinen.

1 §.

Kokouksen avasi puoluekokouksen määräämä puheenjohtaja Sido Manninen.

2 §.

Sihteeriksi valittiin Erkki Kuoppala.

3 §.

Otettiin käsiteltäväksi puoluekokoukselle tehty esitykset, n:ot 32—J,2 ja 61.

Valiokunta hylkäsi 5 äänellä (Manninen, Kuoppala, Linna, Aaltonen, Mikkola) \$ vastaan [Nokelainen, Kallioinen) esitykset n:ot 32—SS sekä puoluetoimikunnan niistä antaman lausunnon. Valiokunnan jäsen Nokelainen ilmoitti päätökseen, että hän kannattaa esityksessä n:o 32 olevaan pontta.

Valiokunnan päätöksen perustelut mietinnössä n:o 1, liite n:o 1. Esityksien n:ot 34—1& ja 61 osalta valiokunta yksimielisesti yhtyy puoluetoimikunnan niistä antamaan lausuntoon, mietintö n:o 2, liite n:o 1.

Sulo Manninen
Uno Nokelainen
Ilmari Linna

Erkki Kuoppala
Urho Aaltonen
Allan J. Kallioinen

Taisto Mikkola

Mietintö n:o 1. Esitys n:o 32 (IV/1.) Puoluesihteerin valinnan siirtäminen puoluekokoukselta puoluetoimikunnalle.

Suurena aatteellisena järjestönä puolueemme tarvitsee sellaisen toimeenpanoelimen, jossa puheenjohtajalla on arvovaltaisen palkatoman luottamushenkilön asema ja pääsihteerillä päätoimisen palkatun toiminnanjohtajan asema. Jotta heidän kummankin välitön poliittinen vastuunalaisuutensa puoluekokoukselle olisi jatkuvasti mahdollisimman tehostettu, on paikallaan säilyttää nykyinen käytäntö, jonka mukaan puolueen puheenjohtaja ja puoluesihteri väli-

taan puoluekokouksessa eikä puoluetoimikunnassa. Puoluesihteerin vakanssin vakinaistuminen jonkin määrätyn henkilön virkapaikaksi on puolueen edustaman poliittisen liikkeen kannalta toisarvoisempi asia. Mutta ilmeistä on, että käytäntö vähin erin painaa kehitystä siihen suuntaan, ettei palkattu puoluesihteerin voi osallistua niin lukuisiin sivutehtäviin kuin viime vuosina. Vuoden 1955 puoluekokouksessa esim. esiintyi jo varsin voimakkaana se mielipide, ettei puoluesihteerin saisi kuulua samalla kertaa selkää eduskuntaan että hallitukseen. Mitä taas puoluesihteerin osallistumiseen erilaisten aatteellisten yhtymien tai taloudellisten yritysten hallintoelimiin tulee, niin tuntuu luonnolliselta, ettei hän voi ottaa hoitaakseen sellaisia sivutehtäviä asiasta puoluetoimikunnan kanssa neuvottelematta.

Sanotuilla perusteilla sääntövaliokunta esittää Sos.-dem. Virkanaisten Klubin aloitteen hylättäväksi.

Esitys N:o 33 (IV/2). Puoluesihteerin valinnan siirtäminen puoluetoimikunnalle sekä hänen ja puoluetoimiston muiden toimihenkilöiden varsinaiseen toimeen kuulumattomien tehtävien rajoittaminen.

Kuten Sos.-dem. Virkanaisten Klubin aloitteeseen annetusta lausunnosta ilmenee, puoluesihteerin sääntömääräisen aseman muuttamiseen ei ole perusteltua aihetta. Näissä oloissa voitaisiin esitetetyt sääntöjen muutokset sitä paitsi tulkita päivänpoliittisista tavoitteista johtuviksi keskinäisiksi välienselvittelyiksi. Puolueen sisäisen toiminnan eheyttämiseen olisi päästävä entistä terveemmän käytännön eikä tilapäisliemäisen sääntöjen muuttelun avulla.

Kun sitä puolueen sääntöjen pykälää, johon nyt esitetään jälleen muutoksia, lisäksi on juuri edellisessä puoluekokouksessa muutettu, ei sääntövaliokunta senkään vuoksi voi puoltaa Helsingin Ammattiyhdistyksen Sos.-dem. Yhdistyksen aloitteen hyväksymistä.

Mietintö n:o 2. Esitykset N:ot 34—42 ja 61. Muut sääntöjen muutosehdotukset.

Sääntövaliokunta yhtyy puoluetoimikunnan lausuntoon ja ehdottaa, että se hyväksyttäisiin puoluekokouksen päätökseksi.

Keskustelua ei syntynyt.

Mietinnöt hyväksyttiin.

(57)

Puheenjohtaja: Ohjelmavaliokunnan puheenjohtaja, puoluesihteerin Pitsinki esittää ohjelmavaliokunnan mietinnön.

Kaarlo Pitsinki: Hyvät toverit! Ohjelmavaliokunta on saamiensa evästysten pohjalla pitänyt uuden kokouksen. Tässä ko-

kouksessa oli läsnä vain viisi ohjelmavaliokunnan yhdeksästä jäsenestä. Ohjelmavaliokunta tässä kokoonpanossansa ehdottaa yksimielisesti seuraavia muutoksia aikaisempaan esitykseen.

Sivu 3, ensimmäinen kappale, virke, joka alkaa: "Vuonna 1950", tulee kuulumaan esityksen mukaan näin: "Vuonna 1950 oli maa- ja metsätalousväestön osuus koko väestöstä Ruotsissa noin 20 %, mutta Suomessa noin 40 %". Kappale jatkuu: "Kuitenkin Ruotsin viljelysala on suhteellisesti suurempi kuin Suomen."

Tämä muutos tehtiin niiden huomautusten johdosta, joita täällä keskustelussa esitettiin aikaisemmassa mietinnössä olleiden lukujen käyttötapaa vastaan.

Sivu 5, "Täystyöllisyys". Kappaleen kolmas virke tulisi muutettavaksi näin kuuluvaksi: "Kahtena seuraavana vuonna työttömiä oli tilastojen mukaan 26.000...", siis lisätty sanat "tilastojen mukaan".

Tällä sanonnalla sivuutetaan se vaikeasti selitettävä seikka, että työllisyystilastoissa on noiden vuosien välillä tapahtunut sellaisia muutoksia, etteivät työllisyyttä taikka työttömyyttä kuvaavat luvut ole keskenään riittävän vertailukelpoisia.

Sivu 6, "Kansantaloutemme rakenteellinen kehittäminen", kolmas kappale, toinen virke: "Vastaavasti on investointeja suunnattu kohteisiin" pro "aloille", "jotka eivät riittävän välittömästi..."

Sivu 8, sivun yläosassa oleva kappale, joka kuuluu: "Palkansaa- jien ja erityisesti teollisuustyöväestön reaali-palkkataso on alentunut, mutta tulon jakaantumisessa on tapahtunut selvä muutos maatalouden hyväksi. Vuodesta 1954 viime vuoden loppuun arvioidaan maanviljelijöiden tulojen lisääntyneen noin 57 % eli markkamääräisesti 37 miljardia." — Valiokunta ehdottaa, että koko tämä kappale poistetaan.

Edelleen väliotsakkeen "R a h a n a r v o" alla toinen kappale, sen toinen virke: "Myös palkansaaajat ovat ajoittain esittäneet jakomahdollisuuksia suurempia vaatimuksia, mutta viimeksi kuluneina kuutena vuotena kaikki heidän vaatimuksensa, niin kohtuulliset kuin kohtuuttomatkin, ovat valuneet tyhjiin." — Aikaisempi muoto kuului "on annettu vetenä". — Sitten kappale jatkuu: "Maatalouselinkeino on vaatimuksissaan onnistunut paremmin." Sitten tulee uutta: "Voimassaoleva laki maataloustulon vakaannuttamisesta turvaa automaattisesti maanviljelijöille suhteellisesti lähes saman suuruisen tulon lisäyksen, jonka palkansaaajat kykenevät itsellensä hankki- maan."

Sivu 13, 4. ponsi. Tämän ponnien rivillä 2 alhaalta muuttuu sanonta "maalous- ja metsätyöväestö" sanonnaksi "maaseutuväestö".

Sivu 14, lisäys 4. ponnien loppuun; lisäys kuuluu valiokunnan eh-

dotuksen mukaisesti näin: "Näillä edellytyksillä asutustoimintaa on jatkettava kiinnittäen päähuomio tilojen elinkelpoisuuden parantamiseen." — Ponnen alkuosassa on kaavailtu ne pääsuunta-
viivat, joiden mukaisesti maatalouspolitiikkaa tulisi harjoittaa, joten tämä lisäys viittaa näihin kaavailuihin ja alkaa siis sanoilla "Näillä edellytyksillä".

Muita muutoksia valiokunta ei tähän mietintöön esitä ja ehdottaa, että tämä ohjelma voitaisiin sellaisenaan hyväksyä.

Paavo Lehtinen (Hämeen pohjoinen): Ohjelmavaliokunnan ehdotuksessa on varmasti paljon hyvää. Tietääkseni juuri maataloutta koskeva osa on sellainen, jonka kokouksessa mukana olevat maaseudun pienviljelijäväestön edustajat voisivat hyväksyä. Ohjelmasta kuitenkin puuttuu paljon sellaista, mitä nimenomaan palkkatyväestö siinä näkisi lausuttavan.

Kun kuitenkin on havaittavissa, että kokouksen enemmistö ei halua kuulla vähemmistön ääntä eikä myöskään ohjelmia siinä mielessä halua laatia, ja kun on ilmeistä, että äänestyksistä ei tässä suhteessa ole apua, ainoastaan kokouksen aika pitkittyä, niin välttääkseni äänestyksiä tyydyn tässä yhteydessä ilmoittamaan, että haluan liittää eriävän mielipiteen pöytäkirjaan tämän ohjelman kohdalla. Tietämäni mukaan muut meistä, jotka äsken jodiuimme poistumaan enemmistön menettelyn johdosta, yhtyvät eriävään mielipiteeseen.

Veikko Rantala (Uudenmaan piiri): Minä jo sanoin lähete-keskustelussa, jossa tämä ohjelma palautettiin ohjelmavaliokuntaan, että tästä olisi ollut paljonkin sanottavaa. Nimenomaan palkkannauttijain asia siinä on jätetty huomioimatta, niinkuin täällä toveri Lehtinen ilmoitti. Yhdyn hänen näkemykseensä, ja nimenomaan siinä mielessä, että se on vähemmistöryhmän kanta, pyydän saada kannattaa tätä eriävää mielipidettä.

Martti Lahtinen: Pyydän yhtyä toveri Lehtisen esittämään eriävään mielipiteeseen.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puheenjohtaja: Keskustelun kuluessa ei ole tehty valiokunnan ehdotuksesta eriävää ehdotusta, joten valiokunnan ehdotus hyväksyttäneen.

Valiokunnan ehdotus hyväksyttiin.

Puheenjohtaja: Ilmoitetut eriävät mielipiteet merkitään pöytäkirjaan.

Näin hyväksytyksi tulleen ohjelman lopullinen sanamuoto oli seuraava:

Suomen Sos.-dem. Puolueen lähiajan talous- ja sosiaalipoliittiset tavoitteet

1. Mihin me olemme pyrkineet

Vuoden 1952 toukokuussa pidetty Sosialidemokraattisen Puolueen 22. puoluekokous hyväksyi yksimielisesti julkilausuman, johon sisältyi päätös puolueen periaatteisiin nojautuvan talouspoliittisen ohjelman laatimisesta. Tämän ohjelman luonnos julkaistiin v. 1954 vihkosena, jonka nimenä on *Toimeentulomme edellytyksistä*, ja tarkistettu ohjelma valmistui seuraavana vuonna.

Kolme käytännön tavoitetta

Ohjelmassa lausutaan tavoitteista seuraavaa: Hyvinvointipäämääriä talouspolitiikassa toteutettaessa sosialidemokraatit pitävät käytännön tavoitteenaan lähinnä kolmea keskenään sopusoinnussa olevaa pyrkimystä. Ensimmäinen on täystyöllisyyden ylläpitäminen. Toinen on kansantaloutemme rakenteen ja eri elinkeinoalojen suhteiden kehittäminen niin, että kansantulon ja työn tuottavuuden nousulle luodaan parhaat mahdolliset edellytykset taloudellista tasapainoa ja työllisyystilaa vaarantamatta. Kolmas on sosiaalisen turvallisuusjärjestelmän luominen, joka kuuluu hyvinvointivaltion peruspiirteisiin ja on täystyöllisyyspolitiikan tulojen tasaiseen jakautumiseen kohdistuvien vaatimusten edellytys.

Mitä nämä tavoitteet merkitsevät?

Nämä sosialidemokraattiselle talouspolitiikalle asetetut tavoitteet perustuvat puolueen periaateohjelmaan, mutta mitä ne merkitsevät ja miten niitä on arvioitava kuluneiden vuosien kokemusten perusteella?

Täystyöllisyys

Täystyöllisyyden saavuttaminen ja ylläpitäminen edellyttää täystyöllisyyspolitiikan harjoittamista, sellaisen talouspolitiikan noudattamista, jonka ensimmäisenä päämääränä on kansakunnan arvokaimman voimavaran, ihmistyövoiman, täysitehoinen käyttö. Kansantaloudellisesti arvioiden täystyöllisyys on ensiarvoinen tavoite ja yleisen hyvinvoinnin tärkein edellytys. Myös sosiaalisesti arviotuna täystyöllisyys on kansan terveen ja onnellisen elämän ensimmäisiä ehtoja; jokaiselle työhön pystyväälle ja työnhaluiselle yhteiskunnan jäsenelle on turvattava oikeus hänen ammattitaitoaan vastaavan työn tekoon ja oikeudenmukaisen palkan saantiin.

Täystyöllisyyspolitiikan tehtävänä on huolehtia ensiksikin siitä,

että elinkeinoelämän oma aktiviteetti ja työvoiman tarve normaalisten suhdanteiden vallitessa takaavat täyden työllisyyden. Edelleen täystyöllisyyspolitiikan tehtävänä on huolenpito siitä, että valtion sijoitustoiminta ja muu julkinen investointi keskitetään laskusuhdanteen aikana tapahtuvaksi, jotta työllisyys ja kokonaiskysyntä eivät pääse koko kansantaloutta lamauttavalla tavalla alenemaan, vaikka elinkeinoelämän oma aktiviteetti ja työvoiman tarve heikkenevät.

Kansantaloutemme rakenteellinen kehittäminen

Puolueen talouspoliittisessa ohjelmassa lausutaan, että täystyöllisyys, sosiaalinen turvallisuus ja rahataloudellinen tasapaino eivät vielä sellaisenaan riitä turvaamaan yleisen elintason mahdollisimman nopeata kohoamista. Tärkeänä lisäedellytyksenä on, että kansantaloudessamme keskitytään niille tuotannonaloille, jotka kansainvälisen työnjaon puitteissa turvaavat koko kansamme suorittamalle työlle parhaan mahdollisen palkan. Edelleen todetaan, että koko kansan elintason nostaminen, mikä on sosialidemokraattisen talouspolitiikan päätavoite, on toteutettavissa vain maan teollisia edellytyksiä hyväksikäyttämällä. Siksi on aktiiviselle ja tarkoituksenmukaiselle teollisuuspolitiikalle annettava keskeinen asema talouspolitiikassa.

Kansantalouden rakenteen ja eri elinkeinoalojen suhteiden kehittämistä sekä kansainvälisen työnjaon puitteissa kannattaville tuotannonaloille keskittymistä koskevia ajatuksia ei puolueen talouspoliittisessa ohjelmassa ole tarkemmin kehitelty, mutta meidän maassamme ne olennaisesti liittyvät maatalouskysymykseen ja edellyttävät rakenteellisia muutoksia nimenomaan maatalouselinkeinon ja -väestön kohdalla.

Kehityksen tuloksena viljelysmaa on meillä pirstoutunut niin pieniksi yksiköiksi, ettei niiden pääosa voi tarjota viljelijälle täyttä elatusta. Tällaisia pienuutensa vuoksi elinkelvottomia tiloja on niin runsaasti, ettei niille kaikille ole mistään otettavissa riittävästi lisämaata. Meidän pohjoisessa, karussa maassamme ja ankarassa ilmanalassamme ei liian pienien tilojen koneellistaminen ja muu rationalisointi voi myöskään kohottaa niiden tuottavuutta siinä määrin, että viljelmistä pelkästään maanviljelyn varassa tulisi kannattavia.

Pientilojen viljelijöille, vielä vähemmän heidän lapsilleen, ei siivuaansioita useinkaan ole niin paljon saatavissa, että ne yhdessä maataloustöiden kanssa tarjoaisivat viljelijäperheille täyden työllisyyden ja toimeentulon. Tämän väestön huomattava osa elää jat-

kuvassa vajaatyöllisyyden tilassa, tai toisin sanoen: maatalouden varassa on pakotettu elämään sen kannattavuuteen verrattuna suhteettoman runsaslukuinen osa maamme väestöä. Tätä tosiseikkaa valaisee vertailu naapurimaamme Ruotsin oloihin. Vuonna 1950 oli maa- ja metsätalousväestön osuus koko väestöstä Ruotsissa noin 20 %, mutta Suomessa noin 40 %. Kuitenkin Ruotsin viljelysala on suhteellisesti suurempi kuin Suomen.

Kiistaton ja kiertämätön tosiasia on, että liian suuri osa kanssamme tekee liian huonosti kannattavaa työtä eikä usein ankarasta henkilökohtaisesta työpanoksesta huolimatta kykene kartuttamaan kansantuloa sitä määrää vastaavasti, joka puheena olevalle väestöryhmälle on yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden vuoksi myönnettävä ja myönnetään osuutena kansantulosta.

Jotta koko kansamme suorittamalle työlle saataisiin paras mahdollinen palkka ja saavutettaisiin sosialidemokraattisen talouspolitiikan päätavoite, koko kansan elintason nostaminen, on kansantaloutemme rakenteellisen kehittämisen tärkeimpänä työmaana oleva maatalouden saattaminen kannattavalle perustalle samalla kun maatalouden suhteelliselle liikaväestölle luodaan uusia työtilaisuuksia teollisuutta määrätietoisesti kehittämällä.

Sosiaalinen turvallisuus

Puolueen talouspoliittisen ohjelman kolmas pääkohta koskee sosiaalista turvallisuutta. Tällä kohdin lausutaan muun muassa, että täystyöllisyyteen sinänsä jo liittyy arvokas sosiaalinen päämäärä, koska se antaa mahdollisuuden jokaiselle tuntea itsensä hyödylliseksi tekijäksi yhteiskunnan kokonaiskehityksessä. Se luo myös perustan tuotannon jatkuvalle nousulle ja korkeammalle elintasolle. Korkeampi elintaso puolestaan luo edellytykset vakavalle ja tasaiselle työllisyydelle edellyttäen, että yhteiskunnan onnistuu tarkoituksenmukaisen tulonjakopolitiikan avulla sopeuttaa yhteen täystyöllisyyden ylläpitäminen rahanarvopoliittisten päämäärien ja sosiaalisen turvallisuuden vaatimusten kanssa. Ohjelmassa edelleen korostetaan, että taloudellinen kehitys ei ole päämäärä, vaan keino ihmisten viihtyisyyden ja onnellisuuden lisäämiseksi. Lisäämällä sosiaalisen turvallisuuden eri muotoja voidaan tuntuvasti lisätä tyytyväisyyttä vapauttamalla kansalaiset puutteesta ja pelosta.

Sosiaalipolitiikan tavoitteista ohjelmassa asetetaan ensi sijalle työttömyysvakuutuksen kehittäminen kaikkia palkkatyöntekijöitä koskevaksi. Rinnan työttömyysvakuutuksen kanssa on kehitettävä muita sosiaalivakuutuksen muotoja. Yleinen sairaus- ja työkyvyttömyysvakuutus on asetettava tärkeäksi tavoitteeksi vakuutusteitse

tapahtuvaa sosiaalista turvallisuutta kehitettäessä. Maksuttoman sairaala- ja laitoshoidon samoin kuin joko ilmaisten tai halpojen lääkkeiden tulee olla kehittyneen terveydenhuoltojärjestelmän kulmakivinä. Edelleen on pidettävä päämääränä vanhuuden turvan takaamista sellaiseksi, että kenenkään ei tulevaisuudessa tarvitse viettää vanhuudenpäiviään köyhäinhoidon eikä riittämättömien eläkkeiden varassa.

Asuntokysymyksestä ohjelmassa todetaan lopuksi, että maamme talousrakenteelle on eräänä leimaa antavana tekijänä pääomanpuute. Tämä on vaikuttanut ja vaikuttaa estävästi ja jarruttavasti tuotannollisen toiminnan kehitykseen, mutta vielä selvemmin sen vaikutukset tuntuvat asuntopulan vaikeuttajana. Sodan aikana ja alueluovutuksen johdosta syntynyttä asuntojen peruspuutetta ei ole ponnistuksista huolimatta pystytty sanottavasti kaventamaan, vaikkakin tilanteen jatkuva huonontuminen on voitu ehkäistä. Varsinkin väestökeskuksissa, joiden asuntotilanteeseen ratkaisevasti vaikuttaa ennen näkemättömän voimakas, niihin suuntautuva sisäinen muuttoliike, on niin syvä, suuria sosiaalisia epäkohtia aiheuttava peruspuute asunnoista, että sen poistamiseksi on yhteiskunnan kiireellisesti ja kyllin tehokkaassa muodossa laajennettava sosiaalista asuntotuotantojärjestelmää ottaen samalla oppia niistä sekä myönteisistä että kielteisistä kokemuksista, joita tähänastisen sosiaalisen asuntotuotannon toimeenpanossa on voitu havaita.

Ne tavoitteet, jotka puolueemme ohjelmassa on asetettu talouspolitiikan päämääriksi, voidaan tänäkin päivänä allekirjoittaa. Ne vastaavat täysin sosialidemokratian pyrkimystä jo saavutetun yleisen elintason säilyttämiseen ja sen jatkuvaan kohottamiseen sekä tuotannon ja kansantulon lisäämiseen ynnä niiden entistä oikeudenmukaisempaan ja tasaisempaan jakamiseen. Mutta olemmeko kuluneina vuosina tulleet lähemmäksi näitä tavoitteita ja olemmeko niihin määrätietoisesti pyrkineet?

2. Mihin olemme joutuneet

Sen jälkeen kun Korean-suhdanteen päätyminen aiheutti useissa maissa taloudellisen toiminnan hiljenemistä, mikä ulkomaankaupan välityksellä ilmeni laskukautena meilläkin v. 1953, ovat maailmankaupan suhdanteet jatkuvasti suosineet meidän maatamme. Olemme eläneet keskeytymättömän korkeasuhdanteen aikaa, ja reaaliset edellytykset sekä yleisen elintason nostamiseen että kansantaloutemme kehittämiseen ovat olleet tarjolla.

Kysymyksessä olevina vuosina, yhtämittaisesti v:sta 1954 lähtien, on puolueemme osallistunut hallitusvastuuseen ja sillä on ollut ti-

laisuus ylimmässä portaassa vaikuttaa talouspolitiikan muotoiluun, minkä ohella puolueemme on vaikuttanut eduskunnassa sen suurimpana ryhmänä.

Miten Suomessa yleensä on käytetty hyväksi tarjolla olleita mahdollisuuksia kansantaloutemme kaikinpuoliseksi edistämiseksi, ja mitä puolueemme erikseen on tehnyt v. 1954 hyväksytyyn talouspoliittisen ohjelman toteuttamiseksi?

Katseltakoon ensin ohjelmamme kolmea päätavoitetta.

Täystyöllisyys

Elinkeinoelämän omaan aktiviteettiin perustuvaa täystyöllisyyttä ei ole saavutettu eikä työllisyystilassa ole vuoden 1964 jälkeen havaittavissa paranemista. Vuoden 1954 alussa elettiin vielä Korean suhdanteen jälkeistä laskuvaihetta, ja kortistoihin merkittyjen työttömien lukumäärä oli 54.000, kun se oli suurimmillaan. Kahdena seuraavana vuonna työttömiä oli tilastojen mukaan 26.000—27.000, vaikka suhdanteet kaikilla aloilla olivat hyvät. Tänä vuonna työttömien huippuluku on ollut noin 90.000, ja kuluva työttömyyskauden vaatimien työllisyystöiden rahoittamiseen on valtion varoja mennyt noin 40 mrd markkaa. Käyttämättömiä työtilaisuuksia on ollut runsaasti kaikilla aloilla, mutta pääomien puute ja siitä aiheutunut luotonsaannin tyrehtyminen, valuuttojen niukkuudesta johtuva osittainen raaka-ainepula sekä korkeat tuotantokustannukset ovat supistaneet elinkeinoelämän tarjoamia työnteon mahdollisuuksia. Valtion on siitä syystä ollut otettava harteilleen yhä suurempia rasituksia työllisyyden ylläpitämiseksi. Näin on tapahtunut siitä huolimatta, että suhdanteet yhä ovat jatkuneet edullisina. Millainen olisikaan tilanne laskukauden sattuessa, jolloin valtion voimavarat olisivat nykyistä pienemmät?

Emme voi joka suhteessa olla tyytyväisiä maassamme harjoitettuun työllisyyspolitiikkaan. Talouspolitiikkaa on hoidettu siten, että ensi kädessä valtion ja viime kädessä veronmaksajien voimavarat ovat tulleet äärimmilleen jännitetyiksi, jotta korkeasuhdanteen aikana voitaisiin tarjota ansiotilaisuuksia tuotannolliselta merkitykseltään osaksi toisarvoisissa tehtävissä kymmenille tuhansille kansalaisille, jotka eivät saa työtä omissa ammateissaan elinkeinoelämän piirissä.

Kansantaloutemme rakenteellinen kehittäminen

Mitä on tehty kansantaloutemme rakenteen ja eri elinkeinoalojen suhteiden kehittämiseksi niin, että kansantulon ja työn tuotavuuden nousulle luodaan parhaat mahdolliset edellytykset? On-

ko tapahtunut keskittymistä niille tuotannonaloille, jotka kansainvälisen työnjaon puitteissa turvaavat koko kansamme suorittamalle työlle parhaan mahdollisen palkan? Onko käytetty hyväksi maan teollisia edellytyksiä, minkä olemme ohjelmassamme todenneet ainoaksi keinoksi koko kansan elintason nostamiseksi, sosialidemokraattisen talouspolitiikan päätavoitteeksi? Onko aktiivisella ja tarkoituksenmukaisella teollisuuspolitiikalla keskeinen asema meidän talouspolitiikassamme?

Näihin kysymyksiin eivät riitä vastaukset", ei mitään ole tehty eikä mitään ole tapahtunut. Sillä tosiasiallisesti on tehty ja on tapahtunut pahempaa kuin ei mitään: viime vuosien käytännöllinen talouspolitiikka on osittain suuntautunut näitä tavoitteita vastaan.

Me olemme joutuneet käytännössä harjoittamaan politiikkaa, jonka seurauksena teollistumisen sodanjälkeinen vauhti uhkaa olennaisesti vähetä. Vastaavasti on investointeja suunnattu kohteisiin, jotka eivät riittävän välittömästi ja tehokkaasti edistä maan talouselämän rakenteellista kehittämistä teollistumisen hyväksi. Pahinta kaikessa on, että jo olemassa olevankin teollisuuden toimintaedellytykset ovat eri syistä heikentyneet siinä määrin, että yrityksiä on suljettu tai niiden toimintaa supistettu ja myös siten vaikeutettu työllisyystilannetta.

Sosiaalinen turvallisuus

Ohjelmassamme mainituista sosiaalipoliittisista tavoitteista ovat kaikki vakuutusteitse tapahtuvaa sosiaalisen turvallisuuden lisäämistä tarkoittavat toimenpiteet edelleenkin vain toivelistalla ja ne ovat käytännöllisinä päämäärinä entistä kaukaisempia, koska viime vuosina harjoitettu talouspolitiikka on vienyt niiden toteuttamiselta aineellisen pohjan. Meillä ei ole työttömyysvakuutusta, yleistä sairausvakuutusta, maksutonta sairaala- ja laitoshoidtoa eikä ilmaisia tai halpoja lääkkeitä. Ainoastaan kansaneläkelain kohdalla on päästy etenemään ohjelmamme viitoittamaan suuntaan lisäämällä vanhusten turvallisuutta, mutta siten suurennettiin myös valtion menoja, minkä vastapainoksi valtiovallan oli toisaalta lisättävä kansalaisten rasitusta. Sitä paitsi kansaneläkelain muutos heikensi voimalaitosrakennusten rahoitusmahdollisuuksia. Sosiaalisen turvallisuuden lisäämisen aineellinen pohja on heikentynyt ja se, mikä toisella kädellä on annettu, on ollut otettava toisella takaisin.

Asuntopulaa ei ole lopullisesti voitettu, ja asuntojen tuotannon näköalat hämärtyvät, joten on epätietoista, jäävätkö edes tähänastiset saavutukset pysyviksi.

Lisäksi on todettava, että sosiaalinen turvallisuus jakaantuu epä-

tasaisesti riippuen siitä, mikä asema työntekijällä on ja kenen palveluksessa hän työtään suorittaa.

Mitä muuta on tapahtunut?

Viimeksi kuluneiden vuosien tapahtumista saa vajavaisen kuvan tarkastelemalla niitä vain ohjelmamme kolmen päätaavoitteen kannalta. Mitä muuta sosialidemokraattien ja koko kansan kannalta merkittävää on näinä vuosina tapahtunut?

Palkansaajien asema on huonontunut. Teollisuuden miespuolisten työntekijöiden reaali-palkat olivat vuoden 1354 keväällä samalla tasolla kuin vuoden 1951 syksyllä. Aikaisempaan kolmivuotiskautena ei reaali-palkkoja siis kyetty nostamaan, mutta viimeksi kuluneena kolmivuotiskautena, vuodesta 1954 nykyiseen ajankohtaan, ne eivät ole edes säilyneet ennallaan, vaan ovat laskeneet. Todellinen repeämä tapahtui viime vuoden kuluessa. Teollisuuden palkat ja palkansaajien yleinen ansiotaso nousivat 12—14 %, mutta nimellispalkkojen nousun teki tyhjäksi elinkustannusten samaan aikaan tapahtunut noin 17-prosenttinen kohoaminen.

Rahan arvo on alentunut ja inflaatio on jatkunut huonontaan erityisesti piensäästäjien, kuluttajien ja palkansaajien taloudellista asemaa. Vuoden 1954 syksyllä siirryttiin elinkustannusindeksin nousun jarruttamiseksi aikaisemmin jo moneen kertaan tuomitulle pisteostojen linjalle subventiojärjestelmää tavattomasti paisyttamalla ja kätkemällä tosiasiallisesti jatkuva inflaatio sen peittoon. Viime vuonna oli valtiontalouden kestokyvyn ylittäneitä subventiomenoja pakosta ryhdyttävä vähentämään, jolloin piilevä inflaatio tuli näkyviin. Rahan arvon huononeminen ja inflaatiopsykoosi saivat sellaisen laajuuden, että säästöjen kertyminen rahalaitoksiin lakkasi pitkäksi aikaa ja pääomien puute vaikutti laimauttavasti elinkeinoelämään.

Inflaatio syntyy siitä, että kansantuloon kohdistuvat vaatimukset ovat jaettavaa määrää suuremmat. Myös palkansaajat ovat ajoittain esittäneet jakomahdollisuuksia suurempia vaatimuksia, mutta viimeksi kuluneina kuutena vuotena kaikki heidän vaatimuksensa, niin kohtuulliset kuin kohtuuttomatkin, ovat valuneet tyhjiin. Maatalouselinkeino on vaatimuksissaan onnistunut paremmin. Voimassaoleva laki maataloustulon vakaannuttamisesta turvaa automaattisesti maanviljelijöille suhteellisesti lähes saman suuruisen tulonlisäyksen, jonka palkansaajat kykenevät itsellensä hankkimaan. Palkansaajien vastaisetkin pyrkimykset elintasonsa nostamiseksi kilpistyvät maataloustulolakiin, joka yleiseen ansiotasoon ankkuroituna sakottaa teollisuudelle luonteenomaisesta ja

välttämättömästä pyrkimyksestä suurempaan tuottavuuteen työvoiman tehokkaamman käytön avulla.

Rahan arvolle tuhoisaksi on tullut indeksisidonnaisuuden kehityminen yhä laajemmaksi järjestelmäksi. Paitsi maataloustuloa ovat useat palkat, kansaneläkkeet ja kasvavassa määrin talletukset, lainat sekä henkivakuutukset sidotut indeksiin. Eriksen tarkasteltuna voi eri tulonsaajaryhmien aseman turvaaminen inflaation vaaralta olla täysin hyväksyttävää, mutta mitä laajemmaksi tällainen järjestelmä rakennetaan, sitä herkempi inflaatiokoneisto siitä tulee. Mikään muu ei lopuksi pääse tilapäisestäikään liikkumaan kuin rahan arvo, ja sekin vain alaspäin.

Valtiontalouden tila on tullut kestävämmäksi. Voidakseen maksaa maataloustulolain edellyttämät suuresti paisuneet vienti- ja muut tukipalkkiot, hoitaa laajan työttömyyden aiheuttamat velvoitukset sekä suoriutua muista menoistaan valtion on ollut pakko korottaa erilaisia maksuja, tariffeja ja hintoja sekä purkaa kuluttajien hyväksi tarkoitettuja subventioita. Tämä on edistänyt yleistä hintojen ja kustannusten nousua, mutta ei ole tuonut parannusta valtion raha-asioihin.

3. Mitä nyt on tehtävä?

Olemme pyrkineet päämääriin, jotka perustuvat puolueen yksimielisesti hyväksymiin ohjeisiin ja joiden saavuttaminen merkitsisi yleisen hyvinvoinnin edistämistä. Tavoitteemme ja ohjelmamme ovat olleet oikeat, mutta käytännön politiikassa olemme täydellisesti epäonnistuneet.

Nyt on tullut itsetilityksen aika.

Meidän ei tarvitse tarkistaa ohjelmaamme eikä päämääriämme, mutta meidän on viitoitettava uudelleen se tie, joka päämääriimme johtaa. Käytännön politiikkamme on tarkistettava ja täsmennettävä ja suhtautumisemme moniin kysymyksiin on arvioitava uudelleen.

Sosialidemokraattinen Puolue ja palkansaajat

Sosialidemokraattinen Puolue saa pääasiallisimman poliittisen kannatuksensa palkansaajaväestöltä. Tästä syystä puolueen on pidettävä huoli siitä, että palkansaajille tulee heille kuuluva osuus tuotannon tuloksista ja että heille tuotannon kasvun ja kehittymisen mukana taataan kohoava elintaso.

Kohoavien palkkojen ei tarvitse aiheuttaa hintojen kohoamista eikä vaarantaa yritysten kannattavuutta. Oikein säädelty palkkojen nousu voi päinvastoin olla elinkeinoelämässä edistyksen kiihdyt-

täjänä. Nousevat palkat lisäävät ostokykyä ja vaikuttavat siten elvyttävästi tuotantoon. Palkkojen nousulla on nämä suotuisat vaikutukset kuitenkin vain siinä tapauksessa, että yrityksillä on teknilliset ja taloudelliset mahdollisuudet toimintansa rationalisointiin, mikä useimmiten merkitsee investointien, entistä suuremman pääomapanoksen, avulla saavutettavaa tuottavuuden kasvua.

Palkkapolitiikan hoitaminen on jätettävä ammatillisten järjestöjen tehtäväksi. Sosialidemokraattisen puolueen ja palkansaajain ammatillisten järjestöjen tulee kuitenkin olla kiinteässä yhteisymmärryksessä ja yhteistyössä, mihin puolue pyrkii vaikuttamalla talouspolitiikkaan sellaisella tavalla, joka edistää elinkeinoelämää kokonaisuudessaan ja siten luo edellytykset palkansaajien elintason kohoamiselle.

Sosialidemokraattinen puolue ja pienviljelijät

Meidän maassamme joutuu tuskin mikään toinen väestönosa tekemään niin kovaa ja ankarissa olosuhteissa suoritettua työtä kuin pienviljelijäväestö. Vaikka pienviljelijä itse ottaa maasta irti kaiken sen, mitä siitä kovalla työllä saa, ja vaikka yhteiskunta tukee pienviljelijää maataloustuottajana, ei pienviljelijä eikä hänen perheensä saa maataloustuottajana tyydyttävää toimeentuloa, vaan useimmissa tapauksissa hänen on etsittävä lisäansioita tai jätävä pakolliseen työttömyyteen sellaisina aikoina, jolloin hänen tilallaan ei ole tehtävissä tuottavaa työtä. Pienviljelijä on useimmiten myös palkansaaja. Useimmilla hänen itsenäiseen ikään varttuvista ja omavaraiseen elämään pyrkivistä lapsistaan ei ole muuta tulevaisuutta kuin palkkatyö, koska kotitilassa ei ole jakamista ja koska se voi elättää enintään yhden perheen, ja senkin usein huonosti.

Tästä syystä sosialidemokraattinen puolue vetoaa pienviljelijöihin ja heidän perheidensä jäseniin myös palkansaajien puolueena. Se ei voi luvata sellaista ihmettä, että meidän karussa ja pohjoisessa maassamme voitaisiin muutaman hehtaarin tila tehdä maatilana kannattavaksi, vieläpä sellaiseksi, että siinä olisi lapsillekin jakamista.

Sosialidemokraattisen puolueen, joka meidän maassamme on sosiaalisen hengen herättäjä ja ylläpitäjä, on katsottava valtion taholta pienviljelijöille annettu tuki paitsi yhteiskunnan velvollisuudeksi myös taloudelliseksi välttämättömyydeksi, jolta ei missään maassa voi välttyä, mutta puolueemme tulee samalla toimia niin, että uusia ansiomahdollisuuksia avautuu teollisuuden, liikenteen ja kaupan alalla. Sosialidemokraattisen puolueen on pyrittävä teollistamisen ja elinkeinoelämän yleisen kehittämisen ja monipuolis-

tamisen avulla kohottamaan maaseudun köyhimmän väestön elintasoa ja pitkällä tähtäimellä puolueen tavoitteena täytyy olla maatalouden saattaminen kannattavaksi elinkeinoksi mm, tilakoon suurentamista tarkoittavan maanomistusolojen uudistamisen avulla, mikä on pyrittävä toteuttamaan myös lisäämään antamisen avulla siellä, missä sellainen on mahdollista. Ylipäänsä on maatalouden hyväksi myönnettyistä määrärahoista entistä suurempi osa suunnattava tilojen elinkelpoisuuden säilyttämiseksi sekä lisäämiseksi ja on huolehdittava siitä, että varsinaisen välttämättömän asutustoiminnan ohella tapahtuva, tuotantoodellytyksiä heikentävä tilojen osittaminen estyy.

Sosialidemokraattinen puolue ja teollistaminen

Sosialidemokraattisen puolueen on jatkuvasti korostettava maamme teollistamisen välttämättömyyttä ja määrätietoisesti työskenneltävä teollistamisen edistämiseksi ja erityisesti valtionjohtoisen teollisuuden edelleen rakentamiseksi. Meidän maassamme on jo suoritettu arvokasta, osittain yksityiskohtaistakin selvitystä niistä periaatteista ja suuntaviivoista, joita noudattaen maamme teollistamista olisi edelleen kehitettävä. Pätevien asiantuntijoiden työtä on käytetty aineksien ja viitteiden antamiseksi sellaista teollistamisohjelmaa varten, joka olisi talouspolitiikan olennaisena osana ja jonka vaatimukset valtiovalta kaikissa taloudellisissa ratkaisuissa ottaisi huomioon. Myös kuntien on suhtauduttava myönteisesti ja kaukonäköisesti teollistamispyrkimyksiin harjoittamalla sellaista talouspolitiikkaa, joka suosii paikallista teollisuutta ja yritteliäisyyttä.

Pääosaltaan suunnitelmat ja ehdotukset ovat jääneet toteuttamatta ja tehty selvittelytyö on tähän asti tullut hukkaan heitettyksi. Teollistamista tarkoittavat ja sitä palvelevat toimenpiteet ovat sitä paitsi olleet vailla yhtenäisyyttä eikä meillä vielääkään ole määrätietoista teollistamisohjelmaa.

Niiden pääomien suuruus, jotka voidaan investoimiseen irroittaa kotimaasta tai hankkia ulkomailta, määrää sen vauhdin, jolla teollistamista voidaan toteuttaa. Tällä kohdin sosialidemokraattisen puolueen on asetettava sellainen minimivaatimus, että tuottavaan työhön on voitava sijoittaa ja ansiomahdollisuuksia omassa maassa on voitava tarjota niille ikäluokille, jotka vuosittain tulevat työkykyiseen ikään ja etsivät elintilaa yhteiskunnassa, sekä sille väestölle, joka maatalouden vajaatyöllisyyttä paeten etsii muista elinkeinoista parempia elämisen mahdollisuuksia.

Rinnan teollistamisohjelman toteuttamisen kanssa tarvitaan laajoissa piireissä uutta asennoitumista tuotannollista toimintaa kos-

keviin kysymyksiin. Meidän on tehtävä itsellemme selväksi, että teollisuuden tulee olla kannattavaa, että pysyäkseen ajan tasalla ja kannattavana teollisuus vaatii alituisesti jatkuvaa investointia, johon se hankkii varat omista voitoistaan tai rahamarkkinoilta. Meidän on myönnettävä itsellemme, että olkoon kysymyksessä valtion, osuustoiminnallinen tai yksityisten omistama tuotannollinen yritys, sen tulee tuottaa voittoa tai olla kansantaloudellisesti kannattavaa, voidakseen menestyksellisesti ja jatkuvasti toimia. Kannattava ja kehittyvä tuotanto on palkansaajien ja koko kansan elintason nousun parhaana takeena.

Sosialidemokraattisen Puolueen johdon yhteyteen olisi perustettava erityinen työväenliikkeen eri haarojen yhteinen neuvottelukunta tarpeellisine toimeenpanoelimineen valvomaan /talouspolitiikan kehitystä, tekemään aloitteita ja huolehtimaan niiden toteuttamisesta.

Sosialidemokraattinen Puolue ja taloudellinen tasapaino

Taloudellisen tasapainon puute ja rahan arvon jatkuva aleneminen ovat olleet ominaisia sodanjälkeiselle talouselämällemme. Osittain ovat tähän asiain tilaan olleet syynä maamme rajojen ulkopuolelta tulleet vaikutteet, osittain tehdyt talouspoliittiset erehdykset, mutta suurimpana syynä siihen, että taloutemme ja rahamme arvo eivät ole pysyneet vakavalla pohjalla, ovat kansantaloutemme rakenteelliset perusheikkoudet. Kaikki tähän asti laaditut ja yriteytyt erinimiset ohjelmat ja vakauttamissuunnitelmat ovat askarrelleet vain seurausilmiöiden parissa punniten vastakkain sitä, mitä kukin intressiryhmä saa ja antaa, rakentaen tai purkaen subventiojärjestelmiä ja indeksiautomaatteja sekä suunnitellen valuuttakurssien muutoksia. Tällaisilla keinoilla voidaan vain muuttaa tietyn hinta- ja palkkatason epävakaisuus uuden hinta- ja palkkatason epävakaisuudeksi tai joskus tuoda tilapäistä helpotusta asioiden tilaan, mutta pysyvää taloudellista tasapainoa ja rahan arvon vakavuutta niillä ei saavuteta. Tavoiteltuun päämäärään on vain yksi tie.

Tämä tie viirotetaan tavallisesti negatiivisesti sanomalla, että me kansakuntana kulutamme liikaa tai että meidän elintasomme on liian korkea ja että meidän on ruvettava elämään tosiasiallisten voimavarojemme mukaan.

Maamme vähävaraisen väestön elintaso ei kuitenkaan ole liian korkea. Sosialidemokraattisen Puolueen on annettava tälle asialle positiivinen ilmaisu julistamalla, että voidaksemme ylläpitää ja kohottaa nykyistä elintasoamme meidän on korjattava kansantaloutemme rakenteelliset heikkoudet.

Sosialidemokraattisen Puolueen talouspolitiikka käytännössä

Edellä esitetyn nojalla ylimääräinen puoluekokous velvoittaa puolue toimikunnan harjoittamaan sellaista käytännön politiikkaa, joka määrätietoisesti pyrkii yksimielisesti hyväksytyssä ohjelmassamme asetettuihin päämääriin: täystyöllisyyteen, kansantulon ja työn tuottavuuden nostamiseen kansantaloutemme rakennetta kehittämällä sekä lisääntyvään tasapuoliseen sosiaaliseen turvallisuuteen niin, että sosialidemokraattisen talouspolitiikan päätavoite, koko kansan elintason kohoaminen toteutuu.

Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi on

1. Turvattava rahan arvon vakavuus, joka on terveen talouden perusta.
2. Ryhdyttävä kaikkiin tarjolla oleviin toimenpiteisiin maan teollistamiseksi, jotta työtä ja ansioita tarjoutuu työttömille sekä maatalouden vajaatyölliselle väestölle ja uusia työtilaisuuksia siten luodaan myös kaupan, liikenteen ja palveluselinkeinojen alalla.
3. Laadittava aikaisemmin suoritettuun selvitystyöhön ja tarpeelliseksi katsottaviin lisäselvityksiin nojautuva teollistamisohjelma sekä yhdenmukaistettava talouspoliittinen suunnittelu sellaisella tavalla, joka takaa teollistamisohjelmalle sen merkityksen mukaisen huomion taloudellisten ratkaisujen yhteydessä. Tässä tarkoituksessa on hallituksen asetettava elin, joka käytäntöä silmälläpitäen kiireellisesti laatii ajallisesti määrätyn lähivuosien teollistamisohjelman ja tekee täsmälliset ehdotukset hallituksen ja eduskunnan päätettävistä tehtävistä.
4. Uudistettava maa- ja maatalouspolitiikka niin, että maanviljely saatetaan kannattavaksi elinkeinoksi ja metsien järjikestävä hoitoa ja hyväksikäyttöä kehitetään. Tähän liittyen hallituksen on asetettava elin, joka viimeistään ensi keväänä jättää täsmälliset ehdotuksensa kaikista niistä toimenpiteistä, jotka ovat tarpeen koko maatilatalouden suunnitelmalliseksi rationalisoimiseksi ennen kaikkea tilakokoa ja tuotannon suuntausta ajatellen niin, että luodaan kestävä perusta maa-seutuväestön elintason jatkuvalle luonnolliselle kohottamiselle, ja niin, että samalla helpotetaan työikään tulevien lasten ammattikoulutusta ja turvallista siirtymistä pysyväiseen ansiotyöhön. Näillä edellytyksillä asutustoimintaa on jatkettava kiinnittäen päähuomio tilojen elinkelpoisuuden parantamiseen.

5. Saatettava valtiontalous terveelle pohjalle, jotta yleisten toimeentuloedellytysten helpottamiseksi ja elinkeinoelämän edistämiseksi verotusta voidaan lieventää ja turvata talouselämän omaan aktiviteettiin perustuva täystyöllisyys.
6. Selvitettävä, millä edellytyksillä puolueen päämäärikseen asettamat sosiaaliset uudistukset: työviikon lyhentäminen, työaikalainsäädännön ulottaminen sellaisille aloille, joilla sitä ei vielä ole, minimipalkkalain säätäminen, työttömyysvakuutuksen sekä yleisen sairausvakuutuksen voimaansaattaminen, sosiaalisen lääkintähuollon kehittäminen sekä asuntojen tuotannon lisääminen voidaan pysyvästi toteuttaa ennen kaikkea työllisyyttä vaarantamatta ja valtiontaloutta liiaksi rasittamatta. On myös selvitettävä, miten jo nyt saavutetut sosiaaliset edut voidaan myöntää samanlaisina kaikille työntekijöille työpaikasta ja työsuhteesta riippumatta.

(58)

Puheenjohtaja: Järjestö- ja valistusasiainvaliokunnan puolesta esittelee mietinnön Eino Siren.

Eino Siren (Uudenmaan piiri): Herra puheenjohtaja! Esitän valistus- ja järjestöasiainvaliokunnan mietinnöt.

Mietintö n:o 1, koskee puoluekokouksesitystä n:o 9, "Sos.-dem. puolue ja raittiusasia".

Valiokunta yhtyy esityksen ponsiin ja puoluetoimikunnan niistä antamaan lausuntoon sekä käydyn keskustelun perusteella ehdottaa niihin hyväksyttäväksi seuraavat lisäykset:

Ponnen 2 loppuun uusi lause: "Toimihenkilöitä valittaessa on erityistä huomiota kiinnitettävä siihen, että tehtäviin valitaan raittiita elämäntapoja noudattavia henkilöitä."

Lähetekeskustelun perusteella valiokunta ehdottaa niin ikään ponsiin lisättäväksi uuden — neljännen — ponnen, joka kuuluisi seuraavasti: "Puoluekokous pitää tärkeänä, että rukouspäivien viettoa koskevat säännökset tarkistetaan raittiusvaen esittämien toivomusten mukaisesti."

Mietintö n:o 2, koskee puoluekokouksesityksiä n:ot 10—15. Valiokunta yhtyy puoluetoimikunnan näistä esityksistä antamiin lausuntoihin.

Valiokunnan kaikki päätökset ovat olleet yksimieliset.

Puheenjohtaja: On kuultu valiokunnan esitykset. Haluataanko käyttää puheenvuoroja?

Keskustelua ei syntynyt.

Valiokunnan esitykset hyväksyttiin yksimielisesti ja otettiin niistä mietintö n:o 1 tähän hyväksytyillä lisäyksillä täydennettynä:

Sos.-dem Puolue ja raittiusasia

1. Katsoen raittiin elämäntavan edistävän sosialidemokraattisen työväenliikkeen pyrkimyksiä puoluekokous kehoittaa sosialidemokraattisia järjestöjä ja niiden jäseniä tukemaan raittiustyötä sekä mahdollisuuksiensa mukaan edistämään nuorison raittiuskasvatusta.

2. Uudistaen puoluekokouksen vuonna 1949 tekemän päätöksen puoluekokous velvoittaa luottamustehtävissä toimivat puolueen jäsenet pidättymään väkijuomien käytöstä ja antamaan siten ympäristölleen hyvän esimerkin. Toimihenkilöitä valittaessa on erityistä huomiota kiinnitettävä siihen, että tehtäviin valitaan raittiita elämäntapoja noudattavia henkilöitä.

3. Puoluekokous edellyttää, että kuntien väkijuomayhtiöltä saaduilla voittavaroilla avustetaan riittävästi raittiustyötä tekevien sosialidemokraattisten työväenjärjestöjen toimintaa.

4. Puoluekokous pitää tärkeänä, että rukouspäivien viettoa koskevat säännökset tarkistetaan raittiusväen esittämien toivomusten mukaisesti.

(59)

Puheenjohtaja: Puoluesihtööri Pitsinki esittelee ohjelma-valiokunnan mietinnön.

Puoluesihtööri Pitsinki: Ohjelma valiokunnan mietintö n:o 2, koskee alustusta "Sosialidemokraattisen puolueen urheilupoliittinen ohjelma". Valiokunnan mietintö kuuluu seuraavasti:

Valiokunta pitää esitystä ajankohtaisena ja tarpeellisena, mutta katsoen järjestöpolitiikassa nykyisin vallitsevaan sekavaan tilaan ja urheiluelämän kehitysvaiheeseen valiokunta ehdottaa puoluetoimikuntaan yhtyen, että kysymys on perusteellisesti selvitettävä.

Puheenjohtaja: On kuultu esitys. Halutaanko keskustella? Kukaan ei pyytänyt puheenvuoroa.

Esitys hyväksyttiin.

Puoluesihtööri Pitsinki: Ohjelmavaliokunnan mietintö n:o 3, "Suomen Sosialidemokraatin aseman muuttaminen".

Yhtyen puoluetoimikunnan lausuntoon valiokunta erityisesti tähdentää työväenlehdistön merkitystä ja kiinnittää puolueen huomiota työväen oman lehdistön tukemiseen ja toimintaedellytysten parantamiseen.

Puheenjohtaja: On kuultu esitys. Halutaanko keskustella?

Puheenvuoroja ei pyydetty.

Valiokunnan ehdotus hyväksyttiin.

Puheenvuoron saatuaan lausui

Heikki Törmä (Hämeen eteläinen): Herra puheenjohtaja! Hyvät toverit! Äsken tuli niin kiireesti lyödyksi lukkoon esitysvihkossa oleva asia numero kuusi, että en ehtinyt saada varsin nopeasta liikkeestä huolimatta puheenvuoroa tarpeeksi ajoissa, ja pyydän saada vaivata minuutin pari.

Nyt asia on sillä tavalla, että tuo valiokunnan esitys, mikä tuli, on sen laatuinen, että se ei oikeastaan sano paljon mitään. Se on "selvitettävä", mutta ei sanota, millä tavalla se on selvitettävä. Onko tämä tulkittava niin, että tämä asia selvitetään tosiaan TUL:n omassa piirissä, vai pohtiiko sitä puoluetoimikunta ja puolueen elimet, ja minkälaiset tulevat olemaan ne toimenpiteet, minkä se tulee ryhtymään?

Koska minkäänlaista varmuutta tästä käsittelytavasta ei ole olemassa, minkä katsoisin sentään vähimmäisvaatimukseksi, jos niinkin arvovaltainen elin kuin puoluekokous päättää, millä tavalla jonkin työväenjärjestön, yhteiseen rintamaan kuuluvan järjestön, asioista päätetään, millä tavalla niihin suhtaudutaan, niin katsoisin, että se ei vastaa vähimmässäkään määrässä sitä esitystä, minkä tein kaikkia näitä TUL:ää koskevia kysymyksiä yhteisesti koskevana esityksenä päätöslauselmaksi. Ei ole myöskään otettu vähimmässäkään määrässä huomioon niitä ajatuksia, joita siinä esitettiin. Koska näin on käynyt, katson velvollisuudekseni esittää eriävän mielipiteen valiokunnan lausuntoon nähdessä ja voin melkoisella varmuudella myöskin sanoa, että tämä on sen ryhmän kanta, joka tässä kokouksessa nyt on vähemmistöryhmänä.

Puheenjohtaja: Merkitään pöytäkirjaan tämä eriävä mielipide.

(60)

Puheenjohtaja: Arvoisat vieraamme! Veljeskansojen edustajat! Te olette täällä seuranneet meidän ylimääräistä puoluekokoustamme. Toivottavasti ette ole saaneet meidän kokouksestamme huonoa käsitystä. Me olemme täällä tosin käsitelleet asioita hyvin vilkkaasti ja puhuneet paljon, mutta minä voin vakuuttaa teille, että kaikkien puheenvuoron käyttäjien tarkoituksena on ollut puolueemme paras. Meidän puolueemme on elänyt vaikeissakin olosuhteissa, mutta se on aina kestänyt, ja me toivomme, että se edelleen vaikeuksista huolimatta tulee kestäämään. Minä pyydän teitä viemään kotimaihinne teidän puolueillenne meidän tervehdyksemme ja samalla ilmoittamaan siellä, että me tulemme täällä

keskuudessamme tekemään työtä saman asian puolesta kuin tekin ja teidän puolueenne omissa kotimaissanne teette. Me toivomme, että yhteistyö puolueittemme välillä edelleen jatkuisi ja kehittyisi. Siinä mielessä minä toivotan teille hyvää matkaa ja pyydän teitä viemään terveisemme kotimaihinne. (Suosionsoituksia.)

(61)

Puheenjohtaja: Saamme kuulla talousvaliokunnan mietinnön n:o 2, esittää edustaja Rantanen.

Viljam Rantanen (Satakunnan piiri): Hyvät edustajat! Talousvaliokunta on käsitellyt sille jo peräti ensimmäisenä päivänä jätettyä esitystä, joka koski tilinpäätöksen vahvistamisen yhteydessä ilmennyttä TTK:n tapausta. "Valiokunta on asian käsitellyt ja suurelta osalta ollut siinä täysin yksimielinen. Niinpä ei ole pidetty asiallisena, että jotakin maksettua ruvettaisiin takaisin perimään. Mutta täysin yksimielistä ehdotusta ei kuitenkaan saatu syntymään, vaan täytyi äänestää. Erimielisyys koski sitä, vieläkö myönnetään TTK:lle varoja 2 miljoonaa, jota tilintarkastuskertomuksen perusteella vahvistettava tilinpäätös tavallaan edellytti.

Talousvaliokunnan päätös on seuraava:

Talousvaliokunnan lausunto n:o 2.

Talousvaliokunta on käsitellyt puolueen tilinpäätöksen vuodelta 1956 ja tilintarkastajain lausunnon sekä tili- ja vastuuvapauden myöntämistä tili- ja vastuuvollisille ja esittää äänestyksen jälkeen puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Valiokunta ehdottaa puolueen tilinpäätöksen vuodelta 1956 vahvistettavaksi ja tilivelvollisille myönnettäväksi tili- ja vastuuvapaus tilintarkastajien lausunnon perusteella, mutta huomioiden tilintarkastajien tekemän huomautuksen TTK:lle maksetusta miljoonasta markasta, valiokunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi, ettei puoluetoimikunnan päättämästä 3 miljoonan markan määrästä vielä maksamatta olevaa 2 miljoonaa markkaa saa suorittaa, koska puoluetoimikunta on myöntänyt varat puoluetta vahingoittavaan tarkoitukseen.

Viljam Rantanen
Ananias Happonen

Vilho Parkkonen
Viljo Vuorinen

Talousvaliokunnan jäsenet Elsa Kolinen, Väinö Kujanpää ja Leo Muhonen ovat esittäneet eriävän mielipiteensä, joka seuraa liitteenä talousvaliokunnan enemmistön päätöstä.

Liite

Koska en voi yhtyä talousvaliokunnan enemmistön päätökseen, että puoluetoimikunnan myöntämää 3 milj. markan suuruista summaa ei maksettaisi Työväenjärjestöjen Tiedoituskeskus r.y:lle kokonaisuudessaan, esitän jyrkän vastalauseeni päätökseen. Perusteluna haluan esittää, että Työväenjärjestöjen Tiedoituskeskus r.y, on luottaen puoluetoimikunnan sille ilmoittamaan 3 miljoonan markan myöntämiseen, laatinut ja toteuttanut talousarvionsa sen mukaisesti. Tämä merkitsee huomattavia taloudellisia vaikeuksia TTK:lle. Puolueen varoja on lisäksi käytetty kymmeniä miljoonia markkoja sellaisiin tarkoituksiin, jotka eivät ole millään tavalla parantaneet puolueen asemaa eikä ole ollut näin ollen jäsenistön etujen mukaista. Koska suuri osa puolueen jäsenistä hyväksyy TTK:n toiminnan, pidän välttämättömänä, että vielä maksamatta oleva 2 milj. markan suuruinen summa maksetaan viipymättä TTK:lle.

Elsa K o l i n e n.

Yhdymme edellä olevaan.

Väinö K u j a n p ä ä

Leo M u h o n e n

Olavi K a j a l a (Hämeen eteläinen): Hyvät toverit! Tämä on nyt sellainen kysymys, josta tulee muodostumaan ennakkopäätös. Jos me lähdemme sille tielle, että me tilikysymyksiin sotkemme tällaiset poliittiset näkökohdat, niin tämän näin alettavan tien päätepiste on hyvin epäselvä. Aikaisemmin on lähdetty siitä, että tilikysymyksien on oltava tilikysymyksiä. On katsottava vain, ovatko päätökset olleet lainmukaisia. Jos puoluetoimikunnan tekemä päätös myöntää kolme miljoonaa markkaa tiettyyn tarkoitukseen on yhden miljoonan osalta ollut laillinen, sellainen, että se voidaan hyväksyä, niin miten se näiden kahden miljoonan osalta on sitten laitton? Kysymystä on katsottava vain tältä kannalta. Emme voi ryhtyä tässä yhteydessä arvostelemaan TTK:n sisältöä. Se on aivan eri kysymys. Ei se seikka, että me myönnämme omissa piirikokouksissamme, tähän tapahtuu yhtiökokouksissa, jollekin piirilehdellemme vastuuvapauden, suinkaan merkitse sitä, että me hyväksymme jokaisen näissä lehdissä olleen kirjoituksen sisällön ja hengen. Ei ollenkaan! Nyt me menettelemme näin. Nyt sotkeetaan politiikkaa selvään talousasiaan. Minusta tämä on väärin. Syyn ja seurauksen laki on sellainen, että jos kerran tehdään tietyn suuntainen ennakkopäätös, se tulee usein bumerangina takaisin päätöksen tekijäin omaan niskaan. Minä varottaisin tästä tiestä.

Ei pidä lähteä näitäkin asioita politisoimaan. Meillä on jo osattu ja haluttu politisoida tarpeeksi paljon asioita. Minä puolestani yhdyin kannattamaan toveri Elsa Kolisen ja näiden muiden vastalauseen kirjoittajien käsitystä, ja tämä ei suinkaan merkitse sitä, että hyväksyisin jokaisen TTK-lehden kirjoituksen, vaikka en toisaalta pidäkään sitä ollenkaan sellaisena ihmeellisenä ja hävettävänä ilmestyksenä lehtimaailmassa, kuin miksi se on täällä haluttu kuvata. Siinä oli paljon asiaa ja se oli vastaus toisen puolen tekemään propagandaan.

Aarne Paananen: Valiokunnan sihteerinä haluaisin hiukan selostaa niitä perusteita, joiden mukaan tämä enemmistön päätös syntyi. Valiokunnan enemmistö katsoo, ettei sitä miljoonaa, joka TTK:lle jo on maksettu, pitäisi ryhtyä perimään takaisin puolue-toimikunnan enemmistöryhmältä, kuten jotkut esitykset täällä puoluekokouksessakin edellyttävät. Valiokunta halusi tasoittaa tietä puoluekokouksen rauhalliselle jatkumiselle, ja sen vuoksi haluttiin ehdottaa tilinpäätös hyväksyttäväksi ja tili- ja vastuuvapaus myönnettäväksi. Mitä tulee sitten tähän kahden miljoonan markan määrään, joka vielä on puolue-toimikunnan päätöksen mukaisesti maksamatta — anteeksi, ei puolue-toimikunta ole vielä päättänyt sen maksamisesta — niin valiokunta esittää mielipiteenään, että sitä ei enää maksettaisikaan, ja perustelee mielipidettä sillä, ettei sitä pitäisi maksaa, koska varat on käytetty *puoluetta vahingoittavaan tarkoitukseen*. Tämä viimeinen sanonta ei lainkaan sisällä sitä, etteikö olisi tiedetty, mihin tämä kaksi miljoonaakin haluttaisiin käyttää, sillä ensimmäinen numero TTK:ta oli jo ilmentynyt, kun päätös yhden miljoonan markan maksamisesta tehtiin.

Puheenjohtaja: Keskustelu julistetaan, päättyneeksi. Käsittelyn pohjana ollut valiokunnan mietintö on täällä esitetty. Valiokunnan mietintöön liittyvää vastalauseetta on täällä kannatettu. Vastalause käsittää vielä maksamatta olevan kahden miljoonan markan erän maksamisen. Kun käsittelyn pohjana on valiokunnan mietintö ja sitä vastaan on olemassa kannatettu vastalause, on asiasta mielestäni äänestettävä. Onko käsitykseni oikea?

Sulo Hostila (Kymen piiri): Minun käsittääkseni valiokunta on tehnyt työnsä hyvin ja tavallisesti se osapuoli, joka valiokunnassa on vähemmistönä, liittyy siihen vastalauseensa. Minusta se riittää ja sillä selvä. Asia ei aiheuta enempää käsittelyä. (Kokouksesta: Oikein.)

Elsa Kolinen: Usein on ollut tapana panna vastalause johonkin asiaan ei ainoastaan puoluekokouksessa, vaan muuallakin, jotenkin asiaa vastaan, jota ei hyväksytty, mutta ensimmäisen kerran

minä kuulen, että se asetetaan äänestettäväksi, silloin kun ei äänestystä vastalauseen puolesta ole pyydetty.

Puheenjohtaja: Vastalauseen esittäjä siis luopuu äänestyksestä? Minulla ei ole mitään syytä sitä vaatia.

Näin ollen on valiokunnan mietintö tullut hyväksytyksi vastalauseineen.

Saadaan kuulla talousvaliokunnan mietintö n:o 3.

Viljam Rantanen: Mietintö n:o 3 koskee puolueen jäsenmaksuja. Tästä oli, kuten edustajat hyvin tietävät, monia esityksiä, jotka sitten oli koottu yhdeksi koostumaksi puoluetoimikunnan lausunnossa. Siitä myös eilen paljon puhuttiin ja tehtiin vielä uusia ehdotuksia. Tämä järjestelmä, joka viime puoluekokouksessa hyväksyttiin, ei ole suinkaan tyydyttänyt perusjärjestöjä. Se tuli monelle tavallaan yllätyksenä ja sen toteuttaminen on tuottanut paljon tuskaa ja vaivaa. Tässä ollaan kuitenkin sikäli vasta alussa, ettei ole sellaista kokemuspohjaa, mille voitaisiin jotakin muuta systeemiä rakentaa. Sen tähden ei ole ehkä asiallista, että joka puoluekokouksessa ruvetaan tätä järjestelmää muuttamaan. On parempi, että asiaa tutkitaan ja suunnitellaan sellainen perimis-muoto, että se paremmin tyydyttää ja että se paremmin voidaan perusjärjestöissä toteuttaa. Jos näitä maksuluokkia ruvettaisiin nyt muuttamaan, tietäisi se myös sitä, että täytyisi jäsenmaksuja joittenkin kohdalta korottaa, ja yleensä ollaan korottamista vastaan. Sen tähden talousvaliokunta yksimielisesti esittää, että puolueen jäsenmaksut ja maksuluokat säilytettäisiin entisellään seuraavaan puoluekokoukseen asti. Puoluetoimikuntaa kefaoitetaan tehostamaan jäsenmaksujen perintää puolueen sääntöjen ja puoluekokouksen päätöksen mukaisesti.

Puheenjohtaja: On kuultu (valiokunnan esitys. Halutaanko keskustelua?

Kukaan ei pyytännyt puheenvuoroa.

Puheenjohtaja: Kun ei ole tehty valiokunnan mietinnöstä eriväviä ehdotusta, valiokunnan mietintö hyväksytään.

Valiokunnan mietintö hyväksyttiin yksimielisesti.

Taloudenhoitaja Aarne Paananen: Talousvaliokunnan mietintö n:o 4. Arvoisat kokousedustajat! Talousvaliokunta on käsitellyt eräissä istunnoissa puolueen taloudellista asemaa ja toimintamahdollisuufcia useampaankin otteeseen. Talousvaliokunta on todennut, että puolueella on tämän vuoden aikana erittäin suuria vaikeuksia budjetin tasapainoon saattamiseksi. Kuten tilipapereista silloin näitte, kun ne jaettiin tilinpäätöstä käsiteltäessä, tämän vuoden talousarviossa oli 23 milj. markan tappio tai täyttämätön erä,

joka on pystyttävä jollakin keinoin hankkimaan, jotta puolueen toimintaa voitaisiin entisessä laajuudessa ylläpitää. Talousvaliokunta on käsitellyt puolueen menojen supistamismahdollisuuksia. Eräänä sellaisena mahdollisuutena on kenttähenkilöstön tilapäinen pienentäminen. Talousvaliokunta esittää puoluekokoukselle lausuntonaan seuraavaa:

Tutustuttuaan puolueen taloudelliseen asemaan valiokunta esittää, että puoluekokous valtuuttaa puoluetoimikunnan menettelemään edellisen puoluekokouksen päättämien naisjärjestäjien palkkauksen suhteen sillä tavalla kuin puolueen taloudellinen asema edellyttää.

Tähän ehdotukseen valiokunta on tullut sillä perusteella, että viime aikojen kuluessa on säästäväisyyssyistä ollut pakko vapauttaa myös miestyövoimaa.

Vaaleja edeltävänä aikana olisi kuitenkin fcentällä toimiva henkilöstö muodostettava voimakkaaksi ja silloin olisi erikoisesti huomioitava edellisen puoluekokouksen päätös naisjärjestäjien kiinnittämisestä.

Sanottu merkitsee siis pelkästään valtuutusta puoluetoimikunnalle menetellä siten kuin puolueen varat sallivat. Toivomme tällaisen valtuutuksen saamista.

Puheenjohtaja: On kuultu valiokunnan mietintö. Halutaanko keskustella?

Elsa Kolinen (Hämeen pohjoinen): Valitan, että talousvaliokunnan on ollut asiaa perusteellisesti pohdittuaan esitettävä tällainen päätöslauselma, jossa naisjärjestäjien palkkaukseen varoja ei enää myönnettäisi. Se tietää sitä, että työ puolueen hyväksi kentällä vähenee ja että sitä suorittavat järjestömme kouluttamattomat työntekijät joutuvat hakeutumaan muualle, eikä ole aina sanottu, saadaanko koulutettuja tunnollisia työntekijöitä juuri vaalien alla, silloin kun niitä tarvittaisiin. Kun viime puoluekokous päätti tämän naisjärjestäjien palkkaamiseen suoritettavan määrärahan myöntämisestä Naisliitolle, niin kaikkialla maassa, ei ainoastaan naisjärjestöissä, sitä tervehdittiin ilolla, sillä ymmärrettiin, että se työ, jota naisjärjestäjät suorittavat, koituu juuri niiden henkilöiden kohdalta puolueen hyväksi, jotka eivät aina joudu varsinaisten järjestäjien, puolueen miesjärjestäjien vaikutuspiiriin. Siksi on erittäin valitettavaa, että tällä kertaa on suoranainen pakko esittää tällaista päätöslauselmaa.

Sirkka Leppänen (Hämeen pohjoinen): Hyvät toverit! Tunnen sen suuren ja merkityksellisen sosiaalisen työn, jota Naisliitto on piirissämme suorittanut, ja myöskin sen suuriarvoisen vaa-

livalistuaätyön, jota naiset tekevät kentällä, minä yhdyin tässä Elsa Koliseen ja kannatan hänen esitystään.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puheenjohtaja: Keskustelun kuluessa ei ole eriävää ehdotusta tehty. Onko selonteko oikea?

'Selonteko myönnettiin oikeaksi.

Valiokunnan mietintö hyväksyttiin.

Viljam Rantanen: Talousvaliokunnallehan lähetettiin vain neljä esitystä, mutta se katsoi, että teille oli annettu liian vähän asioita! Äskeinen yksimielinen mietintö oli sitä pursuavaa voimaa, jota me siellä esitimme. Käsiteltiin siis enemmän asioita kuin valiokuntaan lähetettiin.

Seuraava, viides ja toiseksi viimeinen mietintömme koskee puoluelehdistön tason ja kilpailukyvyn parantamista ja kuuluu seuraavasti:

Käsitellessään puoluelehdistön tason ja kilpailukyvyn parantamista koskevaa esitystä n:o 54 valiokunta yhtyy yksimielisesti puoluetöimikunnan asiasta antamaan lausuntoon.

Puheenjohtaja: On kuultu valiokunnan esitys. Halutaanko keskustelua?

Puheenvuoroja ei pyydetty.

Valiokunnan mietintö hyväksyttiin.

(62)

Puheenjohtaja: Ohjelmavaliokunnan puolesta puoluesihtööri Pitsinki esittelee.

Pitsinki: Ohjelmavaliokunnan mietintö n:o 4 koskee esitystä n:o 3, "Liikepankkien ja vakuutuslaitosten kansallistamisvaatimus". Valiokunta yhtyy puoluetöimikunnan lausuntoon.

Puheenjohtaja: On kuultu tämä esitys. Halutaanko tästä keskustella?

Kukaan ei pyytänyt puheenvuoroa.

Valiokunnan mietintö hyväksyttiin.

Pitsinki: Ohjelmavaliokunnan mietintö n:o 5 esitykseen n:o 8, "Tutkimustoimiston perustaminen puoluetöimiston yhteyteen". Valiokunta yhtyy puoluetöimikunnan lausuntoon.

Puheenjohtaja: On kuultu jälleen esitys. Halutaanko keskustella?

Puheenvuoroja ei pyydetty.

Valiokunnan mietintö hyväksyttiin.

Puheenjohtaja: Kun ei ole valmiita valiokuntien esityksiä,

niin minä nyt ehdottaisin otettavaksi puolen tunnin tauon. Kokoonnutaan siis kello 19.

Puheenjohtajan ehdotus hyväksyttiin.

Kokous keskeytettiin kello 18,25.

(63)

Kokousta jatkettiin klo 19,05.

Puheenjohtajana toimi P a l l i a.

Puheenjohtaja: Kokous jatkuu. Esitän suoritettavaksi puoluetoimikunnan jäsenten vaalin.

Sääntöjen mukaan on valittava suljetuilla lipuilla 12 varsinaista jäsentä ja 10 varajäsentä. Ehdotan suoritettavaksi varsinaisten jäsenten vaalin. Pyydän saada ehdotuksia.

Veikko Kokkola (Kynien piiri): Menettelytapavaliokunta on asiaa käsitellyt. Se ei ole tässä vaiheessa katsonut voivansa esittää muuta kuin 7 vakituista jäsentä ja edellyttää, että vähemmistöryhmä käyttää hyväkseen 5 vakinaista paikkaa. Menettelytapavaliokunta esittää puoluetoimikuntaan 7 seuraavaa jäsentä vakinaisiksi: Väinö Leskinen, Olavi Lindblom, Rafael Paasio, Martti Viitanen, Onni Hiltunen, Yrjö Rantala ja Meeri Kalavainen. Edellyttäen, ettei muita viittä paikkaa haluta käyttää, menettelytapavaliokunta tulee tekemään lisää ehdokkaita.

Eino Romppanen (Joensuun piiri): Hyvät toverit! Kun minä eilispäivänä yritin rakentaa rauhaa sillä puheenvuorolla, jonka käytin, niin se leimattiin tämän päivän lehdissä huumoriksi. Älköön nyt tänä iltana käytettyä puheenvuoroani leimattako huumoriksi, vaikka siinä sattuisikin vähän vilahtamaan huumorin rippeitä, sillä paljon sitä ei ole jäljellä.

Kun minä lähdin tähän puoluekokoukseen, niin minä sain suunnista riippumatta sellaisia evältä, että uudet kasvot puoluetoimikuntaan. Minua tuntui helpottavan, kun minä jo lehdistä näin, että eräät ovat jo kieltäytyneet, ja kokouksen alussa puheenjohtaja Skog ilmoitti kieltäytyvänsä. Mutta kun nyt seuraan tätä tilannetta, niin onko meillä unohdettu kaikki parlamentarismien säännöt ja menettelytavat, kun vähemmistölle ei kelpaa 5 paikkaa, ja minusta tuntuu, että vähän enemmän olisi kyllä voinut antaa, ei se olisi häirinnyt tämän meiningin kulkua, sillä eihän se nyt edellyttänyt, että lakivoimainen enemmistö pitää olla toisella puolella, kun äänimäärässä ja voimasuhteissa ei kuitenkaan ihan niin paljon sitä enemmistöä ole. Vai onko tarkoitus hajottaa tämä puolue? Siltä se ainakin näyttää. (Kokouksesta: Ei ole!) Minä toivoisin

vielä viimeisen kerran, että otettaisiin järki tähän avuksi ja harmittaisiin, mitenkä meidän käy seuraavissa vaaleissa, jos me näin eripuraisina täältä lähdemme.

Minulle muistuu muuten mieleeni nyt tässä vanhan kuolevan karjalaismökin mummon tarina, kun se teki kuolemaa ja miehensä oli siinä kuolinvuoteen ääressä, ja se mummo oli jo siinä uskossa, että hän ikyllä kuolee nyt ja kuulusteli ukkonsa syntejä, että tunnustapa minulle nyt kaikki syntisi ja mitä sinä olet minua pettänyt elämän varrella ja käynyt vieraissa naisissa. Kun tässä kuolema tulee, niin tunnusta syntisi minulle, että lähtiessäni ne tiedän. Ja ukko oli aivan ensiksi tunnustamaisillaan, mutta kuitenkin sanoi sitten eukolleen, että entäs sitten, kun sinä et kuolekaan. Ja minun tekisi mieleni eräälle meidän näkyvimmälle mieheHemme, joka ilmoitti eroavansa puoluesihteerin paikalta, sanoa nämä samat sanat, että entäs kun sinä et eroakaan. Sillä jos vähänkin ajatellaan tämän puolueen tulevaisuutta, niin meidän olisi pitänyt nyt pikkuisen siltä komentosiltaa uusia, mutta en usko, että se tällä tavalla uusiintuu. Ja minä toivon, että entinen puoluesihteeri ei loukkaannu, jos sanotaan suorat sanat, ja minä toivon ajattelevan myöskin tämän puolueen kohtaloa, sillä minä en pelkää muuta kuin vaaliagitaattoriksi lähtemistä. Minä olen aina lähtenyt ilolla, vaikka olen tietänyt, että minä sitten lähden mökille, kun on tais-telu ohi. Nyt ovat maalaisliittolaiset keränneet kaikki vaaliaapi-seensa ne puheitten kohdat, joissa on joskus sattunut maaseutu-väkeä pahoinpitelemään, ja kun paljon puhuu, niin eihän aina satu kaikki niin myönteiseen tulokseen, ja ovat jo etukäteen kehu-neet, että meidän paras vaaliagitaattorimme on mies, jonka nimi on Väinö Leskinen. Ja nyt ne ovat toiselta puolelta keränneet koo-muksen lehdistä ne kiittelevät lausunnat ja kun sinne maaseu-tukyliin menee joku Eino Romppanen tai joku vähäpätöinen apos-toli, niin sitten esitetään niin kiusallisia kysymyksiä, että niihin ei parhaalla valehtelutaidollakaan osaa tyydyttävästi vasltata. Ja kun siellä on kysymys mielipiteistä !ja ihmisten äänistä, niin siinä pitäisi osata sitten pärjätä. Ja minä sanon teille, hyvät toverit, että minua ensimmäisen kerran pelottaa lähteminen ensi kesän vaalitaisteluun, johon minun asemani puolueessa velvoittaa. Ja kun tämä tapahtuu tuoreessa puussa, niin mitä tapahtuu silloin kuivassa. Mitä pienemmät viskaalit istuvat komentosillalla eivätkä hekään arvele, eivät ne lähde selittelemään, ja sen tähden minusta tun-tuisi, että nyt olisi jo viimeinen hetki sopia ja näyttää maailmalle, kun täällä on tehty historiaa tänä päivänä, että me voisimme jon-kinlaisen sovinnon merkeissä lähteä, mutta siltä ei näytä. Ja mi-

nusta näyttää muutenkin, että tämä .meidän paattimme menee nyt piirun verran liaksi oikealle ja se vasemmalta laidalta repii silloin. Olisi vain ajateltava vähän yhtenäisyyttä ja kokonaisuutta eikä ajateltava sitä voiton hurmaa, joka ei kestä meillä kuin kahdeksan kuukautta. Sen tähden minusta tuntuu, että minä teen viimeisen palveluksen sanoessani, että yrittäkäämme päästä, nyt jonkinlaiseen sovintoon voimasuhteista ja nimittääkää parlamentaarisen menettelytavan mukaan niin vähemmistö- kuin enemmistöryhmäehdokkaat siihen ja ottakaa lusikka kauniiseen käteen, sillä ei minusta tuntuisi, että enemmistöryhmänkään pitää pelätä, kun meillä on niin arvovaltainen ja kaikkien kunnioittama mies peräsimessä ja puheenjohtajan paikalla. Jos ei nyt ihan lainvoimaista enemmistöä sitten olekaan toisella puolella, jos se on vähän parempi kuin sen voimasuhteiden mukaan pitää ollakin, mutta ei näin suurena, jotta päästäisiin sovintoon ja voitaisiin lähtiessä vaikka laulaa, että "huomispäivänä ollaan veljet keskenään".

Sulo Ho st il a (Kyinen piiri): Hyvät puoluetoverit! Tämä Romppasen puheenvuoro sinänsä kertoi hyvin paljon. Me sodan jälkeen puolue-elämää seuranneet olemme todenneet, että juuri Väinö Leskinen on se persoona, joka on saanut puolueen siihenkin voiman kuntoon, mitä vaikeina sodanjälkeisinä vuosina jouduimme elämään. Minusta riittää se, että hän on vetäytynyt pois puolue-sihteerin toimipaikalta, siltä viralliselta paikalta, missä hänen työskentelyään nimenomaan on paljon arvosteltu. Lisäksi aikaisemmassa vaalipropagandassa on käytetty teemaa: Leskisen seuraava askel on puolueen puheenjohtajan paikka. Siihenkään hän ei ainaakaan tällä kertaa ole mennyt.

On erinomainen asia, että me voimme käyttää puolueen parhaita voimia näinä vaikeina aikoina hyväksemme. On kommunistien tyylin tapaista yksi toisensa jälkeen meidän kärkipäästämme mitätöidä, saada henkilö siirretyksi hyllylle. Valitettavaa on, että myös omien puoluetoveriden käsityksiin juurtuu monien vuosien aikainen parjaus, ja jopa ollaan valmiit tässäkin puoluekokouksessa siirtämään tällä hetkellä meidän nimekkäin miehemme syrjään. Näinhän tapahtui sodan aikana. Kaikki parjaus kohdistui meidän kunnioitettuun grand old man'iin Väinö Tanneriin. Tänään me toteamme, että kun sodan jälkeen omat miehet olivat häntäkin vetämässä "hirteen" jostakin — mitä lienee hänen nimiinsä kaikkea tehty tai saatu tehdyksi — niin me tänään olemme pakotetut vetämään hänet takaisin puolueeseen, koska me tällaisia miehiä edelleenkin tarvitsemme, silloin kun on kysymys sosiaalidemokratiasta. Siinä mielessä kannatan Kokkolan tekemään ehdotusta.

Valdemar Sandelin (Hämeen pohjoinen): Hyvät toverit! Kun me Tampereen puolessa olemme käsitelleet useampaankin otteeseen niitä riitakysymyksiä, mitä puolueemme sisällä on ollut ja joita näyttää edelleen tämänkin kokouksen jälkeen jäävän elämään, koska täällä ei sopua ole aikaansaatu, niin näissä yhteyksissä on useampaan kertaan tuotu esiin jäsenistössä se mielipide, että olivat miehet hyviä tai pahoja täällä puolueen johdossa, nimittäin ne henkilöt, jotka ovat näkyvimpiä riitahahmoja, heidän pitäisi tällä kertaa vetäytyä syrjään, sillä jos se olisi omiaan synnyttämään puolueessa sopua ja rauhaa. Tämä olisi omiaan edesauttamaan tämän rauhallisen sovun (Syntymistä. Tämän vuoksi mm. Tampereen piiri-toimikunta on lausunut tällaisia käsityksiä.

Meidän puolueemme monivuotinen puheenjohtaja, joka on tehnyt pitkäaikaisen, ahkeran ja ansiokkaan työn tämän puolueen parissa, tahtoi omasta puolestaan edistää tämän rauhan ja sovun aikaansaamista sillä, että hän ilmoitti, että hän ei missään tapauksessa enää asetu ehdokkaaksi puolueen puheenjohtajan tehtävään. Käsitteäkseni, kun on kysymys puoluetolimikunnan jäsenyydestä, pitäisi entisen puoluesihteerin Leskisen tehdä myös samoin. Käsitteäkseni tämä on eräs sellainen kysymys, jossa hänen pitäisi harjoittaa itsekritiikkiä ja tosiaan vetäytyä nyt joksikin aikaa syrjään näistä tehtävistä. Se olisi nähdäkseni puolueemme onneksi. Tämä kaiken lisäksi vielä sen vuoksi, että ne äänimäärät, jotka puheenjohtajan vaalissa näimme, eivät millään tavalla osoita, että hänen kantansa joissakin asioissa olisi oikea. Sehän on niukka alle 2%-n enemmistö.

Lopuksi tässä mainitsisin myös seikasta, josta äsken tuolla keskustelimme. Tämä riitahan lähti alkuunsa TUL:n kysymyksestä. Täällä kuulumme toveri puoluesihteerin Pitsingin päätöslauselmaesityksen TUL:n kysymyksestä. Se käsitti muistaakseni kuusi sanaa. Ajatelkaa, mitä nämä kuusi sanaa ovat tulleet puolueellemme maksamaan! Tämä kokous varmaan maksaa noin kymmenen miljoonaa markkaa, ja jos tämän pohjalla lasketaan ne kuusi sanaa, niin ne maksavat toista miljoonaa markkaa kappale. Olsi pitänyt harkita aikaisemmin, ennen kuin tätä kokousta näiden kuuden sanan vuoksi kokoon kutsuttiin.

Olavi Lindblom: Hyvät toverit! Ennen näitä varsinaisia kokouspäiviä me kokoonnuimme toveri Tannerin pyynnöstä neuvottelemaan, johon molemmilta puolilta oli valittu omat edustajansa. Näissä neuvotteluissa sovittiin alustavasti eräistä periaatteista. Yksi oli se, että jos kokouksen alussa olisi pyrittävä luomaan kokouksen menolle edullinen henki valitsemalla sekä puheenjohtajat että

virikailijat yhteisen sopimuksen perusteella. Kun oli olemassa erilaisia käsityksiä voimasuhteista, sovittiin ajatuksesta, että nämä voimasuhteet mitattaisiin jollakin tavoin. Aivan viimeisessä vaiheessa, se tahtoo sanoa, puolueuueuvoston kokouksen jälkeen, kokoonnuttiiin viimeistelemään tätä ehdotusta, johon mennessä meidän ehdotuksemme oli, että voimasuhteet mitattaisiin vaalilautakunnan vaalin yhteydessä. Tässä neuvottelussa esitettiin vähemmistön taholta pidettävän tarkoituksenmukaisempänä, että mennään ns. puhtaan listan vaaliin menettelytapavaliokuntaa valittaessa. Siihen mennessä me olimme tästäkin asiasta keskustelleet ja esittäneet sellaisen ajatuksen, että menettelytapavaliokunta valittaisiin siten, että molemmiin puolin nimettäisiin vain kymmenen henkilöä, jolloin vähemmistölle jäisi automaattisesti seitsemän paikkaa. Mutta kun vähemmistön taholta esitettiin puhtaan listan menettelyä, me suostuimme siihen. Oli kuitenkin hämmästyttävää menettelytapavaliokunnan vaalin jälkeen, vaalin tuloksen tunnetuksi tultua, kuulla vähemmistön edustajien kertomuksia ulkopuolella kokoussalin, että menettelytapavaliokunnan vaali osoittaisi, että enemmistö pyrkii tässä kokouksessa pelkkiin puhtaisiin listoihin! Tällaisen käsityksen leviäminen kokousedustajien keskuuteen anitoi ikävän sivumaun koko asialle, ja se oli maku siitä, että tällä itävöin oli haluttu osalle kokousedustajia mielestäni epäkorrektilla tavalla antaa se äsken mainitsemani ikäsitys, että tällä taholla pyrittäisiin todellakin pelkkiin puhtaisiin listoihin.

Kun sitten kokouksen aikana jouduttiin neuvotteluvaiheeseen, joilta neuvotteluja ensiksi oli tarkoitus käydä menettelytapavaliokunnan johdolla, ilmoitettiin menettelytapavaliokunnan puheenjohtajalle, toveri Tannerille, että tämä ei käy, vaan tarvitaan suoraan enemmistöryhmän edustajia, joiden kanssa neuvoteltaisiin. Neuvotteluja suostuttiin käymään tässä imuodossa. Näissä neuvotteluissa me olemme koko ajan pelanneet, niinkuin sanotaan, puhtain kortein. Me olemme esittäneet, mitkä ovat meidän tavoitteemme. Me olemme ilmoittaneet puheenjohtajaehdokkaamme. Me olemme ilmoittaneet puoluesihteeriehdokkaamme. Ja me olemme ilmoittaneet, mitä me pidämme sellaisina enemmistön voimasuhteina, joita ennen puoluekokousta näissä mainitsemisani keskusteluissa pidettiin oikeina.

Missään valheessa meille ei ole yhtä korrektisti tehty toiselta puolelta selväksi, ketkä ovat vastaehdokkaita, ja on ilmoitettu viimeiseen saakka pidettävän kiinni sellaisista voimasuhteista, että puheenjohtajan ohella voimasuhteet jakaantuisivat 7:7. Tänä il-

tapäivällä epävirallisesti, ei suinkaan västapuolueen neuvottelukunnan johdon taholta, vaan aivan neuvottelukunnan ulkopuolelta on kerrottu (lähinnä toveri Lindforsin ja toveri Simosien suulla, että jokin voivasuhde 9:6 olisi heidän mielestään mahdollinen, mutta ei aivan varmasti sekään, heidän tietonsa mukaan, olisi hyväksyttävissä.

Sen jälkeen kun vähemmistöryhmä järjesti täällä näytelmän, jollaista el tietääkseni Sosialidemokraattisen Puolueen puoluekokousten historiassa tähän mennessä ole näytelty, on ollut murheellista todeta, että eräänlainen ns. kovan naaman peli on ollut vastapuolen neuvottelutaktiikan vahvin ase. Ymmärtääkseni tällaisella tyyllillä ei ole mitään mahdollisuuksia menestyä kaikkien meidän tuntemaa taustaa vastaan. Näin me olemme päätyneet tähän nyt edessä olevaan tilanteeseen.

Kun vähemmistöryhmän viimeinen ryhmäkokous oli päättynyt, sain niin ikään epävirallisesti kuulla, että siinä ryhmässä olisi päätetty, että oltaisiin valmiita neuvottelemaan. Muistaakseni tämä tapahtui joskus kello 17 nurkilla. Kello 17 tänä iltana on tässä salissa (ja eri yhteyksissä) vastapuolen neuvottelijain edustaja ollut paikan päällä tekemättä mitään tarjouksia.

Hyvät toverit! Äsken mainitsin tämän ns. kovanaamataktiikan. Minun ymmärtääkseni tässä tapauksessa olisi ollut oikein ottaa neuvottelukokous. Sitä ei ole kuitenkaan tehty. Meille on jäänyt se kuva, että varsin mielellään yritetään ajaa asiat siihen käsitykseen tässä kokouksessa ja puolueen jäsenistön keskuudessa tämän kokouksen jälkeen, että me ehdoin tahdoin olemme halunneet ajaa puhtaan listan linjaa. Sen vuoksi toveri Kokkola äsken teki esityksensä siinä muodossa, jossa hän sen teki. Siinä jäi tilaa vielä nimetä vähemmistön nimiä.

Toveri Romppaselle sanoisin, että hänen esittämänsä ajatukset ovat hyviä ja oikeita, mutta ei suinkaan ole vaikeata, jos halutaan lähteä mukaan, lähteä myöskin siltä pohjalta, joka on viimeinen neuvottelutarjous ollut, kun kerran tilanne on tähän kaareen ajautunut, missä ollaan. Toivon vieläkin, että tässä suhteessa voitaisiin käyttää sitä järkeä, mitä vielä on olemassa.

Emil Skog: Toverit! Koska minäkin olin mukana niissä neuvotteluissa, joita käytiin ennen kokouksen alkamista ja joista toveri Lindblom täällä mainitsi, niin on sanottava niistä jokin sana.

Tosiaankin keskustelimme tämän puoluekokouksen koneiston järjestämisestä. Se tarkoittaa sitä, että sovitaan joistain menettelytavoista ja lukumääristä, miten valitaan puheenjohtajisto, sihteeristö ja valiokunnat. Samalla kuitenkin todettiin, että jossain

vaiheessa näiden vaalien yhteydessä on myöskin syytä saada selville tämän kokouksen ns. voimasuhteet. Näin ollen sitten käsiteltiin ja sovittiinkin, että puheenjohtajisto valitaan 2+2, siis 4, ja että myöskin tämä lautakunta, joka äänet laskee, tulee myös pariteettiluvun perusteella valituksi. Sitten myös sovittiin asian tuntijoista, ja edelleen sovittiin, että menettelytapavaliokunnan vaalin yhteydessä koetetaan, kuka täällä on enemmistönä. Sovittiin edelleen, että sen jälkeen valittavissa valiokunnissa enemmistö saa 4 ja vähemmistö 3, jos valiokuntien jäsenien lukumäärä on 7; jos se on 9, niin se on tietysti yhtä kahta henkilöä enemmän. Minun tietääkseni me olemme näin menetelleetkin.

Kun täällä pääsihteeri Lindblom vetoaa miehen taikka herrasmiehen taikka miksikä ei toverin sanaan, niin tässä asiassa on kaikin puolin korrektisti ja reilusti esiinnytty. Puoluetoimikunnasta, puheenjohtajasta ja sihteeristä ei ole mitään niissä neuvotteluissa, joissa minä olin ennen kokouksen alkua, sovittu. Tosin toveri Tanner, joka oli kutsunut nämä neuvottelut, taikka sen ensimmäisenkin neuvottelun koolle, mainitsi eräästä linjasta. Siitä ei kuitenkaan sen enempää keskusteltu, koska ainakin minä pidin sitä liian pienenä lukuna, vähemmistön saamaa määrää. Puolueen puheenjohtajasta ei ole tietysti myöskään keskusteltu eikä sihteeristä..

Tietääkseni täällä toimitettiin kaikin puolin demokraattisesti ja reilusti äänestys puheenjohtajan vaalissa. Puheenjohtajaksi tuli toveri Tanner, ja tässä äänestyksessä on toimittu, niinkuin pitääkin toimia. Ei täällä ole vastalauseita esitetty tähän vaalin muodolliseen puoleen. Sihteerikysymyksessä on vähemmistö pyytännyt neuvotteluja. Minä en ollut täällä salissa silloin, mutta minulle on ilmoitettu, että pyydettiin neuvottelua sihteeriasiassa. Sitä ei myönnetty, ja siitä oli sitten seurauksena se epätavallinen toimenpide, että täältä oli osa poistunut. Enemmistö, kieltäytyessään keskustelemasta asiasta, oli minun mielestäni harkitsematon. Ainahan asioista pitää keskustella. Tämä ilmeisesti on tekijä, joka on sitten kiristänyt tilannetta.

Eräs asiaryhmä, joka olisi pitänyt täällä saada jollain tavalla sovituksi, on ohjelmakysymykset, minkä takia tämä puoluekokous on oikeastaan koolle kutsuttukin. Täällä ei ole kuitenkaan näistä asioista päästy yksimielisyyteen. Minun mielestäni asioista olisi pitänyt keskustella ja neuvotella siksi, kunnes olisi päästy jonkinlaiseen yhteiseen päätökseen. Sehän on näissä taloudellisissa asioissa vaikeus, että ne neuvottelut aina kestävät, mutta siitä huolimatta ei perään olisi annettava.

En tunne sitten näitä viimeisimpiä vaiheita, ja niitä saavat sit-

ten selostaa ne, jotka niihin ovat osallistuneet. Minä olen tässä tahtonut vain sanoa ja selostaa omalta kohdaltani niitä keskusteluja ja neuvotteluja, joissa minä olen ollut mukana. Minun mielestäni niissä ei ole millään tavalla esiinnytty sillä tavoin, että se olisi antanut aihetta pääsihteeri Lindblomille tulla tänne pönttöön lukemaan nuhdesaarnaa.

Konsta Virkkala (Vaasan pohjoinen): Herra puheenjohtaja! Hyvät puoluetoverit! Minulla ei ole ollut tarkoitus haaskata liikaa tämän kokouksen aikaa, mutta haluan kuitenkin tällä ratkaisevalla hetkellä sanoa muutaman sanan puoluekokouksen pöytäkirjaan.

Minä yhdyn täydellisesti niihin ajatuksiin, mitä Romppanen täällä meille sanoi. Minä pelkään mennä sinne kentälle ja esittää sen ajatuksen, mitä täällä on aikaansaatu. Kun täällä jo edellisessä puheenvuorossa meidän nyt eroava kunnioitettava puolueemme puheenjohtaja toveri Skog sanoi paljon sitä, mitä minä ajattelin myöskin sanoa, minä pyydän myöskin yhtyä niihin ajatuksiin. Vähemmistöryhmänä me olemme koettaneet päästä siihen, että meille olisi suotu se oikeus, mikä vähemmistölle tavallisesti suodaan. Mutta minun täytyy sanoa, että minä olen tässä ajatuksessa pettynyt.

Toveri puoluesihteerille, siis eronneelle puoluesihteerille, minä haluaisin myöskin sanoa, että tämä peli, mikä täällä on pelattu, on raskasta peliä meidän puolueellemme. Minun tietäkseni ei koskaan aikaisemmin, jolloinkaan meillä on myöskin tässä puolueessa ollut sihteereitä, ole tällaiseen tilanteeseen ajaututtu. Kun me olimme ensimmäistä päivää tässä kokouksessa, niin ennen kuin meille tuli tästä voimainmittelystä, mistä täällä on puhuttu, tietä, niin sinä, hyvä toveri puoluesihteeri, tarjosit meille lusikan. Minä vain epäilen, että se velli, mikä tästä tulee, on meille kaikille katkera syödä. Minä valitan tätä.

Antti Mikkonen (Lapin piiri): Herra puheenjohtaja! Hyvät puoluekokouksen edustajat! Minä en aikunut käyttää puheenvuoroa enää tässä kysymyksessä, sillä puhuminen ei tässä tilanteessa enää mitään auta. Puhuttu se, mikä puhuttu, ja tehty se, mikä tehty. Tulevaisuus näyttää, miten pitkälle siinä on onnistuttu, onko tämä leikkaus, mikä nyt on suoritettu, puolueen onneksi. Minä eilen ennustin jollain tavoin selvästi, miten lopputulos tulee olemaan. On osoittautunut, että olin sittenkin vielä vanhana käytännön ihmisenä aavistanut asiain kulun täysin oikein.

Mutta Lindblomin puheenvuorosta minä sain erään ihmeellisen ajatuksen. Mitä vaikuttaa raahata tänne puolueen edustajia aina

Lapista saakka silloin, jos ne on jo ennakolta jollakin sopimuksella, neuvottelulla myyty, määrätyn sopimuksen puitteissa, että niillä ei ole mitään muuta tekemistä kuin sanoa Helsingin Työväentalon juhlasalissa, että amen. Tätä minä en jaksakaan käsittää enkä myöskään sulattaa. Minä olen monta kertaa vuoden 1945 jälkeen ollut erittäin intiimeissä kommunistien kokouksissa ja saanut niissä tavattoman suuresti korvilleni. Mutta minä olen lähtenyt sieltä iloisin mielin, koska olen katsonut, että olen kommunistien haukkumisen ansainnut. Mutta sitä minä en jaksakaan käsittää, että sosialidemokraattisen puolueen edustajakokous muodostuu sellaiseksi, kuin se nyt on muodostunut. On vaikea määritellä — tai ei niin vaikea, mutta ei kehtaa käyttää sellaista sanaa, millä sitä menettelytapaa pitäisi oikeastaan nimittää. Se ei ole työväenluokan arvovon eikä etujen mukaista. Se voidaan nähdä tässä yhdellä iskulla. Määrätyistä järjestelyistä voidaan sopia, mutta puoluekokousedustajain käsiä, jotka ovat lähetetyt, ei voida ennakolta sitoa. Sitä on tällä hetkellä yritetty tehdä ja jonkin keskustelun perusteella määrällä, mitä me saamme tehdä tai jättää tekemättä. Sitä vastaan minä esitän vastalauseeni.

Mutta minä en myöskään voi olla esittämättä vastalauseettani sen vuoksi, että porvaristo tässä maassa ja porvarilliset sanomalehdet näinä päivinä ovat päästäneet erittäin suuren riemunkulvahuksen siitä, että sosialidemokraattinen puolue häviää — sitä se ei tee, mutta niin kuin eilen sanoin, menee verrattain taistelukyvyttömäksi. Määrää en tahdo määritellä täällä, kuinka pitkäksi aikaa, mutta tällaiset tapaukset, niitä ei korjata päivässä eikä kahdessa. Kun vuoden perästä on tässä meillä eduskuntavaalit, niin siitäkin ennustuksesta, minkä olen itäällä sanonut, että puolueen voimasuhteet saattavat olla eduskunnassa vallan toiset, kuin mitä ne tällä kertaa ovat, kaiken todennäköisyyden mukaan toteutuvat. Jas täällä nyt olisi porvarilehtien edustajat, joita ovat serveeranheet jo aikaisempiakin lausuntojani täällä puoluekokouksessa, minä sanoisin heille, että älkää leikkikö omalla päänahallanne, sillä me sosialidemokraatit olemme antaneet heille mahdollisuuden taistelemalla kommunismia vastaan, että he voivat olla nykyisessä asemassaan. Pystymmekö me enää heidän puolestaan tämän jälkeen taistelemaan ja kuinka suurella joukolla meidän jäsenistömme on enää siihen halukaskaan kaiken tämän jälkeen. Tämä on syytä sanoa historian vuoksi tämän puoluekokouksen pöytäkirjaan ja katsoa, kuinka kalliilla me tulemme sen sitten jälkeen päin myös työväenluokan kannalta maksamaan. Sanoisin: tämä on sirkus-ilveilyä, mitä tässä salissa on tässä kokouksessa harjoitettu.

Toivo Puro (Vaasan itäinen): Minä luulen, että me maaseudun edustajat tulimme tänne kokoukseen siinä mielessä, että täällä saataisiin jonkinlainen sovinto aikaan, ja minusta tuntuu siltä, että ei voi olla käyttämättä puheenvuoroa tällä hetkellä. Minä kysyn näiltä vähemmistöryhmän edustajilta suoraan, onko mahdollisuutta neuvotteluihin ja sovitteluun 6:6? Jos myönteinen vastaus tähän kysymykseen annetaan, minä olen valmis ehdottamaan neuvottelutaukoa. Ja minä luulen, että saan kannatusta ajatukselleni.

(Pyydettyään puheenvuoron työjärjestykseen lausui

Arvo Kelkka (Kymen piiri): Hyvät puoluetoverit! Puoluekokous on nyt kuollessa pisteessä. Täällä ovat puheenvuorot siirtyneet kenttämiesten käsiin. Se skisma, joka syntyi tänään puoluekokouksessa, siitä on Lindblom ja puolueen puheenjohtaja Skog antaneet oman selityksensä. On muka menetelty epäkorrektisti. Ja kuitenkin riitä on niin pienestä asiasta: toinen syyttää, toveri Lindblom, että neuvotteluihin on menty, kun taas puolueen entinen puheenjohtaja syyttää verrattain pienen virheen johdosta, että se aiheutti skisman, että sihteerin vaalissa tarjottua neuvottelua ei käytetty hyväksi. Me istumme täällä ja olemme odottamassa! Olisi nyt ratkaistava, että joko jatkaa kokousta tai sitten jotenkin tämä päättää. Näin pienten riitojen talkia ei kannattaisi neuvotteluja keskeyttää, kuin mitä entinen puheenjohtaja ehdotti, että ainoastaan se kysymys, että sihteeristä ei neuvoteltu, joihti niin suureen ristiriitaan. Se on minun mielestäni suuren kokouksen arvovallalle hyvin paha juttu.

Puheenjohtaja: Edustaja Lahtinen on pyytänyt puheenvuoron työjärjestykseen. Haluaako hän tehdä jonkin ehdotuksen työjärjestykseen?

Lauri Lahtinen (Kymen piiri): Kyllä.

Puheenjohtaja: Äskenen puhuja ei tehnyt.

Lahtinen, jatkaa: Muutamalla sanalla täytyy perustella sitä ensin, minkä tulen tekemään. — Näin vanhan, puolueetyössä harmaantuneen miehen vie matalaksi se näytelmä, mitä on tänään, tänä iltana varsinkin, näytelty. Täällä on puoluetovereita, kokouksessa olleet mukana huomattavissa asemissa, jotka eivät ole pyynnöstä huolimatta suostuneet kokoukselle antamaan selvitystä erittäin vaikeista kysymyksistä. Yli 40 vuotta puolueetyössä mukana olleena, jo ase kädessä puolueen asioita puolustamassa olleena, tuntuu tällainen menettely jo liian omituiselta. Minulla ei ole ollut varaa koskaan ylpeillä. Minä olen kotipuollessani ilmoittanut, että meillä on 24 tuntia vuorokaudessa vastaanottoaika, että tervetuloa, jos jollakin on asiaa, jos jollekin asialle voi apua antaa. Niin mi-

nusta se, kun näin nyt istutaan, niin siellä korkeat edustajat, jotka eivät ole saaneet yhteyttä meihin joukkoihin, ehdottaisin, että me toiset poistuisimme salista ja neuvottelijat jäisivät. Totta kai jotakin täytyisi päättää, että pääsevät jonkinlaiseen kosketukseen, jos kokous tällaisen väliajan ottaa ja pitää.

Puheenjohtaja: Pannaanko ovi kiinni myöskin, etteivät pääse pois?

Täällä on edustaja Lehtinen tehnyt ehdotuksen, että otettaisiin puolen tunnin tauko neuvotteluja varten. Halutaanko sellainen tauko ottaa, tuleeko kannatusta?

Kukaan ei pyytänyt puheenvuoroa.

Puheenjohtaja: Ellei kannatusta tule, minä katson, että kokousta jatkeitaan.

Paavo Lehtinen (Hämeen pohjoinen): Minulla oli puheenvuoro varsinaiseen keskusteluun, mutta kun se liittyy mielestäni niin läheisesti nyt puheenjohtajan ratkaisuun panemaan asiaan, niin ilmeisesti voinen sen käyttää tässäkin. Tämä nimittäin liittyy myöskin osaltaan työjärjestykseen. Ehkä sallittaneen kuitenkin perusteluiksi lyhyesti kertoa myös neuvotteluista.

Olen ollut neuvotteluissa osaltani mukana, ja pääsihteeri Lindblomin selostus näistä neuvotteluista mielestäni kaipaa vähän oikaisua. Hänen mainintansa siitä, että ensimmäisessä neuvottelussa enemmistöryhmän taholta kieltäydyttiin keskustelusta, vaan vaadittiin toisen ryhmän neuvottelijat vaataan: Tämä kieltäytyminen johtui siitä, että meille ilmoitettiin, että vastaneuvottelijat, jotka olivat menettelytapavaliokunnan neuvottelijat, eivät voi keskustella muusta kuin puoluetoimikunnan jäsenpaikoista. Meille neuvottelijoille oli erittäin tärkeätä, että neuvotteluissa myös ratkaistaan ohjelmakysymykset, ja koska vastaneuvottelijat eivät suostuneet näistä keskustelemaan, pyysimme sellaisia neuvottelijoita, joilla on valtuus keskustella kaikista asioista, jotka tässä kokouksessa esille tulevat. Sellaiset neuvottelijat isaapuivat ja sitten lähdettiin varsinaisia neuvotteluja jatkamaan. Neuvottelut muuten sujuivat täysin leppoisassa hengessä, mutta yllätykseksemme jouduimme toteamaan, että asiain kypsyessä loppuaan kohti neuvottelujen puheenjohtaja toveri Leskinen ei kutsunut neuvotteluja jatkumaan. Asiat ovat sen jälkeen menneet tietenkin sillä painolla, mitä olemme täällä kokoussalissa voineet todeta.

Nähdäkseni ennen kuin voimme ratkaista kysymyksen puoluetoimikunnan jäsenpaikoista, vaatii kaikessa tapauksessa selvittelyä muissakin asioissa. Tässä kokouksessa asiallisesti ei voida puhua suuremmin enemmistöstä ja vähemmistöstä. Viimeksi suoritettu:

äänestys osoitti noin 750 mandaattia eroa. Ero on perin vähäinen. Tämä pitäisi mielestäni ottaa huomioon silloin, kun eteenpäin menoa ajatellaan. Nyt kuitenkin tässä kokouksessa enemmistönä ollut ryhmä haluaa täyden enemmistövallan, määräenemmistövallan. Se haluaa armopaloina antaa pienen osuuden vähemmistölle. On selvää, että tältä pohjalta ei voine rakentavaa keskustelua käydä, varsinkin kun enemmistö ehdottomasti haluaa määrittellä sen ohjelman, mitä pitää toteuttaa. On puhuttu ja neuvotteluissa puhuttiin, että puheenjohtaja ja sihteeri ovat puolueettomia. Emme ilmeisesti täällä ole epätietoisia siitä, ovatko valitut puheenjohtaja ja sihteeri puoluekiistassa puolueettomia. Kumpikin on käsityksensä kyllin selvästi jo eri yhteyksissä ilmaissut. Minun nähdäkseni meillä on syytä neuvotella. Pakkoratkaisut eivät ole mieluisia eivätkä missään tapauksessa tulevaisuutta rakentavia. Mutta näissä neuvotteluissa on mielestäni edelleenkin pidettävä esillä kysymykset, millä tavoin eteenpäin kuljemme. Mielestäni ei voida sivuuttaa niitä ponsia, jotka edustaja Pousi aikanaan on täällä esittänyt. Pyydän saada vielä hänen esityksensä toistaa siinä mielessä, että vastaavasti jälleen palautatte mieliinne, mitä ne siellä on pitävät. Ne kuuluivat:

"Sos.-dem. Puolueen ylimääräinen puoluekokous ei pidä kaikkia viimeaikaisia talouspoliittisia ratkaisuja oikeaan osuneina eikä puolueen taloudellisia tavoitteita vastaavina sekä velvoittaa valittavat puolueen toimeenpanoelimet toimimaan niin, että puolueen talous- ja hallituspolitiikassa pyritään talouselämämme parantamiseen sellaiselta ohjelmalliselta perustalta, joka tähtää tuotannon ja korkean työllisyyden ylläpitoon sekä palauttaa ja turvaa palkan- saajien, pienviljelijäin ja muiden taloudellisesti riippuvaisessa asemassa olevien saavutetun ja sopimuksiin perustuvan elintason sekä että puolueen ajankohtaiset talouspoliittiset tavoitteet asetetaan ja pyritään ne toteuttamaan yhteistoiminnassa sosialidemokraattien johtaman ammattiyhdistysliikkeen ja vastaavien pienviljelijä- ja maaseutuväestöä edustavien järjestöjen kanssa."

Ellei tämänsuuntaisia päätöksiä voida ohjeeksi puoluetoimikunnalle antaa, niin on aivan selvää, että jokainen puoluetoveri, joka muutoin tehtäviin sopisi, ei voine lähteä itselleen selvästi vastenmielistä ja pääomaa ja puolueen todellista päämäärää vastustavia ohjelmia toteuttamaan. Jos tällaisia 'ehtoja asetetaan, ei voine tietenkään lähteä myöskään puoluetoimikuntaan. On myös erittäin tärkeä se kysymys, jonka kantavuus tullaan lähiaikoina kentällä näkemään, kysymys, joka yhdeksi tämän kokouksen vaatimusperusteeksi esitettiin, kysymys TUL:stä.

Puheenjohtaja: Pyydän puhujaa käyttämään puheenvuoronsa työjärjestykseen, johon hän on sen pyytänyt.

Puhuja jatkkaa: Olen valmis käyttämään keskustelussakin, mutta koska asia sisältyy neuvotteluihin, niin aioin sen siinä suhteessa käyttää. (Välihuuto kokouksesta.) Mutta neuvotteluja pyydän. Ellei perusteluja voida esittää, ei tietenkään voida edes neuvotella, jos perustelut on salattava. iSallitaäriko minun nämä esittää? (Kokouksesta: Tottakai! — Työjärjestykseen?)

Puheenjohtaja: Silloinhan alkaa keskustelu, nehän on esitetty. Pyydän tekemään jonkinlaisen ehdotuksen.

Puhuja: Saanko jatkaa?

Puheenjohtaja: Kyllä, mutta aikakin on hyvin pian mennyt, 10 minuuttia.

Puhuja: Mielestäni se aika, minkä puheenjohtaja estää puheenvuoron käyttäjää, ei ole pois hänen puheajastaan.

Mielestäni TUL:n kysymys siinä päätöslauselmassa, joka täällä päätökseen vietiin, ei ole sen sisältöinen, että se antaa varmuuden niille puolueen jäsenille, jotka ovat TULissa toimineet, siitä, että heidän jäsenyytensä myös puolueessa on jatkuvasti turvattu. Päätöksen sanamuoto oli mitaansanomajton, mutta puoluetoimikunnan käsissä sekin päätös voi olla vaarallinen. Se voi merkitä hyvin suurta hajaannusta työväenliikkeen niinkuin »os.-dem. puolueenkin riveissä. Mielestäni täällä jo aikaisemmin vähemmistön taholta esitetyt ponnet ovat sellaisia, joiden pohjalta voidaan eteenpäin kulkea, voidaan tehdä rakentavaa työtä ja pitää puolue koossa. Mielestäni, jos nämä kysymykset voidaan puolueessa selvittää, on olemassa edellytykset puoluetoimikunnan rakentavaan kokoonpanoon.

Huomioon ottaen sen, mitkä voimasuhteet todella täällä kokouksessa ovat, mielestäni pitäisi neuvotella ja neuvotella siltä pohjalta, että puoluetoimikunnan kokonaisvoimasuhteet olisivat suhteessa 7:8. Jos nämä asiat voidaan neuvotteluissa ottaa huomioon, niin toivon, että todella aloitetaan neuvottelut ja pyritään ratkaisuihin, jotka voivat taata tämän puolueen kokonaisuuden säilymiselle ja myönteiselle toiminnalle edellytykset tulevina varmasti vaikeina kausina.

Puheenjohtaja: Edustaja Lehtinen on tehnyt ehdotuksen, että otettaisiin puolen tunnin tauko. Ehdotusta on kannatettu.

Pyydettyään puheenvuoron työjärjestykseen lausui

Martti Viitanen (Kymen piiri): Minä uskon, että tässä joukossa ei ole kovin monta niitä, jotka eivät toivoisi, että tämä asia saataisiin sovinnolliseen ratkaisuun ja että otettaisiin tätä varten neuvottelutauko. Jos asia nyt puolesta tunnissa järjestyy, kun on ollut tämä päivä aikaa eikä silloin ole kosketusta voitu ottaa, niin

hyvä on. Tässä yhteydessä pyydän yhtyä niihin sanoihin, mitä vanha kunnioitettu toverimme Lapista äsken sanoi. Mitä tällä puoluekokouksella tosiaankin tehdään, jos täällä edustajat eivät saa asioista keskustella, vaan myöskin se kysymys, puolueitoimikunnan vaalikysymys, josta nyt on puhe, sidotaan kaikkiin muihin ratkaisuihin, ja ne pitää myös ratkaista verhon takana eikä täällä kokouksen edessä.

Puheenjohtaja: On ehdotettu, että kokous ottaa puolen tunnin tauon. Ehdotusta on kannatettu, sitä ei ole vastustettu.

Ehdotus hyväksyttiin.

Kokous keskeytettiin puolen tunnin ajaksi kello 20,07.

Kokousta jatkettiin kello 20,45.

Puheenjohtajana toimi *F a l l i* 1 a.

Puheenjohtaja: Kokous jatkuu. Kokous keskeytettiin neuvotteluja varten. Pyydän, että joku nyt esittää neuvottelujen tuloksen.

Väinö Leskinen: Herra puheenjohtaja, hyvät toverit! Neuvottelujen alkaessa todettiin, <että on kolme kysymystä avoinna. Voi olla, että on avoinna julkilausumia ja muita, mutta kolme tärkeätä asiaa avoinna, yksi on ns. vakauttamisponsi, josta Pousi on tehnyt ehdotuksen, toinen on Työväen Urheiluliiton kriisiä koskeva ponsi ja kolmas koskee puolueitoimikunnan vaalia.

Jos lyhyesti selostaisin neuvottelujen kulun ja lopputuloksen, niin voisi sanoa, että erimielisyydet ovat huipentuneet suunnilleen siten, että vähemmistön taholta ilmoitettiin olevan välttämätöntä suurin piirtein taikka oikeastaan sanasta sanaan hyväksyä Pousin ponsi sillä lisäyksellä, että siihen tulee sitten siis "kaikkia taloudellisia ratkaisuja", "kaikkia"-sana lisäksi. Työväen Urheiluliiton suhteen pidetään kiinni suurin piirtein siitä luonnoksesta, joka monisteena on jaettu, ja nämä molemmat asiat kytketään puolueitoimikunnan vaaliin siten, että voimasuhteet puolueitoimikunnassa tulisivat 8:7.

Enemmistön taholta on ilmoitettu, että me emme katso voivamme hyväksyä Pousin pontta sen vuoksi, että se merkitsisi selvää ja suoraa epäluottamuslausetta sekä eduskuntaryhmälle että hallitukselle. Meillähän ei ole tietenkään mitään velvollisuutta varsinaisesti puolustaa täällä hallitusta, koska hallituksen edustajat ainakin aikaisemmin ovat olleet läsnä, mutta ikuitenkin pidämme luonnollisena ja välttämättömänä, että ennen kuin tuollainen ponsi hyväksyttäisiin, hallituksen toimesta sitten ilmoitettaisiin, että siellä ollaan valmiit nielemään tällainen ponsi. Näin ei ole tapahtunut, päinvastoin ohjelmakomiteassa on ilmoitettu, että pääministeri ei voi tällaista pontta hyväksyä.

TUL:n asiassa me olemme ilmoittaneet, että sellaista pontta me emme katso voivamme hyväksyä enemmistöryhmän taholla, joka asiallisesti merkitsisi sitä, ei vain, että hyväksyttäisiin mitä siellä on tapahtunut menettelytaparikkomustenkin suhteen, vaan melkeinpä silitettäisiin vielä sitten päälle. Mitä puoluetoimikunnan kokoonpanon suhteen tehtiin tiedusteluja mm. 6—6 suhteesta, niin meille sanottiin, että ponnet ensin ja sitten 8—7 suhteessa. (Kokouksesta: Selvä on!)

Puheenjohtaja: On kuultu neuvottelujen tulos. Tämän jälkeen on pyytänyt saada [käyttää puheenvuoron edustaja Koski.

Erkki Koski (Turun eteläinen): Vähemmistöryhmä, siis tämän kokouksen voisi sanoa tuollaisen 750 maindaattiäneh vähemmistöryhmä, on katsonut asiaksi pöytäkirjaan liittää seuraavanlaisen lausunnon isiltä varalta ja siinä mielessä, että kun myöhemmin näitä asioita katsellaan, niin sen mukaan voidaan sitten todeta, onko vähemmistö ollut oikeassa vai väärässä. Tai olemmeko olleet sekä enemmistö että vähemmistö jossain mielessä väärässä — tässä mielessä tämän lausunnon esitän.

Sosialidemokraattisen puolueen ylimääräinen puoluekokous on kokoontunut voidakseen palauttaa puolueemme eheyden, ratkaistakseen puolueemme suhtautumisen lähiajan talouspolitiikan linjakysymyksiin sekä äjamkohitaisiin talousongelmiimme, antaakseen puolueen jatkuvan tuen palkansaajakunnalle, maamme pienviljelijöille ja muille vähäväkisille sekä heidän järjestöilleen elinehtojensa puolustamisessa ja parantamisessa ja selventääkseen rakentavassa hengessä puolueen rnenettelytapapäätöksiä.

Puoluekokouksen vähin mahdollinen enemmistö on suhtautumisellaan kaikkiin esillä olleisiin kysymyksiin osoittanut oikeaksi ne epäilykset, joita puolueväen keskuudessa on esiintynyt niistä tarkoitusperistä ja tavoitteista, joiden vuoksi ylimääräinen puoluekokous on kutsuttu koolle.

Kokouksen enemmistön taholta on sovinnollisuutta jyrkästi vastustaen lähdetty sille tielle, että kysymykset puolueemme talouspolitiikasta ja sen tavoitteista, suhtautumisesta nykyhetken suurten taloudellisten pulmien ratkaisuun ja suhteestamme muihin vapaisiin työväenliikkeen järjestöihin on haluttu ratkaista vähäisen enemmistön väkivaltapäätöksillä ja puolueen tulevaisuuden kannalta välttämättömistä, yhtenäisyyteen pyrkivistä neuvottelutarjouksista kieltäytyen. Ylimääräisen puoluekokouksen koollekutsumisen syiksi mainitut pyrkimykset ovat saaneet väistyä ahtaan henkilö- ja intriigipolitiikan tieltä.

Puoluekokouksessa asioiden sovinnollista ratkaisua edustanut

ryhmä toteaa, että oleellisilta osiltaan ylimääräinen puoluekokous ei ole pystynyt täyttämään niitä tehtäviä, joiden vuoksi se on koollekutsuttu. Tämän vuoksi puoluekokouksessa toista tasavertaista ryhmää edustaneet puoluekokousedustajat suurta huolestumista puolueemme tulevaisuudesta tuntien toteavat,

että ylimääräinen puoluekokous ei ole pystynyt täyttämään siihen puolueväen taholta asetettuja toiveita puolueemme yhtenäistämiseksi, talouspolitiitokammte suuntaviivojen täsmen-
tämiseksi, maamme palkansaajia ja muuta vähäväkistä kansanosaa vastaan suunnattujen tulonsiirtoyritysten torjumiseksi, puolueen ja muiden työväenliikkeen järjestöjen yhteistyön lujittamiseksi sekä puoluetta heikentävien henkilöstiriitojen lopettamiseksi. Nyt tehdyt ratkaisut eivät voi olla puolueen edun 'mukaisia eivätkä ne voi muodostua pysyviksi. Tämän vuoksi kehoitetaan sosialidemokraattisessa työväenliikkeessä mukana olevia seuraamaan tilanteen kehitystä."

Puheenjohtaja: Puoluetoimikunnan edustajien vaalia jatketaan.

Puheenvuoron työjärjestykseen saatuaan lausui

Erkki Kuoppala (Lapin piiri): Herra puheenjohtaja, hyvät puoluetoverit! Me olemme tässä pyöden ympärillä näiden kahden viimeisen päivän aikana, me Lapin edustajat, riippumatta siitä, mitä linjaa olemme täällä eri äänestyksissä edustaneet, keskustelleet siitä, että täältä oikeastaan jo pitäisi päästä pois niille omille palkisille, sillä meillä jokaisella on siellä omat monet tehtävät edessämme. Minä luulen, että jokaisella muullakin puoluekokousedustajalla on tällainen -mielipide. Kun me olemme pari päivää täällä nähneet ja kuulleet sitä puhemyllyä, joka on osoittanut, että puolueesssa on paljon ja hyviä puhujia, niin kai me jo tämän uskomme.'

Kun nyt on jälleen pidetty neuvottelutauko, ja olemme kuulleet sen tuloksen, me olemme kuulleet selvin sanoin Sen, että tässä on kysymyksessä kytkeykauppa, niin minä rohkenisin tältä paikalta esittää, että me keskustelisimme siitä asiasta, joka meillä on tässä nyt esillä. Kyllä kai asia niin on, että meidän on loppujen lopuksi tämäkin kokous jollakin lailla päätettävä. Ja kun minulle on tullut sellainen käsitys ja vakaumus, että tilaisuutta ei ole jätetty käyttämättä keskusteluille ja neuvotteluille, niin iminä pyydän esittää, että puheenjohtaja rajoittaisi puheenvuorot, mutta antaisi tässä vielä tilaisuuden niille puoluekokousedustajille pyytää puheenvuoron, jotka haluavat tehdä esityksiä puoluetoimikunnan jäseniksi. ('Kokouksesta: Oikein!')

Urho Knuuti (Lapin piiri): Hyvät puoluekokousoverit! Täällä Lapin piirin edustaja Erkki Kuoppala esitti, että puheenvuorot rajoitettaisiin koskemaan yksinomaan puoluetuimikunnan edustajain nimeämistä. Minä edustan samaa piiriä. Meillä on maltikaa yli 800 kilometriä täältä, me olemme olleet täällä Helsingissä nyt 4—5 päivää. Nyt täytyisi päästä välillä hoitamaan sitäkin työtä, josta saa leipärahaa. Muuten saattaa käydä niin, että ellemme me täältä kohta pääse pois, me olemme kohta myöskin vailla työpaikkaa ja joudumme työttömyyskortistoon, ja se tulee myös tuottamaan toveri Simoselle vaikeuksia työttömyysrahojen myöntämisen suhteen. Ettemme me tätä kortistoa tässä lisäisi, minä pyydän saada yhtyä toveri Kuoppalan esitykseen.

Puheenjohtaja: Täällä on ehdotettu, että puheenvuorot rajoitettaisiin. On pyydetty seitsemän puheenvuoroa. Ehkä katsotaan niiden riittävän.

Puheenvuorot päätettiin rajoittaa.

A. J. Salminen (Kymen piiri): Herra puheenjohtaja! Hyvät kokuousoverit! Vielä tänä aamuna imatralaisen edustajatoverini Tiilikaisen kanssa olimme sitä mieltä, että yhteisen hyvän ymmärryksen ja sovinnon aikaansaamiseksi me emme valitsisi puoluetuimikuntaan entistä puoluesihteerä Leskistä. Tämän ajatuksen takana oli hyvin moni tämän kokouksen edustajista. Me tiedämme Leskisen ansiot ja kyvyt, mutta tiedämme myös sen vastustuksen, mikä hänellä on tämän kokouksen osanottajien piirissäkin, ja tiedämme myös, että hän on tässä taistelussa ollut toisen osapuolen näkyvimpana edustajana. Siinä mielessä me näin olemme ajatelleet.

Tänä päivänä iltapäivällä tapahtuneen välikohtauksen jälkeen meidän mieleimme siinä suhteessa muuttui. Minä pidin totena sitä Rantasen lausumaa, josta oli puhuttu jo eilinen päivä ja tämä päivä täällä käytävillä hyvin monien edustajien taholta minullekin, että jos puheenjohtajan vaali ei mene niin kuin vähemmistö tahdotoo, niin siten tulee tapahtumaan. Minä oletin, että ilman muuta me olemme pakotettuja täällä puhtaalla listalla valitsemaan tämän puoluetuimikunnan, niin vastenmielistä kuin se meistä olisikin. Kun näin tapahtui, me katsoimme, että meillä ei ole varaa heittää sellaista organisatorista kykyä ja energistä miestä ja pystyvää kuin Leskistä yli laidan. Ja niin me tulimme siihen tulokseen, että Leskinen on sitten vastoin meidän eväiltämme ja vastoin meidän aikaisempia mielipiteitämmeikin valittava tähän tuimikuntaan. Minä valitan — en minä välitä sitä, että Leskinen nyt valitaan —• minä valitan sitä, että me emme tässääkään päässeet yhteisymmärrykseen.

Kun minut muiden mukana erään toverin ehdotuksesta valittiin myös olemaan mukana muutamissa näissä neuvotteluissa, mitä on käyty, minä hyvin vastenmielisesti tällaiseen tehtävään suostuin, kun tiedän kokemattomuuteni ja kykynikin tällaisissa tehtävissä pieniksi. Mutta ajattelin, että jos minä voisin siellä olla yhtenä sellaisena renkaana, joka jollakin tavalla voisi yhdistää ja saada sovintoa aikaan näiden kokeneiden, vanhojen neuvottelukonkareiden välillä, niin siinä mielessä ja siinä toivossa minä sinne menin ja siinä mielessä olen muutamia aseiltoja siellä 'ollut.

Alussa jo totesin sen vaikeuden, mikä siellä on ollut. Se ryhmä, mikä nyt on pieni vähemmistö tässä, ei paljastanut korttejaan tässä neuvotteluvaiheessa. Vaadittiin toisilta tietoja, joita osittain annettiin. Tietysti pyrittiin, ei viimeistä antamaan, imutta niin pitkälle, että olisi neuvottelu alkuun päässyt. Sieltä ei ilmoitettu koskaan muulta, kuin että me emme voi hyväksyä tätä tällaista asiaa. Toisin sanoen tämä vähemmistöryhmä tahtoi jo etukäteen määrätä, mitenkä tämä 'enemmistö tässä suhtautuu. Sellaista neuvottelupolitiikkaa minä en oikein jaksanut käsittää. Minulle se oli outoa.

Ensimmäisenä kokouspäivänä minä kärsin vähän omantunnon tuskia, kun minä tulin SAK:n puheenjohtajasta viimeisessä kokouslausumani lauseessa sanoinaan liian paljon, mitä minä en itse asiassa ollut halunnut. Minä en tiedä, miten olisi nyt, jos olisi enemmän jouduttu kosketuksiin, olisiko minun mielipiteeni muuttunut. Minulla oli huono omatunto siitä. Mutta minä olen tutustunut satoihin ja eilen SAK:n II puheenjohtajan neuvottelutyylisiin ja olen todennut sen sellaiseksi, että en ihmettele, jos palkkaneuvottelut ja imuut eivät suju. Ei semmoisella neuvottelutyylillä, jollaista Rantanen on näissä neuvotteluissa osoittanut, mikään neuvottelu mene eteenpäin! Se on tällaisen vanhan arnmattiyhdistysmiehen käsitys näistä neuvotteluista. Pitää olla avoimet kortit, kun neuvotellaan, ja jotakin luottamusta toiseen puoleen ja jotakin muutakin kuin jyrkkä seinä edessä eikä mitään muuta. Minä valitan, että näin on nämä neuvottelut käyty ja valitan tätä lopputulosta. Omasta puolestani olisin venynyt pitempäänkin kuin tämä enemmistöryhmän esitys tässä oli, jos siihen olisi ollut mahdollisuuksia, jos olisi ollut toiveita, että jollakin tavalla päästään yhteisymmärrykseen. Mutta tuntui siltä, että ei siihen päästä. Paljon on ollut syytä siinäkin, että ei ole toisella puolella ollut kaikilta suunnilta ihan vilpittöntä tahtoa pyrkiä sovintoon. Olen sitä mieltä, että jos täällä olisi tämän kokouksen joukosta otettu jotkut muut neuvottelijat ja jätetty meidät nokkamiehet sivuun, niin jonkinlainen parempi sovinto olisi tullut. Niin ei ole tapahtunut, nyt on liian myö-

häistä tehdä yhtään mitään tässä asiassa. (Kokouksesta: Ei mikään ole myöhäistä!)

Minä en voi muuta kuin kannattaa menettelytapavaliokunnan puheenjohtajan esitystä näistä seitsemästä ehdokkaasta, jotka on esitetty.

Viljo Heikkinen (Kuopion läntinen): Herra puheenjohtaja! Kaiken sen jälkeen, mitä täällä on kuullut, tuntuisi tarpeettomalta käyttää tätä puheenvuoroa, mutta kun olen sen saanut, niin käytän sen kuitenkin. Täällä on valitettu sitä, ei ole sallittu neuvotteluja puoluesihteeriehdokkaan nimeämiseen. Minua ihmetyttää, ettei ole ehditty ajatella, kuka olisi ehkä vähemmistöryhmän esittämä puoluesihteeriksi. Minä kuitenkin kysyisin, mitä vähemmistö olisi tehnyt vastaavanlaisessa tapauksessa, jos se olisi ollut enemmistönä. Minä olen historiasta lukenut siitä ajasta, jolloin ei ollut vielä sosialidemokraattista puoluetta olemassakaan, kun se vähäinen kansa, joka Suomen kamaralla asui, piti ns. kärjäjäkivillä kyläkokouksia. Silloin oli demokratian käsite 'korkealla. Ajsiaa ei päätetty, ennenkuin oltiin yksimielisiä. Mutta sitä mukaa kuin kansa lisääntyi, lisääntyi myös hääkivi kansan joukkoon, ja näitä hääkiviä näyttää olevan täällä meidänkin keskuudessamme, ja niin on päädytty nyt siihen demokratiassa, että enemmistön päätöistä on noudatettava.

Olen täällä tämän kokouksen aikana hakemalla hakenut eräiden hyvien entisten tuttavien ystävällistä (katsetta. Sitä minä en ole kuitenkaan tavannut. Miten mieluista olisikaan puristaa kättä ja sanoa, että "terve, hyvä toveri!" Täällä on myös singottu sanoja, jotka eivät varmaan ole olleet mieluisia, ja minun mielestäni se on ollut valitettavaa. Varmaan tässäkin on muistunut näiden tovereiden mieleen tuo vanha historian lause: "Sinäkin, Brutukseni!"

Mutta käytäntö näyttää kuitenkin olevan se, että vahvaa on käsiteltävä vahvan tavalla. Me olemme myös lukeneet siitä, miten Damaskoksen tiellä aikanaan kulki sellainen Saulus. Ja kun häntä oli oikein käsitelty, hänestä tuli Paulus — apostoli Paavali. Minä uskon, että tämän kokouksen jälkeen, kun me 'Saulukset lähdemme tästä kokouksesta, niin me olemme niitä apostoli paavaleita, jotka tosiaan pyrimme sosialidemokraattisen puolueen aatetta, ei repimään, vaan yhdistämään.

Emil Sairanen (Mikkelin piiri): Herra puheenjohtaja! Olin tehnyt puheenvuoropyyntöni siinä mielessä, että olisin ehtinyt puheenvuoroni käyttäen ennen viimeisen neuvottelutauon alkamista. Mutta ikoska niin ei ole tapahtunut ja kun neuvottelut eivät ole johtaneet toivottuun tulokseen, jota me vähemmistöryhmään kuu-

luvut puoluekokousedustajat toivoimme, niin haluaisin tässä vain muutaman sanan sanoa, vaikka tiedänkin, että se ei ehkä millään tavalla enää muuta tämän puoluekokouksen päätöstä.

Itä-Savon neljän pitäjän sosialidemoikraattisesti ajatteleva työväki ja pienviljelijät ovat uskoneet minulle valtakirjan tähän puoluekokoukseen, ja minulla on ollut tilaisuus olla monissa puoluekokouksissa. Minun sydämellinen toivomukseni oli tähän puoluekokoukseen lähtiessäni, että tämä puoluekokous kykenisi ratkaisemaan (kaiken sen kiistan, mikä puolueessa on ollut. Tämä oli minulle sydämen ajatus sen tähden, että vanhana puoluemiehenä olen aina toivonut, että puolueemme kulkee voitosta voittoon.

Nyt minun täytyy lähteä murheellisena, murheellisena siinä mielessä, että mikä on tämän puolueen tuleva kohtalo, jonka riveissä minäkin olen toiminut marraskuun historiallisesta suurla-kosta lähtien. -

Heikki Törmä (Hämeen eteläinen): Herra puheenjohtaja! Hyvät puoluekokousedustajat! Täällä Imatran edustaja äsken esitti varmasti niitä ajatuksia, joita monen mielessä liikkuu. Maakunnassa yleensä on ollut sellainen käsitys, että kun tätä riitaa selvitetään, niin ensimmäinen ehto on se, että riitelijät ensimmäisenä pannaan hyllylle, ei suinkaan väheksyen heidän ansioitaan sosialidemokraattisen työväenliikkeen riveissä, vaan sen tähden, että saadaan tuollainen jo muodollisestikin rauhallisempi ilmapiiri syntymään, ja siinä mielessä, että olisi pystytty rakentamaan rauhaa koko tämän imeidän yhteisen liikkeemme piiriin. Tätä ajatusta loppujen lopuksi rohkaisi meitä vielä pitämään hyvinkin lujana työväen (keskuudessa se, että niin arvovaltainen henkilö kuin toveri Tanner ennen puoluekokousta määrättyssä yhteydessä lausui, että hänen käsityksensä mukaan riitelijät pois. Tämän puoluekokouksen aikana me olemme kuitenkin voineet havaita, että toinen osapuoli näistä riitelijöistä on ollut valmis vetäytymään sivuun, vetäytymään pois puoluetolimikunnastakin. Toinen näkyvin näistä on Ikaikan aikaa, voidaan sanoa, niinkuin kyökin portaan kautta yrittänyt puolueen johtoon takaisin, olkoon että hän muodollisesti puoluesihteerin paikalta onkin (halunnut vetäytyä pois. Meillä on puolueessa myöskin varapuheenjohtajan paikka ja on eräitä muitakin sellaisia tehtäviä, joista voi jahtaa varsin hyvin ollessaan puoluetolimikunnan jäsen. Aivan noin jonkinlaisen talonpoikaisen järjen mukaan ajateltuna Suomen sosialidemokraattinen väki olisi ollut paljon tyytyväisempi ja nostanut hattua näille kummallekin miehelle siitä, että heillä on ollut tosiaan halua rakentaa

tätä puoluetta ja, niinkuin teema kuului, myöskin eheyttää tämän puoluekokouksen ansiosta.

Se esitys, miikä puoluetoimikunnan jäseniksi ehdotettiin, siis 6 ja 6-systeami, tuntuu jollakin tavalla vähän omituiselta siitä syystä, että puolueen puheenjohtaja ja puoluesihteerit ovat puoluetoimikunnan varsinaisia täysivaltaisia jäseniä. Minä sanoisin taikka kysyisin paremminkin, että käsi sydämelle, voimmeko me näiden päivien jälkeen sanoa, että näistä kumpikaan tässä lmsjakiistassakaan olisi aivan puolueeton, ja uskallan väittää, että aivan puolueettomia me emme varmasti löytäisi täältä ketään siinä suhteessa. Siksi selvä on näkynyt jako olevan. Kuitenkin olisi tuntunut järkevältä se, että ne, jotka ovat kiivaimmin taistelleet, olisivat olleet syrjässä.

On väitetty myöskin, että asioista on ollut kiistaa, kun olemme voineet todeta kahden hyvin ratkaisevan asian kohdalta hyvin suuren yksimielisyyden. Se koskee maaseutukysymystä ja teollistamista. Nyt kuitenkin me kompastumme ihehkilökysymyksiin tällä hetkellä. Edelleen voidaan sanoa, että TUL:n kysymys on se, jonka piti olla aivan niinkuin pääasiana ja yhtenä puoluekokouksen arvoisena kysymyksenä, niinkuin sanonta kuului. Me olemme tänään kuulleet kuusi sanaa käsittävän päätöslauselman tästä. Minä sanoisin, että vaikka enemmistö on ollut niinkin niukka kuin se täällä on ollut, tällainen päätöslauselma on ollut 'tosiaan köyhyyden osoitus. Jos tuollainen voittomieliala on ajanut joitakuuta vähän ehkä tuollaiseen yltiöpäiseenkin asenteeseen, niin tuntuu kuitenkin siltä, että olisi syytä muistaa nämä Pyrrhoksen sanat: "Vielä yksi tällainen voitto ja me olemme hukassa!"

Viljo A1 a-P ö 11 ä n e n (Vaasan pohjoinen): Toveri puheenjohtaja! Hyvät kokousedustajat! Ne vakavat varoituksen sanat, jotka toveri Konsta Virkkala täällä äsken esitti, ovat sellaisia, joihin pyydän saada yhtyä. Valitsijoitteni ja omasta puolestani olen mitä syvimmin huolestunut siitä tilanteesta, johon on nyt jouduttu, kun sekä palkkatyöntekijät että pienviljelijät uhkaavat jäädä ilman edustusta puoluetoimikunnassa. On sanottava, että aikoihin on eletty. Nyt on vielä tilaisuus korjata tämä epäkohta, ja tätä tilaisuutta olisi ehdottomasti käytettävä, jos halutaan edes yrittää säilyttää tämä puolue kokonaisena.

Veikko Kokkola (Kymen piiri): Kun yltiöpäisyys, jota sanaa täällä käytettiin, on johtanut siihen, ettei vähemmistön taholta ole haluttu käyttää tilaisuutta nimetä viittä vakinaista paikkaa varten ehdokkaita, niin menetteiytapaivaliokunita täydentää aikaisemmin esittämänsä seitsemän henkilön listaa ja pyytää saada esittää, jotta luku 12 vakinaista jäsentä kohdaltaan tulee täyteen, seuraa-

vat ehdokkaat: Oiva Kaivola, Eetu Karjalainen, Veikko Helle, Sylvi Siltanen ja Onni Oksanen.

Puheenjohtaja: Pyydetty puheenvuorot on käytetty. Katsotaanko keskustelun ehdokkaista päättyvän? Puheenvuorot on rajoitettu.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puheenjohtaja: Keskustelun kuluessa menettelytapavaliokunta on ehdottanut puoluetoimikuntaan jäseniksi seuraavia: Väinö Leskinen, Olavi Lindblom, Rafael Paasio, Martti Viitanen, Onni Hiltunen, Yrjö Rantala, Meeri Kalavainen, Oiva Kaivoja, Eetu Karjalainen, Veikko Helle, Sylvi Siltanen ja Onni Oksanen. Muita ehdokkaita ei ole nimetty. Valitaan yksimielisesti.

Puoluetoimikuntaan valittiin menettelytapavaliokunnan ehdotuksen mukaisesti jäseniksi yksimielisesti Väinö Leskinen, Olavi Lindblom, Rafael Paasio, Martti Viitanen, Onni Hiltunen, Yrjö Rantala, Meeri Kalavainen, Oiva Kaivola, Eetu Karjalainen, Veikko Helle, Sylvi Siltanen ja Onni Oksanen.

Puheenjohtaja: Päätöksen johdosta on Lehtinen pyytänyt saada käyttää puheenvuoron.

Paavo Lehtinen (Hämeen pohjoinen): Ymmärsin, että asiain käsittely menee sillä tavalla, että ennenkuin päätös tehdään, jää myös tilaisuus puheenvuoron esittämiseen. Me, joilla ei ollut tilaisuutta saada oikeutta tässä kokouksessa, emme voineet myöskään armopaloja vastaan ottaa, emme voineet asettaa ehdokkaita. Me myöskin sanoudumme irti näiden ehdokkaiden valinnasta ja siitä vastuusta, mikä heidän tehtäväkseen jää.

Puheenjohtaja: On valittava, puoluetoimikuntaan 10 varajäsentä. Kokkola käyttää puheenvuoron.

Veikko Kokkola: (Kymen piiri): Menettelytapavaliokunta oli varautunut esittämään vain kuusi ehdokasta, jotta 10 varajäsenpaikasta neljä olisi jäänyt vähemmistölle. Esityksiä ei ole tullut, joten minä arvaan, ettei niitä enää tässä tilaisuudessa tule, kun ei vakituisiin paikkoihinkaan tullut.

Minä esitän menettelytapavaliokunnan ehdokkaina seuraavat 10 varajäsentä: Erkki Kuoppala, Erkki Saarinen, Paavo Sinkka, Valtter Laitinen, Sulo Manninen, Lempi Lehto, Tyyne Paasivuori, Yrjö Hätinen, Veikko Siukkola ja Eino Siren.

Paavo Lehtinen (Hämeen pohjoinen): Totean tässä kohdassa saman, minkä totesin jo äsken käyttämässäni puheenvuorossa, ja voin ilmoittaa, että vähemmistöryhmä ei tässäkään vaalissa ole mukana.

Puheenjohtaja: Pyydetty puheenvuorot on käytetty. Halutaanko vielä jatkaa keskustelua?

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puheenjohtaja: Kesbusstelun kuluessa on menettelytapavaliokunnan taholta ehdotettu varajäseniksi Erkki Kuoppala, Erkki Saarinen, Paavo Sinkka, Valtter Laitinen, Sulo Manninen, Lempi Lehto, Tyyne Paasivuori, Yrjö Hätinen, Veikko Siukkola ja Eino Siren. Muita ehdotuksia ei ole tehty. Valitaan.

Varajäseniksi puoluetolimikuntaan valittiin cmenettelytapavaliokunnan ehdotuksen mukaisesti Erkki Kuoppala, Erkki Saarinen, Paavo Sinkka, Valtter Laitinen, Sulo Manninen, Lempi Lehto, Tyyne Paasivuori, Yrjö Hätinen, Veikko Siukkola ja Eino Siren.

Puheenjohtaja: Asia on loppuun käsitelty.

(64)

Puheenvuoron saatuaan lausui

Emil Skog: Hyvät toverit! Kun tämä puoluekokous nyt on päättymässä, niin haluan lausua muutaman sanan.

Tämä kokous saatiin koolle sen takia, että täällä käsiteltäisiin ja ratkaistaisiin kaksi suurta kysymystä, nimittäin talouspoliittinen kysymys ja puolueen sisäiset kysymykset. Talouspoliittisista kysymyksistä ei ole kokouksessa päästy yksimielisyyteen. Eikä ole päästy yksimielisyyteen myöskään muista hyvin tärkeistä asioista, jotka koskevat intressijärjestöjä osittain ja eräitä muita asioita. Minä valitan, että näin on käynyt.

Sisäinen tilanne on täällä nyt sitten järjestynyt siten, että enemmistö on muuttunut vähemmistöksi ja että entinen ns. oppositio on noussut valtaan. Millaiseksi nyt sitten tilanne kehittyy, kysytään. Käyttääkö uusi oppositio yhtä häikäilemättömiä menettelytapoja puoluejohtoa vastaan ikuin entinen oppositio käytti? Voidaan kysyä myös, onko uusi johto yhtä lempeä oppositiota kohtaan, jos se toimii hyvin voimakkaasti, kuin tähän saakka enemmistö on vähemmistöä kohtaan ollut. Tämä nähdään aikanaan. Luulisin kuitenkin, että jos puolin ja toisin edelleenkin pyritään, niinkuin uskoisin, tämän puolueen parasta katsomaan ja sen periaatteiden mukaan toimimaan, niin silloin eivät näkymät olisi niin synkät. Minä toivoisin, että tulevaisuudessa kävisi hyvin puolueelle.

Tässä tilaisuudessa minä pyytäisin myöskin kiittää kaikkia puolueen jäseniä, kenttämiehiä ja muita toimihenkilöitä, jdtka ovat viime vuosien aikana puolueen johdon kanssa yhdessä työtä tehneet.

Pyydän myöskin kiittää kokouksen osanottajia.

Erikoisesti kiitän niitä puolueen jäseniä, jotka viimeiseen saakka, siis tähän kokoukseen asti, ovat tukeneet puolueen johtoa. Tahdotisin käyttää vielä hyväkseni tätä tilaisuutta kiittäkseni puolueen niitä toimihenkilöitä, jotka uskollisesti ovat pyrkineet täytäntöönpanemaan puolueen johdon päätöksiä. iSe on ollut imonta kertaa hyvin vaikeaa. On väitetty, että puolueen toimitsijat ovat juntanneet 'Silloin, kun he ovat puolueen johdon laillisia päätöksiä yrittäneet panna täytäntöön. Niin ei kuitenkaan ole ollut, he ovat vain olleet uskollisia esimiehilleen.

Paljon on myöskin puhuttu ennen kokousta intressijärjestöjen ja puolueen välisistä suhteista. Minulla ei ole mitään valittamista. Puolueen tähänastisen johdon ja intressijärjestöjen välit ovat olleet hyvät. Erikoisen kiitoksen lausun näissä eri intressijärjestöissä toimiville sosialidemokraattisille toimitsijoille. He ovat auttaneet paljon. Ilman näiden intressijärjestöjen apua ja tukea puolueen mahti ei olisi ollut niin suuri suomalaisessa yhteiskunnassa.

Toivon lopuksi puolueelle parasta onnea ja menestystä ja toivon, että se jatkuvasti laajenisi ja kasvaisi. (Suosionosoituksia.)

Puheenvuoron päättyessä vähemmistöryhmän edustajat ojensivat puhujalle kukkalaitteen suosionosoitusten raikuessa, ja tämän jälkeen lausui

Olavi Kajala: Puoluekokouksen puolesta, sen yhtenä puheenjohtajana, minulla on mieluisa tehtävä esittää Sinulle, Emil Skog, meidän puoluekokouksemme ja samalla suuren puolueemme kiitos niistä vuosista, jotka Sinä olet uhrannut Sosialidemokraattiselle Puolueelle. Sinun työsi työväenliikkeessä ei suinkaan rajoitu näihin runsaaseen kymmeneen vuoteen puolueen puheenjohtajana. Sinä olit ehtinyt jo sitä ennen tehdä hyvin pitkän työpäivän erilaisissa työväenjärjestöissä. Mutta silloin, kun Sinut valittiin puolueen puheenjohtajaksi, silloin Sinulle alkoi vasta vaikein tehtäväsi. Niissä oloissa sosialidemokraattien taistelu ei ollut helppoa, ja minä luulen, että Sinun puheenjohtajaksi tulosi johtui siitä, että silloin ei ollut kilpailua, ei ollut tungosta huipulla. Se oli siihen aikaan hyvin vaikea tehtävä, piti pakottamalla pakottaa, hakemalla hakea miestä, joka suostui tehtävän vastaanottamaan. Sinä otit tehtävän vastaan sillä tavalla kuin tulevalle puolustusministerille sopikin. Et pelännyt taistelua silloin, etkä ole pelännyt myöhemminkään. Ja meitä on aina miellyttänyt sinun rehti, suoraselkäinen, toverillinen esiintymisesi. Sinä olet ollut työmies, lähinnä työmies, puolueen puheenjohtajanakin, ja me olemme aina sanoneet, että Suomen Sosialidemokraattiselle Puolueelle ei ole häpeäksi, jos sen ensimmäisenä,

nimekkäimpänä miehenä on suomalaisen työmiehen perikuva, sellainen, jollainen Sinä olet ollut. Me valitamme sitä, että et ole työtäsi enää jatkamassa, mutta myönnämme, että Sinulla on täysi oikeus näiden raskaiden taisteluvuosien jälkeen jäädä sivuun. Kii-tämme Sinua myös niistä neuvoista, joita Sinä lähtiessäsi annoit. Sinun lähtösi oli myös kaunis. Se oli vaatimaton. (Suosionosoituk-sia.)

(65)

Puheenjohtaja: On suoritettava puolueen tilintarkastajain vaali,

Menettelytapavaliokunnan mietintö n:o 2 sisältää: Menettelytapa-valiokunta esittää, että puolueen tilintarkastajiksi valittaisiin edel-leen Väinö V. Salovaara, Väinö Ahde ja Albert Sirjola.

Valiokunnan mietintö hyväksyttiin yksimielisesti.

Puheenjohtaja: Samalla menettelytapavaliokunta ehdottaa, että tilintarkastajien varalle valittaisiin Yrjö Inari, Yrjö Laine ja Antero Peräläinen.

Hyväksyttiin yksimielisesti.

(66)

Puheenjohtaja: Saadaan kuulla talousvaliokunnan mietintö n:o 6 esityksestä N:o 62, "Puolueverot ja järjestöjen talous".

Viljam Rantanen: Samassa yhteydessä kuin talousvaliokun-nalle lähetettiin jäsenmaksuja koskeva asia, oli siellä lisälehdellä eräs kysymys, joka silloin jäi lausunnotta.

Puheenjohtaja: Pyydän edustajia asettumaan paikoilleen.

Puhuja: Talousvaliokunta on tämän asian käsitellyt ja esit-tää yksimielisesti seuraavaa:

Talousvaliokunta esittää, että ponsiehdotuksessa kohta 1 hylätään, koska se käsittää sääntömuutosehdotuksen, ja sääntöjä ei tässä ko-kouksessa kokouksen päätöksen mukaan muuteta.

Kohta 2 ehdotetaan hyväksyttäväksi seuraavassa muodossa:

Puolueen on mahdollisuuksiensa mukaan tuettava edelleen vai-keasti hoidettavia piirijärjestöjä taloudellisesti, kuten tähänkin saakka on tapahtunut.

Puheenjohtaja: On kuultu valiokunnan mietintö. Halutaanko keskustelua?

Puheenvuoroja ei pyydetty.

Valiokunnan mietintö hyväksyttiin.

Puheenjohtaja: Oliko ohjelmavaUokunnalla jotakin valmiina?

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

S» — Soa-item. V, pyötiäklrja

(67)

Puheenjohtaja: Saamme kuulla julkilausumavaliokunnan mietintöjä, esittää toveri Siltanen.

Sylvi Siltanen (Turun eteläinen): Hyvät toverit! Julkilausumavaliokunta on ollut kaikissa päätöksissään täysin yksimielinen,

Julkilausumavaliokunnan mietintö n:o 1:

"Julkilausumavaliokunta on käsitellyt Toukolan Sos.-dem. Yhdistyksen esityksen (n:o 55), joka koskee useamman ehdokkaan listojen jälleen käytäntöön ottamista ja jossa ehdotetaan ryhdyttäväksi toimenpiteisiin vaalilakien muuttamiseksi siten, että useamman ehdokkaan ehdokaslistat tulevat jälleen käytäntöön. Valiokunta ehdottaa, että puoluekokous yhtyisi puoluetoimikunnan lausuntoon, jonka mukaan esitys ei anna aihetta toimenpiteisiin."

Julkilausumavaliokunnan mietintö n:o 2:

"Julkilausumavaliokunta on käsitellyt Tampereen Metallityöntekijäin esityksen (n:o 56), joka koskee työntekijäin vuosilomalain muuttamista tarkoittavaa toivomusta. Esityksen ponsissa korostetaan mm., että on tarkoituksetonta asettaa toimihenkilöryhmä vuosiloman suhteen edullisempaan asemaan kuin työntekijä, että poistettaisiin kohta, joka rajoittaa työntekijäin oikeuden vuosilomaan sairauden sattuessa, että poistettaisiin kohta, joka antaa oikeuden olla maksamatta työntekijän lomakorvausta työsuhteen päättyessä työntekijän kuolemaan. Työntekijän omaisilla pitäisi olla oikeus myöskin maksamatta olevan lomakorvauksen nostamiseen. Edelleen kiinnitetään huomiota siihen, että vuosilomapalkan laskennan perusteena jakajan 75 päivän asemasta käytettäisiin tehtyjä työtunteja kolmen lähinnä edellä olevan kuukauden ajalta.

Puoluetoimikunnan lausunnossa todetaan, että vuosilomalainsäädäntö kaippaa uudistusta koko laajuudessaan ja että siinä yhteydessä eri ryhmät olisi pyrittävä saamaan mahdollisimman tasatarvoiseen asemaan, mikä vastaa myös aloitteentekijäin tarkoitusta. Valiokunta on todennut, että asiasta kokouksessa käydyssä keskustelussa esitystä ovat kannattaneet useat edustajat, joiden tekemien ehdotusten perusteella valiokunta ehdottaa lisättäväksi edellä selostettuun puoluetoimikunnan asiasta antamaan lausuntoon seuraavan kappaleen:

Puoluekokous edellyttää, että puoluetoimikunta ja eduskuntaryhmä tekevät voitavansa työntekijäin vuosilomalain pikaiseksi uudistamiseksi esityksen ponsissa esiintuodut näkökohdat huomioonottaen."

Julkilausumavaliokunnan mietintö n:o 3:

"Julkilausumavaliokunta on käsitellyt Tampereen Metallityöntekijäin Sos.-dem. Yhdistyksen esityksen (n:o 57), joka koskee maanhankintalain muuttamista, sekä Ensio Hiitosen ja Paavo Kiven esityksen (n:o 58), joka koskee omakotitonttien ja osakehuoneistojen saannin turvaamista rintamamiehille. Molempiin esityksiin nähden puoluetoimikunta on antanut seuraavan lausunnon:

Aloitteen tarkoittamiin päämääriin ei liene mahdollista päästä enää erikoislainsäädännöllä, mutta siinä esitetyt tavoitteet on syytä huomioida yleisissä maaseutua ja asutuskeskuksia koskevissa maankäyttö- ja asuntotuotantolaeissa.

Julkilausumavaliokunta ehdottaa, että puoluekokous yhtyy puoluetoimikunnan lausuntoon."

Julkilausumavaliokunnan mietintö n:o 4:

"Julkilausumavaliokunta on käsitellyt Sos.-dem. Kasvatustoimikunnan esityksen (n:o 59), joka koskee lähiajan kulttuuripoliittista ohjelmaa, todeten, että keskustelussa ohjelma on saanut varauksellisesti hyväksymisen, mikä myös sisältyy puoluetoimikunnan lausuntoon. Julkilausumavaliokunta ehdottaa, että puoluekokous yhtyi puoluetoimikunnan lausuntoon, joka on seuraava:

Samalla kun puoluetoimikunta yhtyy periaatteessa kasvatustoimikunnan esittämiin tavoitteisiin, se pitää tärkeänä korostaa, että lähivuosien koulupolitiikan tulisi ensisijaisesti keskittyä ns. suurten ikäluokkien koulutuksen järjestämiseen lisäämällä voimakkaasti ammattikoulun ja keskikoulun käyntimahdollisuuksia. Paitsi uutta kansakoululakia olisi kiireellisesti aikaansaattava ammattikoululain uudistus sekä ajan tasolla olevat kirjasto- ja työväenopistolait.

Kuntien itsenäistä toimintaa ja osuutta koulutoimessa samoin kuin koko kulttuuripoliitiikassa on tehostettava."

Valiokunnan mietinnöt hyväksyttiin keskustelutta yksimielisesti.

(68)

Puheenjohtaja: Meidän täytyy odottaa valiokunnista valmista. — Ohjelmavaliokunnan puheenjohtaja esittää valiokunnan mietintöjä.

Kaarlo Pitsinki: Ohjelmavaliokunta jättää mietintönsä n:o (5) puoluekokousaloitteista 2, i ja 5. Mietintö kuuluu seuraavasti:

Koska aloitteisiin sisältyvät näkökohdat on otettu huomioon valiokunnan mietinnössä n:o 1. valiokunta ei tästä syystä ole katsonut erillisen mietinnön antamista tarpeelliseksi.

Puheenjohtaja: Kuullun johdosta ei ole haluttu puheen-
vuoroja.

Valiokunnan mietintö hyväksyttiin.

Kaarlo Pitsinki: Ohjelmavaliokunnan mietintö edustaja Pousin julkilausumaesityksestä. Ohjelmavaliokunnan mietintöön liittyy edustaja Heleniuksen vastalause. Ohjelmavaliokunnan mietintö on edustaja Pousin julkilausumaehdotus ponsineen näin muutettuna:

- 1) Puoluekokous toteaa, että maamme talouselämässä ja talouspolitiikassa on kasaantunut suuri joukko sellaisia ongelmia, jotka vaativat kiireellisiä ja syvälle ulottuvia toimenpiteitä, työllisyyden turvaamiseksi, valtion talouden tervehdyttämiseksi, rahan arvon vakaannuttamiseksi sekä normaalit olosuhteet luovan työmarkkinapolitiikan aikaansaamiseksi. Näiden ongelmien oikeudenmukainen ja ohjelmallinen ratkaisu edellyttää Sosialidemokraattisen Puolueen myötävaikutusta sellaisiin ehdoin, että kaikki ratkaisut tähtäävät elintason nousun edellytysten turvaamiseen.
- 2) Puoluekokous toteaa, että sosialidemokraattinen hallitusryhmä on käymiensä sitkeiden ja vaikeiden neuvottelujen jälkeen yhtynyt hallituksen esitykseen erittäin uhanalaiseksi käyneen taloudellisen tilanteemme selvittämiseksi hallituksen esittämin ja suosittelemin toimenpitein.
- 3) Puoluekokous ei periaatteessa hyväksy sellaista viime vuosien talouspolitiikkaa, joka viime vaiheissa on johtanut vähävaraisen väestön elintason laskuun ja saattanut varsinkin pientuloiset palkansaajat erittäin vaikeaan asemaan.
- 4) Sosialidemokraattinen Puolue katsoo velvollisuudekseen ja edustamiensa väestöryhmien edun mukaiseksi harjoittaa sellaista talouspolitiikkaa, joka johtaa ulos nykyisestä umpikujasta, lähtien kuitenkin siitä, että välttämättömiksi osoitautuneissa vakaannuttamisratkaisuissa oikeudenmukaisella tavalla huomioidaan kaikkien kansalaisryhmien kantokyky.
- 5) Puoluekokous toivoo, että edellä esitetyltä pohjalta lähiajan talouspolitiikassa pyritään yhteisymmärrykseen puolueen ja sitä lähellä olevien taloudellisten järjestöjen kesken siten, että kaikilla tahoilla asian käsittelyn eri vaiheissa tehdään kestäväälle pohjalle rakentuvia positiivisia ehdotuksia yhteisten pyrkimysten toteuttamiseksi.

Viljo Anton PoU si (Kymen piiri): Koska ohjelmavaliokunta ei katsonut, voivansa hyväksyä tekemääni päätöslauselmaehdotusta

siinä muodossa kuin se kokoukselle luettiin, pyydän saada yhtyä ohjelmavaliokunnan jäsenen Heleniuksen erävään mielipiteeseen.

Paavo Lehtinen (Hämeen piiri): Neuvotteluissa keskustelimme tästä ohjelmasta ja totesimme siinä eräitä kohtia, jotka selvästi hyväksyvät ne talouspoliittiset ratkaisut, jotka ovat palkkatyöntekijäin elintason alentaneet. Siinä mielessä emme voine tällaisen päätöslauselman taakse asettua. Pyydänkin vain lyhyesti ilmoittaa erävän mielipiteeni pöytäkirjaan tämän päätöslauselman johdosta. Samalla voinen ilmoittaa, että vähemmistöryhmä yhtyy erävään mielipiteeseeni.

Puheenjohtaja: Pyydetty puheenvuorot on käytetty.

Keskustelu asiasta julistettiin päättyneeksi.

Koska poikkeavaa ehdotusta asiasta ei ollut tehty, valiokunnan mietintö hyväksyttiin ja pöytäkirjaan ilmoitetut erävät mielipiteet merkittiin pöytäkirjaan.

(69)

Puheenjohtaja: Menettelytapavaliokunnassa on asioita, meidän täytyy vielä niitä odottaa. (Kokouksesta: Päivällä ei ollut aikaa!) Pyydän edustajia paikoilleen. Kuullaan menettelytapavaliokunnan mietintö.

Veikko Kokkola: Menettelytapavaliokunnan mietintö n:o 8. "TTK:n julkaisutoiminta", esitys n:o 29.

"Valiokunta on käsitellyt Helsingin Sos.-dem. Piirin piiritoimikunnan tekemän esityksen n:o 29, jossa paheksutaan puolueen liittymistä TTK:n jäseneksi, ja tämän yhtymän julkaisemaa TTK-lehteä. Lisäksi valiokunta on käsitellyt edustaja Lempi Lehdon ja edustaja Erkki Kosken puoluetöimikunnan vuoden. 1956 toimintakertomuksen käsittelyn yhteydessä esittämät ponnet, sekä edustaja Wald. Sandelinin päätöslauselmaehdotuksen puolueen piirissä harjoitetusta julkaisu- ja tiedotustoiminnasta.

Ed. Lehdon ponnassa ehdotetaan puoluetöimikunnalle paheksu-
mislausuntoa siitä, että se on liittänyt puolueen Työväenjärjestöjen
Tiedotuskeskukseen ja ryhtynyt tukemaan TTK-lehteä sekä käyttänyt tähän tarkoitukseen puolueen varoja. Ed. Kosken ponnassa, taas esitetään paheksuminen siitä, että puolueen sisälle on puolue-
sihteerin myötävaikutuksella perustettu organisaatio ja erityinen
'Jo riittää'-julkaisu. Ed. Sandelinin päätöslauselmaehdotuksessa esi-
tetään ylimääräisen puoluekokouksen edellyttävän, että vastaisuus-
dessa puolueen jäsenten taholta pidättäydyttäisiin ristiriitoja aiheut-
tavasta ja syventävästä toiminnasta.

Valiokunta on katsonut, että kun äskettäin pidetty puolueuuvoston kokous on jo tehnyt päätöksen, missä se paheksuu puolueen liittämistä Työväenjärjestöjen Tiedotuskeskukseen ja puolueen varojen käyttämistä TTK-lehden julkaisemiseen, niin ylimääräisellä puoluekokouksella ei enää ole aihetta asiaan laajemmalti puuttua. Vastaisuutta varten valiokunnan mielestä on tärkeätä päättää, että puoluekokous pitää tällaisen julkaisutoiminnan harjoittamista tuomittavana ja että puolue irtisanoutuu mainitusta Työväenjärjestöjen Tiedotuskeskuksesta.

Väinö Tanner, puheenjohtaja. Olavi Hurri, sihteeri."

Puheenjohtaja: On kuultu esitys, halutaanko puheenvuoroja? Keskustelua ei syntynyt.

Valiokunnan mietintö hyväksyttiin yksimielisesti.

Veikko Kokkola: Menettelytapavaliokunnan mietintö n:o 9, "Suhtautuminen ns. keltaisiin ammattiyhdistyksiin", esitys 28.

"Valiokunta on käsitellyt esityksen n:o 28, missä Hyvinkään Sos.-dem., työväenyhdistys ja Hyvinkään Rautatieläisten Sos.-dem. yhdistys esittävät, että puoluekokous määrittäisi kantansa puolueemme jäsenten kuulumiseen ns. keltaisiin ammattiliittoihin nähden.

Valiokunta yhtyy puoluetolimikunnan lausunnossa olevaan esitykseen, että puoluekokous kehoittaa puolueen jäseniä järjestäytymään SAK:n jäsenliittoihin, mikäli se ei ole mahdollisuuksien ulkopuolella. Lisäksi valiokunta esittää, että ottaen huomioon henkistä työtä tekevien ja toimihenkilöjärjestöjen aseman kehittyvässä yhteiskunnassa puoluekokous antaa puoluetolimikunnan tehtäväksi asian perusteellisen tutkimisen ja tutkimuksen jälkeen saattamaan asian seuraavan puoluekokouksen ratkaistavaksi.

Väinö Tanner, puheenjohtaja. Olavi Hurri, sihteeri."

Puheenjohtaja: On kuultu tämä esitys. Halutaanko tästä puheenvuoroja?

Keskustelua ei syntynyt.

Mietintö hyväksyttiin yksimielisesti.

Veikko Kokkola: Menettelytapavaliokunnan mietintö n:o 11, "Puoluetolimikunnan alustus Sos.-dem. Puolueen sisäinen demokratia ja suhtautuminen muihin työväenjärjestöihin".

"Valiokunta on käsitellyt puoluetolimikunnan valmistuttaman alustuksen sekä alustukseen esitetyt ponsiehdotukset. Niin ikään valiokunta on käsitellyt edustaja Mannisen tekemät ponsiehdotukset, edustaja Antti Mikkosen tekemän ehdotuksen sekä edustaja Törman ponsiehdotuksen.

Valiokunta esittää, että puoluekokous alustukseen liittyvien alku-peräisten ponsien ja edustaja Mannisen tekemän muutosehdotuksen yhteensovittelun tuloksena hyväksyisi ponnet seuraavassa muodossa."

Ovatko nämä ponnet jaetut jo kaikille? Ne piti monistettaman ja jaottaman pöytiin? (Kokouksesta: Ei ole.) Minä luen ne:

I. Puolueen sisäisen toiminnan peruseriaatteen

1. Puolueen sisäisessä toiminnassa on noudatettava kansanvaltaisuuden periaatteita, joiden mukaan jäsenellä on oikeus mielpiteittensä vapaaseen ilmaisuun sekä niiden puolustamiseen ja tunnetuksi tekemiseen puolueen piirissä, mikäli se tapahtuu asiallisessa ja rakentavassa hengessä.
2. Jäsenistön toimintavapauden ja puolueen toimintakyvyn turvaamisessa on nojaututtava puoluepäätöksiin ja vakavaan vastuuntuntoon. Puolueen sisäisen toiminnan on perustuttava yhteisvastuullisuuden henkeen.
3. Puolueen ohjelmaa ja menettelytapoja koskevat erimielisyydet on käsiteltävä puolueen omassa piirissä. Niissä järjestöissä ja elimissä, joissa sosialidemokraattien lisäksi muitakin puolueita, tai ryhmiä on edustettuina sosialidemokraattisten valtuutettujen tai edustajien enemmistön kanta on sosialidemokraattisen ryhmän päätös, jota on noudatettava. Siitä poikkeaminen muiden puolue ryhmien hyväksi ei missään tapauksessa saa tulla kysymykseen, vaan on sellainen katsottava puolueen menettelytapapäätöksen rikkomiseksi.
4. Puolueen päättävissä elimissä sääntöjen mukaisessa järjestyksessä syntyneitä päätöksiä on puolue johdon, puoluejärjestöjen ja jäsenten noudatettava.

II. Puolueen suhde erikoisjärjestöihin ja niissä toimiviin sosialidemokraatteihin

1. Sosialidemokraattisen Puolueen omaksuman yhteiskunnallisen tehtävän suorittaminen edellyttää kaikkien rakentavien voimien kokoamista toimintaan, jonka tarkoituksena on työläisten, pienviljelijäin ja henkisen työn tekijäin sosiaalisen, taloudellisen ja sivistyksellisen aseman turvaaminen ja parantaminen. Tässä tarkoituksessa on koetettava luoda edellytykset luottamukselliseen yhteistyöhön puolueen ja työväenliikkeen erikoisjärjestöjen kesken. Niiden aktiivinen toiminta omilla erikoisaloillaan

voi tehokkaasti edistää sosialidemokratian päämäärien ja tavoitteiden saavuttamista.

2. Työväenliikkeen voimien kokoaminen edellyttää, että sosialidemokraattien johdossa olevien työväenliikkeen erikoisjärjestöjen sosialidemokraattiset toimihenkilöt pitävät yllä jatkuvaa kosketusta puolueeseen ja suorittavat omaan harrastuspiiriinsä kuuluvien asioiden poliittisen valmistelun, käsittelyn ja ratkaisut kiinteässä neuvottelukosketuksessa puolueen kanssa.
3. Erikoisjärjestöissä toimivien Sosialidemokraattisen Puolueen jäsenten on samoin oltava luottamuksellisessa yhteistyössä puolueen kanssa ja pyrittävä omilla erikoisaloillaan tehokkaasti edistämään Sosialidemokraattisen Puolueen omaksumia päämääriä ja tavoitteita.

Veikko Rantala: (Uudenmaan piiri): Pyysin puheenvuoron lähinnä tämän TTK-julkaisua koskevan päätöslauselmaesityksen johdosta. Katson, että tämä on yksipuolinen päätös. Minun mielestäni, niin kuin jo aikaisemmin olen sanonut, pitäisi tuomita kaikki sellainen toiminta, joka hajoittaa työväenliikettä, olkoot ne minkä nimisiä julkaisuja tahansa. Olin kuulevinani, että siihen liittyy ohjelmavaliokunnan jäsenen eriävä mielipide. Minä yhdyin siihen (Kokkola: Se asia meni jo!) Pyysin puheenvuoron juuri sitä varten, että saan tässä yhteydessä esittää eriävän mielipiteeni yksipuolisesta päätöslauselmasta.

Mikko Hult (Kuopion läntinen): Niissä ponsissa, jotka olivat tässä puoluetoimikunnan esittämässä alustuksessa, tästä sisäisestä järjestödemokratiasta, olivat kohdat 2 ja 3 sellaisia, jotka olisi nähdäkseni ja meidän mielestämme pitänyt ehdottomasti huomioida näissä ponsiehdotuksissa, mutta nämä kohdat on, ihme kyllä, jätetty huomioimatta. Nämä kohdat kuuluvat:

2. kohta: "Järjestöjen toimihenkilöitä, luottamusmiehiä sekä puolueen edustajia tai edustajaehdokkaita asetettaessa ja valittaessa on noudatettava puolueen jäsenten keskinäistä luottamusta lujittavia ja yhteistyötahtoa ylläpitäviä ja vahvistavia menettelytapoja."

3. kohta: "Puolueen valistustyössä on levitettävä luotettavia tietoja ja asiallisia näkökohtia pohjaksi jäsenistön omakohtaiselle mielipidemuodostukselle, jonka edistämiseen toimitsijakunnan ja lehdistön on erityisesti pyrittävä."

Nämä nähdäkseni olivat oikeastaan oleellisimpia kohtia, tässä puoluetoimikunnan alustuksen ponsissa, ja ilmoitan eriävänä mielipiteenäni, että huomioitaisiin nämä ponnet, eriävän mielipiteen nämä kaksi kohtaa, Tämä on vähemmistöryhmän kanta.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puheenjohtaja: Keskustelun kuluessa ovat Rantala ja Hult esittäneet pöytäkirjaan merkittäväksi eriävän mielipiteensä. Hultin esitystä siitä, että tähän olisi pitänyt ottaa kaksi pontta lisää, ei ole kannatettu.

Selonteko myönnettiin oikeaksi.

Valiokunnan mietintö hyväksyttiin ja eriävät mielipiteet päätettiin merkitä pöytäkirjaan.

Veikko Kokkola: Menettelytapavaliokunnan mietintö n:o 12, "Puoluetoimikunnan kertomus vuodelta 1956, sisäiset asiat".

"Valiokunta on käsitellyt edustaja Viljam Rantasen tekemän esityksen puoluekokouksen päätöslauselmaksi. Käsitellyn perusteella valiokunta esittää puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Ylimääräinen puoluekokous toteaa, ettei riittäisyyksiä TUL:n johtoon kuuluvien sosialidemokraattien taholla ole haluttu selvittää Sosialidemokraattisen Puolueen korkeimpien päätösvaltaelinten suosittelemalla tavalla. Heidän taholtaan on päinvastoin ilmoitettu, etteivät he halua ohjeita minkään TUL:n jäsenpiiriin ulkopuolella olevan ryhmän taholta. Puoluekokous näin ollen toteaa, että TUL:n sos.-dem. johto on itse jättäytynyt sosialidemokraattisen työväenliikkeen ulkopuolelle. Näin aloitettu uusi ja aikaisemmasta työläisurheilumme politiikasta poikkeava suuntaus ei kaiken tapahtuneen jäikeen voi saada Sosialidemokraattisen Puolueen hyväksymistä.

Mikäli Työväen Urheiluliiton sos.-dem. johto toteuttaa puolueen suosittelemat ohjeet oikein tulkittuina ja siten päästään liiton piirissä oikeudenmukaiseen ja tasapuoliseen sovintoon, määräytyy Sosialidemokraattisen Puolueen suhde ja sen kannanotot vastaisuudessa Työväen Urheiluliittoon sen mukaisesti."

Jaakko Viitasaari (Kuopion läntinen): Hyvät puoluetoverit! Päätöslauselma, joka tässä edellä esiteltiin, sisältää sellaisen ajatuksen, että Sosialidemokraattinen Puolue ikäänkuin hylkää oman poikansa, Työväen Urheiluliiton.

Aikoinaan, kun tähän maahan virisi työväenliike ja eri puolilla maata perustettiin työväenyhdistyksiä, näiden työväenyhdistysten perustajat kohta ryhtyivät pohtimaan, eikö olisi perustettava myöskin paikallisia voimistelu- ja urheiluseuroja, jotka kokoaisivat työväen nuorison piiriinsä omaan harrastusalaansa. Siitä lähtien, kun näiden työväenyhdistysten ehdotuksesta on maahan virinnyt työväen urheilutoimintaa, on yhteistyö puolueen ja urheiluväen välillä ollut erinomaista. Jatkuvasti on puolueväki ja urheiluväki voinut rinta rinnan tehdä työtä työväenliikkeen hyväksi. Työläisurheilu-

seurat ovat kasvattaneet runsaasti väkeä työväenliikkeen riveihin, ja näin ollen tästä liikkeestä on erinomaisen suuri hyöty myös Sosialidemokraattiselle Puolueelle.

Kun näin on ollut asianlaita, niin tämän ovat nähneet myöskin meidän porvarilliset piirit. Ne ovat ryhtyneet voimakkaasti vastustamaan myöskin työväen urheiluliikkeen järjestöjä, aivan samoin kuin porvarillisella taholla vastustetaan muutenkin työväenliikkeen järjestötoimintaa. Tämä vastustus on ilmennyt vuosikymmenien kuluessa monella tavalla. Mutta viime aikoina tämä vastustus on ilmennyt sängen voimakkaana hyökkäyksenä Työväen Urheiluliittoa vastaan. Tähän hyökkäykseen ei ole osallistunut ainoastaan porvarillinen urheiluliike, vaan kaikki porvarilliset piirit. Porvarillinen sanomalehdistö on sängen voimakkaasti painostanut työväen urheiluliikettä. Tämä on muodostunut sen laatuiseksi hyökkäykseksi, että se on suuresti järkyttänyt työlaisurheilun asemaa tässä maassa. Tässä työssä ovat nämä porvarilliset piirit onnistuneet sen vuoksi, että osa työväen urheiluliikkeen omia jäseniä on antanut omalla tavallaan tukensa tälle hyökkäykselle. Pyrkimyksenä on ollut pala kerrallaan, urheilun ala kerrallaan, poistaa, TULin ohjelmasta, jolle ei jää mitään.

Mikä on ollut tämän pyrkimyksen takana? Mahtaako sen takana olla yksinomaan se, että halutaan yhdistää Suomen urheiluelämä? Ei varmastikaan! Eräänä tuollaisena käytännöllisenä päämääränä on nähty mahdollisuus sillä tavalla vähentää työlaisurheilun hyväksi tulevaa valtionapua, mikä tämän ns. erillisliittolinjan avulla saavutettaisiinkin. Mutta kun Työväen Urheiluliiton piirissä tämä ei ole onnistunut, on alkanut esiintyä muunlaisia yrityksiä.

On valitettavaa, että sosialidemokraattinen puoluekokous on nyt hyväksymässä sellaisen ponnen, jossa se yhtyy tähän porvarillisen näkökannan hyökkäykseen Työväen Urheiluliittoa vastaan. Tässä irtisanotaan hyvät suhteet työväen urheiluliikkeeseen.

Tämän puoluekokouksen vähemmistöryhmä ei voi hyväksyä tällaista päätöslauselmaa. Meidän käsityksemme mukaan Sosialidemokraattisen Puolueen tulee tukea työväen urheilutoimintaa sen kaikissa portaissa, niin seurojen toimintaa kuin piirijärjestöjen toimintaa kuin Työväen Urheiluliitonkin toimintaa. Näin ollen vähemmistöryhmä ei katso voivansa yhtyä tähän ponteen, ja ilmoitan tässä vähemmistöryhmän eriävän mielipiteen merkittäväksi pöytäkirjaan.

Erkki Lindfors (Hämeen pohjoinen): Peruutan.

Olavi Kajala (Hämeen eteläinen): Hyvät toverit! Haluan käyttää tämän puheenvuoron, ei suinkaan urheilumiehenä — koska

täällä nämä suuret olympiasankarit minua ovat jo varoittaneet, ettei tällaisiin asioihin pidä puuttua, ja minä tiedän sen muutenkin, koska tämä urheilupolitiikka on kiverää ja kaveraa kuin pukin sarvi, se on paljon vaikeampaa kuin tämä tavallinen politiikka, ja sitäkin on jo omankin puolueen piirissä liikaakin — mutta kun kuulin sanottavan, että nyt on alettu jo puhua siitä, että nyt alkaa tulla lähtöpasseja, mm. puoluetöimistöön kuuluville virkailijoille, koska nyt alkavat puhdistukset, niin minä toivoisin, että me nyt tässä työväenliikkeessä siitä huolimatta, että meillä on ollut täällä yhtä ja toista kissanhännän vetoa, antaisimme tällaisille asioille oikeat mittasuhteet emmekä nyt mm. lähtisi siitä, että jokin osa työväenliikettä jättäytyy ikään kuin yhteisen perheen ulkopuolelle. Se on liian kylmää puhetta. Kyllä me tarvitsemme tulevassa taistelussa kaikki ne voimat, mitä työväenliikkeellä on. Sen vuoksi minä vetoan tässä nyt uuteen puoluetöimikuntaan — jolla on ainakin yksi etu, sen pitäisi olla nyt yhtenäinen — että se ei suhteita työväen urheiluliikkeeseen huonontaisi. Jätetään nyt henkilökohtaiset ambitiot sivuun. Sivulta katsellut on tullut siihen tulokseen, että TUL:ssa loppujen lopuksi riita johtuu lähinnä siitä, että siellä kysytään, kuka suurin on. Toveri Antikainen kerran tämän jutun huipensi hyvin mukavalla tavalla sanomalla, että kysymys oli ainakin yhdessä vaiheessa siitä, kumpi pääsi TUL:n myymään, Leskinen vai Tervoko, ja minusta tuntuu, että sitä ei saa myydä kumpikaan, ei Leskinen eikä anti-leskisläiset. Työväen Urheiluliittoa tarvitaan ja työväen urheiluliikettä tarvitaan, ja sen voimaa pitäisi nyt lisätä ja vasta sen jälkeen kun Työväen Urheiluliitto on saatu yhtenäiseksi ja voimakkaaksi, voidaan ryhtyä keskustelemaan valtakunnanliitosta tehokkaasti.

Ei siitä tule tasapuolista neuvottelua, jos työväen urheiluliikkeen rivit ovat hajalla, jos siellä taistellaan keskenään, mutta porvarit pitävät yhtä, niin kuin osaavat tehdä. Minä suosittelisin sellaista, menettelyä, että ei nyt liiassa voimantunnossa mennä työntämään yhtä hyvin tärkeätä työväenliikkeen osaa ulkopuolelle yhteisen perhepiiriin, vaan koetetaan nyt sietää toisiamme tämän revohkan jälkeenkin.

Puheenjohtaja: Pyydetty puheenvuorot on käytetty. Keskustelu ehkä riittää.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Puheenjohtaja: Keskustelun kuluessa ei ole valiokunnan mietinnöstä eriävää päätöstä ehdotettu.

Valiokunnan mietintö hyväksyttiin.

Puheenjohtaja: Mietintöön ilmoitetut eriävät mielipiteet merkitään pöytäkirjaan.

Puoluetoimikunnan kertomus vuodelta 1956 oli tullut näiden asiain käsittelyn jälkeen loppuun käsitellyksi.

(70)

Puheenjohtaja: Oliko enää millään valiokunnalla mitään valmista asiaa? Meidän mielestämme ei pitäisi olla muuta kuin puoluekokouksen julkilausuma tämän hetken tilanteesta. Julkilausuman esittelee Sylvi Siltanen.

Sylvi Siltanen: Herra puheenjohtaja! Julkilausumavalioikunnan mietintö n:o 5, ehdotus kokouksen julkilausumaksi. — Käsiteltyään asiaa julkilausumavalioikunta ehdottaa ylimääräiselle puoluekokoukselle hyväksyttäväksi julkilausuman, joka ehdotuksena on jaettu myös kokouksen edustajille. Tämä julkilausumaehdotus poikkeaa jonkin verran niistä, joita aikaisemmin on tällaisissa tapauksissa esitetty, sillä tässä on rajoitettu sanomaan asia lyhyesti ja niin kuin mielestämme tämän puoluekokouksen karuun henkeen sopii. Myöskin tämän ehdotuksensa julkilausumavalioikunta tekee yksimielisesti.

"Puoluekokouksen julkilausuma tämän hetken tilanteesta

Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen puoluekokous toteaa huolestuneena kansainvälisessä tilanteessa viime aikoina tapahtuneen epäedullisen kehityksen, suurvaltojen suhteiden kärjistymisen ja kansojen välisen epäluottamuksen lisääntymisen. Suomen kansallinen etu ja puolueemme perinteet vaativat maatamme jatkamaan itsenäisen maan ulkopoliittikkaa, jonka tulee edelleenkin rakentua puolueettomuuden pohjalle sekä hyviin ja luottamuksellisiin suhteisiin kaikkiin valtioihin.

Sisäpolitiikassa olemme joutuneet vaiheeseen, jossa, sosialidemokratian tärkeimmät tavoitteet, täystyöllisyyden ylläpitäminen, kansantulon oikeudenmukainen jakautuminen ja sosiaalisen turvallisuuden takaaminen vähäosaiselle väestönosalle ovat uhan alaisina. Mahdollisuuksia aineellisen kehityksen ohjaamiseksi myönteiseen suuntaan ei ole, jollei talouspolitiikassa tapahdu selvää muutosta, jonka tuloksena täytyy myös olla entistä oikeudenmukaisempi tulonjako.

Kansantulomme entistä voimakkaampi jatkuva kohottaminen on yhteiskunnallinen välttämättömyys. Erityisesti on kehitettävä parhaiten tuottavia aloja ja saatava nopeasti aikaan yhtenäinen teol-

listamisohjelma. Näin sitäkin suuremmalla syyllä, kun hyvin tiedämme, että jo lähivuosina meidän on kyettävä tarjoamaan pysyvää työtä ja ansiota neljännesmiljoonaiselle työkään ehtivälle nuorisojoukolle, jonka ammattikoulutuksessa on yhä vakavia puutteita. Kiireellisimpiä sosiaalisia tavoitteita ovat erikoisesti työttömyysvakuutuksen ja sairausvakuutuksen aikaansaaminen.

Maaseutuväestölle meidän on kyettävä luomaan nykyistä paremmat elinehdot, mikä on mahdollista vain suunnitelmallisen rationalisoinnin avulla ja pienviljelystilojen elinkelpoisuutta parantamalla. Maaseudun elinkeinopohjaa on tuntuvasti laajennettava käytämällä hyväksi kaikkia maassamme olevia luonnonvaroja. Ilman tehokasta teollistamista vajaatyöllisyysalueilla ei pystytä luomaan näiden alueiden väestölle välttämätöntä säännöllistä ansiotyötä.

Kehittyneimmissä maissa siirrytään parhaillaan teknillisessä kehityksessä uuteen aikakauteen, jolle on tunnusomaista automatisointi ja atomivoiman rauhanomainen hyväksikäyttö. Se antaa mahdollisuudet muttasuhteiltaan käänteentekevään sosiaalisen tason nousuun. Se antaa mahdollisuudet työajan lyhentämiseen samanlaisesti tapahtuvan elintason nousun kanssa. Meidän on pystyttävä olemaan mukana tässä kehityksessä.

Tiedämme, että sosialidemokratian tienraivaajat, joita vielä on keskuudessamme, ovat aikanaan kysyneet vaikeuksissa, joita nykypäivien ihmiset vain vaivoin jaksavat kuvitella, ohjaamaan kehityksen sille suhteellisen korkealle tasolle, jolla työväenluokka nykyään jo on. Tämä tietoisuus antaa meille rohkeutta ja uskoa omista vaikeuksistamme rakentaa hyvin osuutemme sosialidemokratian tiestä.

Puoluekokous vetoaa myös puolueen ulkopuolella oleviin yhteiskuntaa rakentaviin voimiin, sillä nykyisessä tilanteessa tarvitaan kaikkien kansalais- ja yhteiskuntapiirien kesken rehtiä yhteistyötä."

Puheenjohtaja: On kuultu valiokunnan esitys. Halutannko keskustelua?

Keskustelua ei syntynyt.

Julkilausumavalioikunnan ehdotus ylimääräisen puoluekokouksen julkilausumaksi hyväksyttiin yksimielisesti.

(71)

P u l i e e t j o U t a j a: Puolueen puheenjohtaja., toveri Tanner tm pyytänyt käyttää. putU!BilVUO!tm,

Väinö T a n n e r (Pitkällisiä suosionsoituksia): Hyvät edustajat! Puoluetoverit! Ennen kuin lopettajaistoimenpiteisiin käydään käsiksi, lieenee hyvän tavan mukaista, että uuden puoluetoimikunnan puolesta ja minä myöskin henkilökohtaisesti omalta kohdaltani kiitän siitä luottamuksesta, jota meidän osaksemme on tullut. Tosin tämä luottamus on vain puolalainen, vähän enemmän kuin puolet puoluekokouksesta on voinut olla siinä mukana. Eikä se luottamus myöskään tuo paljon iloa myöhemmin, sillä se tietää vain lisääntyntä huolta, vaivaa ja työtä. Mutta siitä huolimatta kiitän luottamuksesta. Jokainen tietänee, etten ole tähän tehtävään pyrkinyt, en jättänyt hakemustani sisään, vaan päinvastoin kaikin voimin pyristellyt sitä vastaan. Olen ollut jo toistakymmentä vuotta poissa aktiivisesta politiikasta. Olen niin sanoakseni poliitikko evp. eli eronnut vakinaisesta palveluksesta. Olin jo kuvitellut pääseväni rauhaan, jonka mielestäni olin myöskin hyvin ansainnut. Painostus on ollut kuitenkin kova, ja minulla on yksi heikkous, olen toisinaan antautunut tällöisen painostuksen vietäväksi, hyvin tietäen, mitä vaikeuksia siitä voi tulla.

Nyt alkaa arkityö tässä uudessa tehtävässä. Tämän puoluekokouksen meno ei tosin ole varsin lupaavaa tälle työlle. Kokous on ollut täynnä riitasäveliä, eikä tämä loppukaan ole ollut kaikkein kohottavin. Mutta siitä huolimatta minä uskon, että tämä kokous on puhdistanut ilmaa. Edustajat ovat saaneet tyhjentää sydämensä, kertoa, mikä heidän mielestään puolueessa on vikana. Tämä kaikki tietysti otetaan kuuleviin korviin ja koetetaan toimia niin, ettei tällaisia — ainakaan samanlaisia — moitteen aiheita enää vastaisuudessa tulisi esiintymään.

Puolueemme sisäisessä elämässä on muutamien viime vuosien aikana ollut rauhattomuutta. On ollut linjoja, henkilökohtaisia vastakohtaisuuksia ja muuta haittaa puolueen säännölliselle toiminnalle. Luullakseni tämä kokous on tässä suhteessa saanut aikaan ainakin sen mutituksen, että tästä lähtien on vaikea puhua henkilökohtaisista linjoista. Täällä on tullut näkyväin, että asiallisia syitä on riittävästi ollut ja tulee vASFedeskin kai olemaan erottamassa puolueen eri siipiä taikka eri ryhmiä tai harrastuspiirejä toisistaan. Mutta sehän ei saa olla esteenä siihen, että kuitenkin yhteisessä asiassa täytyy löytää toimintalinja, joka ei työnnä ketään pois. Tämä olkoon nyt toimeensa astuvan uuden puoluetoimikunnan tärkeimpänä tehtävänä. Sen asiana on etsiä sovittelevaa linjaa, koettaa ei vain säilyttää kaikki mukana yhteisessä pesässä, vaan myöskin mikäli mahdollista vetää uusia joukkoja mukaan. Minä voin vakuuttaa teille ja luulen kaikkien sen jo muutenkin tietävän, että

en henkilökohtaisesti ole ollut kummankaan linjan kannalla. En ole liittynyt niihin, en ole antanut kannatustani kummallekaan, ja tahdon edelleenkin säilyttää sen vapauden itselläni, että kukin asia harkitaan asiana eikä sen mukaisesti, kuka, mikä järjestö tai mikä ryhmä kantansa esittää.

Ennen kuin lopetan, haluaisin minäkin osoittaa muutaman sanan nyt sivulle vetäytyville tähänastisille puheenjohtajalle ja puoluesihteerille. Se ei ole ainoastaan velvollisuuteni, vaan teen sen myöskin täydestä vakaumuksesta. Täällä on jo puhuttukin molemmille, mutta kummallekin erikseen, ja kumpikin on erikseen kukitettu. Olkoon se sallittua. Mutta minä luulen, että puoluekokous kokonaisuudessaan on valmis antamaan tunnustuksen näille kahdelle miehelle siitä, että he ovat tehneet suuren työn tämän puolueen hyväksi sen pitkän, 11 vuotta kestäneen palveluskauden aikana, minkä he ovat läpikäyneet. Me muistamme kaikki, minkälaisen vaaran alaisena puolue oli niissä epänormaalisissa oloissa, jotka vallitsivat sodan päätyttyä, ja kuinka voimallisesti ja vaaroja pelkäämättä he muiden toverien tukemina ja puoluetoimikunnan antaessa kannatustaan suorittivat silloisen työnsä. Se, että heidän tiensä ovat myöhemmin lähteneet kulkemaan eri suuntiin, on johtunut seikoista ja asioista, joille he nähtävästi kumpikaan eivät ole mahtaneet mitään. Joka tapauksessa meidän on kaikkien puolesta esitettävä kiitoksemme molemmille.

Mitä nyt tulee sitten tämän jälkeen tapahtumaan, siitähän on täällä jo esiintynyt rohkeita ennustajiakin, jotka eivät ilmeisesti ole nähneet aivan kauneimmassa valossa lähintä tulevaisuutta.

Minun ominaisuuksiini kuuluu olla toiselta puolen melkoinen pessimisti, mutta toiselta puolen suuri optimisti. Silloin kun jotakin asiaa harkitaan, suunnitellaan ja ennen kuin päätös tehdään, minun tapanani on olla hyvin pessimistinen, mutta jos päätös kerran on tehty ja käyty tehtävään käsiksi, niin minä olen optimisti — ilman optimismiahan ei päästä eteenpäin.

Toivottavasti puoluekin on tästä lähtien optimisti ja odottaa ja toivoo, että rauha palautuu puolueeseen, että rivit tiivistetään ja että me ajattelemme niiden ryhmien asiaa, joiden asiaa meidät on pantu ajamaan.

Kiitoksia!

(72)

Puheenjohtaja: Kokouksen pitkä esityslista on päästy niin IOPPUUn, että esillä on työjärjestyksen 30. asia, kokouksen päättämilstointen suorittaminen.

Hyvät puoluekokousedustajat! Puoluetoverit!

Kuluneet neljä pitkää kokouspäivää ovat varmasti meille osoittaneet, että ylimääräisen puoluekokouksen koollekutsumiselle on ollut sittenkin aihetta. Melkeinpä olen saanut sen käsityksen näinä päivinä, että aihetta on taitanut olla enemmän kuin mitä ennakkolta on ajateltukaan. Meillä on ollut täällä esillä paljon tärkeitä ohjelmakysymyksiä ja merkityksellisiä menettelytapakysymyksiä, joita kaikkia on perusteellisesti pohdittu ja punnittu. Olisi tietysti ollut hauskempaa, ettei keskustelussa olisi tarvinnut esiintyä niin huomattavia erimielisyyksiä kuin on tapahtunut, jopa aika lailla syvällisiäkin erimielisyyksiä. Mutta toisaalta täytyy kysyä, olisiko han muuten voinut ollakaan. Jos ei näitä erimielisyyksiä olisi ollut, niin eihän meidän olisi tarvinnut ylimääräistä puoluekokousta koolle kutsuakaan. Kokouksen osanottajille minä mielelläni kuitenkin lausun tunnustuksen siitä, että asioihin täällä on paneuduttu ehkä tiiviimmin kuin monessa normaalissa puoluekokouksessa onkaan asianlaita ollut. Onhan kokouksen kuluessa syntynyt miltei kaikista alustuksista ja menettelytapakysymyksistä uusia päätöslauselmaluonnoksia. Tämä mielestäni osoittaa, että asioihin on paneuduttu riittävällä ja syvällä tarkoituksella ja harrastuksella. Keskusteluissa on perusteellisesti ja hyvin yksityiskohtaisesti käyty lävitse esillä olleet asiat ja etsitty niihin ssmtyjä syviä.

On selvää, että meidän Sosialidemokraattisen Puolueemme edessä on ankara aika. Sen kulkemista eivät ole suuresti edistäneet ne ratkaisut, joita me täällä olemme tänään ja näinä päivinä tehneet. Onhan ollut niin paljon erimielisyyksiä, ettei voi, ei jaksaa odottaa, että ne kaikki vielä tämän kokouksen jälkeen olisivat poistyneet. Mutta kumminkin meidän täytyy tässä yhteydessä muistaa, että nämä päätökset on tehty täällä meidän puolueemme korkeimmassa päätäntäelimessä, puoluekokouksessa, ja että me olemme velvolliset näitä päätöksiä noudattamaan ja niitä käytäntöön soveltuttamaan. Meidän tehtävämme on tarttua toimeen ja meidän tehtävämme on toteuttaa tämän puoluekokouksen tekemät päätökset. Meidän on pyrittävä rakentamaan ja pyrittävä eheyttämään. Meidän on päätettävä unohtaa ikävät riidat ja keskittyä nyt todelliseen rakentavaan, puoluettamme vahvistavaan työhön.

Minäkin puolestani ja kokouksen puolesta haluaisin lausua puolueen puheenjohtajan paikalta eronneelle toveri Skogille, puolueen sihteerin paikalta eronneelle toveri Leskiselälle ja niille muillekin tovereille, jotka puoluetoimikunnasta nyt jäävät pois, tunnustuksen sanan. Hehän ovat kaikki varmaankin itse mielestään hyvässä tarkoituksessa työtä tehneet puolueemme eteen, ja mitäpä muuta

voimme odottaakaan heiltä. Minä kiitän heitä niistä pitkistä työpäivistä, joita he ovat puoluetoimikunnassa ollessaan tehneet.

Pyytäisin myös kiittää kaikkia tämän kokouksen virkailijoita. En tahdo heistä ketään mainita nimeltä, mutta en heistä kuitenkaan ketään halua unohtaa. Te olette joka ainoa tehnyt täällä nyt pitkät päivät raskasta työtä. Te olette siitä ansainneet myös tunnustuksen ja kiitoksen.

Toivottaen puolueelle voimaa ja menestystä julistan tämän ylimääräisen puoluekokouksen päättyneeksi.

Laulettiin Työväen Marssi.

Kokous merkittiin päättyneeksi kello 23,12.

KOKOUKSEN PUOLESTA:

Puheenjohtajat ja ensimmäinen sihteeri

Emil Skog

Olavi Kajala

Martti Viitanen

Vihtori Fallila

Aatto Väyrynen

Pöytäkirja tarkistettu ja hyväksytty.

Sulo Manninen

Yrjö Hätinen

Veikko Rantala

Liiteasiakirjat

21.- huhtikuuta 1951

1) Kokouksen osanottajat ja kutsuvieraat. 2) Vaaliyhtymäluettelo. 3) Kertomus Sosialidemokraattisen Puoluetoimikunnan toiminnasta 1955—1956. 4) Kertomus Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän toiminnasta 1955—1956. 5) Esityksiä Sosialidemokraattisen Puolueen ylimääräiselle puoluekokoukselle 1951. 6) Sosialidemokraattisen Puolueen lähiajan talous- ja teollistamisohjelma. Alustus. 7) Mihin olemme pyrkineet — Mihin olemme joutuneet — Mitä. nyt on tehtävä? Alustus. 8) Muutokset puoluekokoukselle jätettyyn talouspoliittiseen ohjelmaan. 9) Lähiajan talous- ja sosiaalipoliittiset tavoitteet. Ohjelmavaliokunnan ensimmäinen mietintö. 10) Entinen ja uusi puoluetoimikunta.

Kokouksen osanottajat ja kutsuvieraat

A. VARSINAISET PUOLUEKOKOUSEDUSTAJAT

477	Tanner, Väinö	Helsinki	i/r.
477	Pitsinki, Kaarlo	Helsinki	1/2
476	Manninen, Sulo	Helsinki	1/3-
476	Lehto, Lempi	Helsinki	1/4
476	Altti, Kalle	Helsinki	1/5
476	Tiilikainen, Ulla	Helsinki	1/6
476	Järvinen, Veikko O.	Helsinki	1/7
476	Hätinen, Yrjö Edvard	Helsinki	1/8:
476	Leskinen, Laila	Helsinki	1/9
			i/roi

446	Rantala, Veikko	Uusimaa	I/1
309	Siren, Eino	Uusimaa	II/2
317	Saarinen, Onni	Uusimaa	III/3
243	Parkkonen, Vilho A.	Uusimaa	IV/4
506	Toivonen, Eino	Uusimaa	V/5
273	Linna, Ilmari	Uusimaa	VI/6
219	Laakso, Uuno	Uusimaa	VII/7
202	Luukkanen, Johannes	Uusimaa	VIII/8
214	Jämsen, Erkki	Uusimaa	IX/9
220	Kanerva, Alpo	Uusimaa	X/10
356	Helle, Veikko	Uusimaa	XI/11
213	Lindfors, Risto	Uusimaa	XII/12
207	Saarinen, Pentti A.	Uusimaa	XIII/13
218	Kanervo, Niilo	Uusimaa	XIV/14
212	Pennanen, Pauli	Uusimaa	XV/15
222	Törn, Eino	Uusimaa	XVI/16
225	Tuomi, Paavo	Uusimaa	XVII/17
447	Paasio, Rafael	Turun et.	I/1
446	Koikkalainen, Johannes	Turun et.	1/2
446	Siltanen, Sylvi	Turun et.	1/3
284	Tähtinen, Maunu	Turun et.	II/4
322	Gustafsson, Pentti	Turun et.	III/5
204	Ilola, Lauri	Turun et.	IV/6
284	Kallioinen, Allan	Turun et.	V/7
204	Hagelberg, Reino	Turun et.	VI/8
234	Tuominen, Eino	Turun et.	VII/9
219	Helenius, Yrjö	Turun et.	VIII/10
275	Tauren, Urho	Turun et.	IX/11
336	Koski, Erkki	Turun et.	X/12
298	Lehto, Albert	Satakunta	I/1
200	Lindqvist, Arvi	Satakunta	II/2
286	Kotikoivu, Yrjö	Satakunta	HI/3
241	Äijälä, Eino	Satakunta	IV/4
240	Kokko, Pekka	Satakunta	V/5
404	Pallila, Vihtori	Satakunta	VI/6
404	Eskola, Aili	Satakunta	VI/7
404	Rantanen, Viljam	Satakunta	VI/8
215	Viiltänen, Pentti	Satakunta	VII/9
224	Pohja, Jaakko	Satakunta	VIII/10
229	Valjala, Aarne	Satakunta	IX/11

207	Lahtinen, Viljo	Satakunta	A./ i 6
215	Pajunen, Niilo	Satakunta	XI/13
222	Suvanto, Leo	Satakunta	XII/14
219	Mäki, Lauri	Satakunta	XIII/15
213	Suojanen, Urpo	Satakunta	XIV/16
237	Saarinen, Erkki	Satakunta	XV/17
375	Kujanpää, Väinö	Hämeen et.	I/1
239	Lehtinen, Viljo	Hämeen et.	II/2
208	Numminen, Fanny	Hämeen et.	III/3
319	Palminen, Viljo	Hämeen et.	IV/4
336	Aalto, Lauri	Hämeen et.	V/5
393	Kajala, Olavi	Hämeen et.	VI/6
417	Virtanen, Sally	Hämeen et.	VII/7
306	Törmä, Heikki	Hämeen et.	VIII/8
206	Mikkola, Arvi	Hämeen et.	IX/9
206	Aalto, Paavo	Hämeen et.	X/10
215	Ahonen, Eino	Hämeen et.	XI/11
237	Turhala, Tapio	Hämeen et.	XII/12
214	Lahtinen, Martti	Hämeen et.	XIII/13
207	Rauhamäki, Lauri	Hämeen et.	XIV/14
235	Alho, Aati	Hämeen et.	XV/15
231	Lekola, Leo	Hämeen et.	XVI/16
345	Saarinen, Veikko	Hämeen et.	XVII/17
207	Ahonen, Toivo	Hämeen et.	XVIII/18
218	Aaltonen, Urho	Hämeen pohj.	I/1
208	Etelä, Aarne	Hämeen pohj.	II/2
261	Heinonen, Lauri H.	Hämeen pohj.	III/3
255	Kaivola, Oiva	Hämeen pohj.	IV/4
209	Nokelainen, Uuno	Hämeen pohj.	V/5
209	Ahola, Eino K.	Hämeen pohj.	VI/6
207	Saloranta, Toivo	Hämeen pohj.	VII/7
203	Kiekara, Verner	Hämeen pohj.	VIII/8
210	Laakso, Eino	Hämeen pohj.	IX/9
211	Moisio, Pauli	Hämeen pohj.	X/10
222	Saario, Lauri	Hämeen pohj.	XI/11
238	Sinkka, Paavo	Hämeen pohj.	XII/12
212	Forssell, Ilmari	Hämeen pohj.	XIII/13
243	Rintamäki, Kustaa	Hämeen pohj.	XIV/14
466	Lehtinen, Paavo	Hämeen pohj.	XV/15
		Hämeen pohj.	XV/16

m to Ub. * * ~

466	Kolinen, Elsa	Hämeen pohj.	XV/17
466	Aho, Kalle	Hämeen pohj.	XV/18
466	Lindfors, Erkki	Hämeen pohj.	XV/19
465	Kari, Tyko	Hämeen pohj.	XV/20
465	Rajala, Toivo	Hämeen pohj.	XV/21
465	Leppänen, Sirkka	Hämeen pohj.	XV/22
205	Lassila, Reino	Kymi	I/1
217	Marttila, Olavi	Kymi	H/2
341	Pellinen, Olavi	Kymi	III/3
526	Kokkola, Veikko Johan	Kymi	IV/4
526	Koivisto, Ida	Kymi	IV/5
472	Hostila, Sulo Armas	Kymi	V/6
471	Pousi, Viljo Anton	Kymi	V/7
471	Mikkola, Taisto	Kymi	V/8
471	Vainio, Arvo	Kymi	V/9
505	Lahtinen, Lauri	Kymi	VI/10
505	Virtanen, Einari	Kymi	VI/11
204	Eloranta, Oiva	Kymi	VII/12
233	Viitanen, Martti	Kymi	VIII/13
293	Leskinen, Rainer	Kymi	IX/14
224	Sulin, Yrjö	Kymi	X/15
508	Tiilikainen, Paavo Herman	Kymi	XI/16
507	Salminen, A. J.	Kymi	XI/17
219	Kelkka, Arvo	Kymi	XII/18
226	Levonen, Lauri	Kymi	XIII/19
<394	Rong-as, Sulo	Kymi	XIV/20
203	Kaartinen, Aarne	Kymi	XV/21
221	Röysky, Matti	Kymi	XVI/22
246	Väisänen, Eliel	Kymi	XVII/23
233	Kivelä, Urho	Kymi	XVIII/24
532	Kaukinen, Onni	Mikkeli	I/1
221	Salomaa, Veikko	Mikkeli	II/2
261	Keijonen, Unto	Mikkeli	HI/3
245	Auvinen, Mauno	Mikkeli	IV/4
207	Ilo, Paavo	Mikkeli	V/5
275	Sairanen, Emil J.	Mikkeli	VI/6
240	Juutilainen, Otto	Mikkeli	VII/7
267	Tossavainen, Antti	Mikkeli	VIII/8
247	Rusanen, Toivo	Mikkeli	IX/9
224	Laaksovirta, Kauko	Mikkeli	X/10
240	Härkönen, Armas	Mikkeli	XI/11

364 Viitasaari, Toairin
 „R, Kutvonen, Uno Alpo
 36d Ji.ux.vuu

947 Hult, Mikko Olavi
 24, „•, ’, „r.„

304 Karhu, Vilho

2 Ä s"— -SS

209 Säämänen Eno

238 Vantanen, Viue

€23 Turunen, Leo

291 Romppanen, Eino

229 Vaakanainen, Kasperi

249 Nevalainen, Ville

214 Muhonen, Leo

386 Manninen, Yrjö A.

289 Halonen, Hemmi

238 Hannonen, Emil

291 Koponen, Tuure

387 Palander, Eino

387 Iitti, Paavo

512 Koivunen, Arvo

502 Hämäläinen, Kaarlo

370 Kankainen, Jaakko

203 Vesterinen, Martti

220 Valkama, Matti

218 Ahonen, Onni

225 Puro, Toivo

204 Ihalainen, Anselmi

230 Lamminmäki, Niilo

284 Björk, Aatu

247 Helander, Kalle

282 Roden, Akseli Anselm

206 Salmi, Anselmi

269 Vuorinen, Viljo Herman

222 Laitinen, Mikko Ulto

205 Virkkala, Konsta

201 Ala-Pöllänen, Viljo

284 Lepistö, Eeli

Kuopion länt.

juopui

Kuopion lant.

^ u ° I)

Kuopion lant.

Kuopion lant.

Kuopion lant.

Joensuu

Joensuu

Joensuu

Joensuu

Joensuu

Joensuu

Joensuu

Joensuu

Joensuu

Joensuu

Vaasan it.

Vaasan it.

Vaasan it.

Vaasan it.

Vaasan it.

Vaasan it.

Vaasan it.

Vaasan it.

Vaasan it.

Vaasan it.

Vaasan it.

Vaasan it.

Vaasan it.

Vaasan et.

Vaasan et.

Vaasan et.

Vaasan et.

Vaasan pohj.

Vaasan pohj.

Vaasan pohj.

I/1

I/2

II/3

III/4

IV/5

V/6

VI/7

VH/8

VIH/9

IX/10

I/1

II/2

III/3

IV/4

V/5

VI/6

VII/7

VIH/8

IX/9

I/1

I/2

II/3

III/4

IV/5

V/6

VI/7

VII/8

VIH/9

XI/10

X/11

XI/12

XII/13

I/1

II/2

III/3

IV/4

I/1

II/2

III/3

352	Turkka, Arvi	Oulu	I/1
238	Lindqvist, Alpo K.	Oulu	II/2
255	Karjalainen, Veikko	Oulu	III/3
220	Tuohimaa, August	Oulu	IV/4
235	Mehtälä, Vilho	Oulu	V/5
247	Vierimaa, Lauri	Oulu	VI/6
458	Knuuti, Urho Einari	Lappi	I/1
374	Mikkonen, Antti	Lappi	II/2
322	Mikkola, Onni K. V.	Lappi	III/3
221	Kuoppala, Erkki	Lappi	IV/4
369	Kemppainen, Onni	Kajaani	I/1
369	Mikkonen, Konsta	Kajaani	1/2
218	Tölli, Väinö	Kajaani	H/3
217	Okkonen, Artturi	Kajaani	HI/4
210	Andersson, Viking	Ruots.	I/1
210	Heinström, Waldemar	Ruots.	II/2
256	Vuorinen, Pentti	Ruots.	IH/3
210	Hilden, Hugo	Ruots.	rv/4
201	Wikström, Hilding	Ruots.	V/5
222	Jakobsson, Vilhelm	Ruots.	VI/6

B. LAUSUJVO- JA ESITYSOIKEUTETUT EDUSTAJAT

Puoluettoimikunnan varsinaiset jäsenet

Skog, Emil	Lindblom, Olavi
Antikainen, Eero	Tanner, Väinö
Leivo-Larsson, Tyyne	Lindfors, Erkki
Lepistö, Matti	Simonen, Aarre
Leskinen, Väinö	Rantala, Yrjö
Fagerholm, K.-A.	Karjalainen, Eetu
Rantanen, Vihtori	Ranta, Artturi

Puoluettoimikunnan varajäsenet

Malkamäki, Aino	Raunio, Eino
Tiainen, Hannes	Väyrynen, Vilho
Siren, Eino	Liljeström, Valdemar
Kuusela, Walter	Siltanen, Sylvi
Hiltunen, Onni	Hietanen, Antti

Vastuunalaiset toimihenkilöt

Puskala, Veikko
Paananen, Aarne

Myllymäki, A. M.

Tilintarkastajain edustaja

Sirjola, Albert

Sos.-dem. Eduskuntaryhmän edustaja

Henriksson, Gunnar

C. LAUSUNTO-OIKEUTETUT EDUSTAJAT

Sos.-dem. piiritoimikuntien edustajat

Helsingin piiri	Väinö Ahde
	Ragnar Lönnqvist
Uudenmaan piiri	Teodor Johansson
	Erkki väre
Turun et. piiri	Abel Saarinen
Satakunnan piiri	Väinö Vilponiemi
Hämeen et. piiri	Eino Vuori
Hämeen pohj. piiri	Reino Kanerva
	Antti A. Halme
Kymen piiri	Valde Nevalainen
Mikkelin piiri	Aaro Airas
Kuopion länt. piiri	Keijo Suksi
	Teodor Pantakoski
Joensuun piiri	Vilho Turunen
Vaasan it. piiri	Topi Saloranta
Vaasan et. piiri	Arvo Pohjanhovi
	V. A. Nissinen
Vaasan pohj. piiri	
Oulun piiri	Arvi Turkka
	Lauri Ukkola
Lapin piiri	Arvo Udd
	Heino Uksila
Suomen Ruotsalainen	
Työväenliitto	Lars Lindeman
Kajaanin piiri	Kalervo Neiglick

Sos.-dem.	lehtien edustajat
Suomen Sosialidemokraatti	Atte Pohjanmaa
	Eila Wuokko
Turun Päivälehti	Rafael Paasio
Uusi Aika	Vilho Rantanen
	Simo Juntunen
Hämeen Kansa	Mauno Pelkonen
Kansan Lehti	Arvo Tuominen
Kansan Työ	Reino Kaatonen
	Toivo Mansner
Eteenpäin	Holger Salokangas
Kansan Voima	A. J. Kosonen
Vapaus	Alpo Tiitinen
	Erkki Ikäheimonen
Savon Kansa	Eino Kyyhkyinen
Työn Voima	Olavi Hurri
Pohjanmaan Kansa	Pentti Ketola
Pohjolan Työ	Taisto Honkanen
Vihuri	Teppo Meriluoto
Tulevaisuus	Anu Karvinen
Svenska Demokraten	Gudrun Mörne
	Osvald Fager
TST	Eino Kalkkinen

Kunniajäsenet

Santeri Saarikivi	Väinö V. Salovaara
Otto Toivonen	Juho Säteri
Väinö Hakkila	Aapo Kesti-Helia
Anni Rinne	Martta Salmela-Järvinen
Olga Tainio	Oskari Tokoi (USA:ssa)
Väinö Tanner	Johan Emil Malmivuori
Maria Sinisalo	Edvard Metsola
Vihtori Huhta	Frans Isak Tuomola

Kutsuvieraat

Norjan Työväenpuolue	Olav Larssen
Ruotsin Sos.-dem. puolue	Ernst Nilsson
	Stig Lundgren
	Torsten Sundström

Keskusjärjestöjen edustajat

Sos.-dem. Naisliitto	Terttu Sainio
Sos.-dem. Nuorisoliitto	Kalevi Vatanen
Nuoret Kotkat	Olavf Hurri
Sos.-dem. Raittiusliitto	Yrjö A. Saarinen
Sos.-dem. Maaseutuvaltuuskunta	Uuno Valjanti
Kristillisten Sos.-dem. Liitto	Niko Oksanen
SAK	Olavi Järvelä
TUL	Pekka Martin
TSL	Arvi Hautamäki
Työväen Yhteisöjen Keskus	Janne Hakulinen
Työväen Matkailuliitto	E. K. Louhikko
Työväen Kustannusliikkeiden Liitto	Visa Kivi
Työväenlehistö	Toivo Nurmi
Suomen Pienviljelijäin Liitto	Ernest Sainio
Puolueen Kasvatustolmikunta	Reino H. Oittinen

VAALIYHTYMÄLUETTELO

Helsingin piiri

I. Akateeminen SdY, Eiran SdY, Elannon Henkilökunnan SdY, Haagan Ty, Helsingin Alkolaisten SdY, Helsingin Ay-väen SdY, Helsingin Elintarviketyöläisten SdY, Helsingin Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan SdY, Helsingin Kaupungin Teknillisten Laitosten SdY, Helsingin Kiinteistöyöntekijäin SdY, Helsingin Kirjatyöntekijäin SdY, Helsingin Kristillisten SdY, Helsingin Kunnantyöntekijäin SdY, Helsingin Kutomatyöntekijäin SdY, Helsingin Liiketyöntekijäin SdY, Helsingin Metallityöläisten SdY, Helsingin Posliini- ja Lasityöntekijäin SdY, Helsingin Puutyöväen SdY, Helsingin Rakenustyöväen SdY, Helsingin Sd Putkityöntekijät, Helsingin Sd Keskusteluseura, Helsingin Sd Naisyhdistys, Helsingin SdTy, Helsingin Taloustyöntekijäin SdY, Helsingin Telakkatyöväen SdY, Helsingin Vaatetustyöläisten SdY, Helsingin Vuokra-Autoilijain SdY, Helsingin Yl. sairaalan Sd Henkilökunta, Herttoniemen SdY, Hissialan SdY, Kallion Sosialidemokraatit, Kallion Sd Naisyhdistys, Kelkkanen Ty, Kruunuhaan SdY, Kulosaaren SdY, Käpylän Sd Naisyhdistys, Käpylän SdTy, Lauttasaaren SdY, Liikennelaitoksen SdY,

Malminseudun SdY, Munkkiniemen SdSeura, OTK:laisten SdY, Oulunkylän SdTy, Pakila—Pirkkolan SdY, Paloheinän SdTy, Pasilan Ty, Pasilan Varikon SdY, Pitäjänmäen Ty, Pohjois-Haagan SdY, Pukinmäen SdY, Puistolan SdTy, Raattiusväen SdY, Rautatieläisten SdY, Roihuvuoren Sosialidemokraatit, Ruoholahden SdY, Sd Insinööriyhdistys, Sd Lakimiehet, Sd Virkanaisten Klubi, Sosialidemokraattiset Maatalousmiehet, Suvilahden SdY, Sörnäisten SdSeura, Tapanilan Ty, Toukolan SdY, Töölön SdY, Urheiluväen SdY, Vallilan Sd Naisyhdistys, Vallilan SdTy, Valtion Viran- ja Toimenhaltijain Helsingin SdY, Vartio—Mellunkylän SdY, Viipurin Kaupungin Sd Naisyhdistys.

Uudenmaan piiri

I. Bembölen SdY, Espoon Nuksion Ty, Etelä-Espoon Ty, Kaukalahden SdY, Keski-Espoon SdTy, Laajalahden SdY, Leppävaaran SdTy, Mankkaan SdY, Pitkäjärven SdY, Pitäjänmäen SdY, Pohjois-Espoon SdY, Tapiolan Sosialidemokraatit, Vanhankylän SdY. — II. Backaksen Seudun SdTy, Friherrsin SdY, Itä-Hakkilan SdY, Korson Sd Naisyhdistys, Rajakylän SdY, Rekolan Ty, Tikkurilan Ty, Ylästön SdY, Korson Ty. — III. Hyvinkään SdTy, Hyvinkään Rautatieläisten SdY. — IV. Keravan Ty, Savion SdY. — V. Lohjan Ty. — VI. Karstun Ty, Lohjan—Immolan Ty, Pohjois-Lohjan SdTy, Virkkalan Ty. — VIII. Kiljavan SdY, Klaukkalan Ty, Korven Ty, Lepsämän Ty, Nukarin Ty, Nurmijärven kk:n Ty, Nurmijärven Palojoen Ty, Perttulan SdY, Rajamäen Ty. — VIII. Heinämaan Ty, Järvikunnan Ty, Niinikosken Ty, Orimattilan Kuivannon Ty, Orimattilan Ty, Orimattilan Virenojan Ty. — IX. Ruotsinkylän Ty, Strömforsin Ty, Tesjoen Ty, Vastilan SdTy. — X. Jokelan Ty, Kellokosken Ty, Koskenmäen Ty. — XI. Haimoon Ty, Nummelan Ty Elo, Ojakkalan Ty Alku, Otalammen Ty, Selin SdY, Vihdin SdTy, Vihtijärven SdTy. — XII. Karkkilan SdTy, Ul. Pyhäjärven SdY. — XIII. Hangon Ty, Karjaan SdY, Fiskarsin SdTy, Antskogin Ty, Kauniaisten SdTy. — XIV. Hyrsylän Ty, Leppäkorven Ty, Nummen Järvenpään Ty, Nummen Ty, Karjalohjan Ty, Sammatin Ty, Ahonpään ja Karisjärven Ty. — XV. Loviisan Ty, Myrskylän Ty, Valkon Ty, Artjärven Ratulan Ty, Porlammien Ty. — XVI. Porvoon Ty, Kaarenkylän Ty, Tolkkisten SdY, Monninkylän Ty, Pukilan Ty, Halkian ja Kupsenkylän Ty, Laukkosken Ty. — XVII. Järvenpään Ty, Terijoen SdTy, Hyvinkäänkylän Ty, Mäntsälän Nummisten Ty, Mäntsälän SdTy, Keski-Sipoon Sd puolueosasto.

Turun eteläinen piiri

I. Crichton-Vulcanin SdY, Hirvensalon Ty, Ison-Heikkilän ja Pahanien SdY, Kerttulin SdY, Kurjenmäen ja Vasaramäen SdY, Kärsämäen SdY, Martin SdY, Nummenmäen SdY, Pansion SdY, Puistomäen ja Vähän-Heikkilän SdY, Raunistulan SdTy, Turun Akateeminen SdY, Turun Ay-väen SdY, Turun Karjalaisten SdY, Turun Kirjatyöläisten Sd osasto, Turun Kristillisten SdY, Turun Kunnantyöntekijäin SdY, Turun Kutoma-alan SdY, Turun Linnan Alueen SdY, Turun Rantakulman SdY, Turun Rautatieläisten SdY, Turun Sd Naisiyhdistys, Turun SdY, Turun Urheiluväen SSeura. — II. Salon SdTy, Salon Ay-väen SdY, Salon Liike- ja Henkisyöntekijäin SdY. — III. Perniön Ty, Mathildedalin Ty, Pohjankylän Ty, Perniön Ty Riento, Teijon Ty, Ylikulman Ty Raivaaja, Keski-Perniön Ty. — IV. Kiskon Ty Alku, Kiskon Ty Riento, Orijärven Ty, Aijalan Ty, Muurlan Ty, Muurlan Pohj. Ty, Suomensjärven Ty, Suojärven Ty Leimahdus. — V. Uskelan Ty, Uskelan Pohj. Ty, Perttelin Ty, Halikon Ty Yritys, Märynummen SdTy, Vartsalan Ty. — VI. Angelniemen Ty, Sauvon Ty, Kemiön Ty, Mjösundin Ty, Taalintehtaan SdTy, Paimion Vistan SdTy, Paimion Kalevan Ty, Merikulman Ty. — VII. Piikkiön Ty, Littoisten Ty, Liedon Aseman SdTy, Liedon Ty, Liedon Ty Murtaja, Kaarinan Ty Uurtaja, Auranlaakson SdTy, Ilmaristen Ty Nousu. — VIII. Raision Ty Voima I, Ihalan SdY, Rymättylän Ty Vapaus, Naantalin Ty, Nousiaisten Ty Jousi, Mynämäen Ty, Mietoisten SdTy. — IX. Vehmaan Ty, Uudenkaupungin Ty, Arvassalon Ty, Kalannin Ty Voitto, Laitilan Ty Sampo I, Pyhärannan Ty, Metsäpirtin Ty, Lokalahden Ty. — X. Maarian Ty, Auran Ty Valo, Tarvasjoen Ty, Kyrön Ty, Pöytyän Ty Tuki, Pöytyän Ty Isku, Oripään Ty, Latvaan Ty, Mellilän Sd Ty, Loimaan Ty, Alastaron Ty, Metsämaan Ty, Yläneen Ty, Tammiäisten Ty.

Satakunnan piiri

I. Euran SdKj; Euran Ty, Kauttuan SdTy, Länsi-Euran Ty, Särkisalon Ty. — II. Kiukaisten SdKj; Kiukaisten Ty, Panelian Ty, Saarenmaan SdY. — III. Porin mlk:n SdKj; Kyläsaaren Ty, Lyttilän Ty, Pietnimen SdY, Fihlavan SdTY, Preiviikin Ty, Pyhtösjärven SdTY, Toukarin Ty. — IV. Rauman SdKj; Koiviston Ty, Lönnströmin Työläisten SdY, Rauman Puu- ja Paperialan SdY, Rauman Sd Metallimiehet, Rauman Sd Naisiyhdistys, Rauman SdTy, Rauman Sosialidemokraatit. — V. Ulvilan SdKj; Friitalan Ty, Ulvilan Harjunpään Ty, Kaasmarkun Ty, Ulvilan Vanhankylän Ty. —

VI. Porin SdKj; Hyvelän SdTy, Porin Isojoenrannan Ty, Porin Kutomatyöväen SdY, Porin Metalliteiltään SdTy, Musa-Liinaharjun Sosialidemokraatit, Mäntyluodon SdTy, Porin Sd Metallimiehet, Porin Sd Naisyhdistys, Porin Sd paperityöntekijät, Porin Rautatie-läiset, Porin Sd Toveriseura, Porin Ty, Reposaaressa Ty, Ruosniemen Ty, Toejoen Sd Naisyhdistys, Toejoen Ty, Uuden-Koiviston Sd Naisyhdistys, Uuden-Koiviston Ty, Vanhan-Koiviston Ty, Vähä-Rauman Ty. — VII. Kokemäen SdTy, Peipohjan Ty, Räisälän Ty, Eurajoen Ty, Eurajoen Ylisenpään Ty, Kuivalahden Ty, Eurajoen kk:n SdTy.. — VIII. Keikyän Ty, Kauvatsan Ty, Kauvatsan Ty Pyrintö, Kii-koisten Jaarankylän Ty, Huittisten SdTy, Vampulan Ty, Köyliön Tuiskulan Ty, Kepolan Ty, Köyliön Itäinen SdY, Honkilahden Ty, Mannilan Ty. — IX. Harjavallan SdTy Yritys, Lattomerén Ty, Nakkilan Järvikylän Ty, Nakkilan Ty, Luvian Ty. — X. Ikaalisten SdTy, Ikaalisten Vatulan Ty, Kilvakkalan SdTy, Luhalahden Ty,, Miettisten SdTy, Riitalan Ty, Vähä-Röyhön Ty, Jämijärven Ty, Kihniön Asemanseudun Ty, Kihniön Jokikylän Ty, Kihniön Ty, Oja-järven Ty, Parkanon Linnankylän Ty, Parkanon Ty, Raivalan SdTy. — XI. Stormin SdTy, Tyrvään Rautaniemen Ty, Tyrvään—Vamma-lan SdY, Vilakkalan Ty, Illon Ty, Kiikan Kiimajärven Ty, Kiikan Ty, Kiviniemen—Röykkylän Ty, Koskioisten Ty, Oriniemen Liitto-lan Ty, Punkalaitumen Kanteenmaan Ty, Punkalaitumen Keskipi-täjän SdTy, Punkalaitumen Länsipään Ty. — XII. Alahonkajoen SdTy, Hapuojan SdTy, Kankaanpään Ty, Venesjärven SdTy, Vihti-läjäjärven Ty, Honkajoen SdTy, Karvian Kk:n SdTy, Leppijärven Ty, Siikaisten Ty, Köörtilän SdY, Merikarvian Ty, Ahlaisten SdTy, Lampin Ty. — XIII. Lassilan Ty, Noormarkun Ty, Söörmarkun Ty, Pomarkun Ty, Paluksen Ty, Hanhijoen seudun Ty, Lavian SdTy, Riihon SdTy. — XIV. Hämeenkyrön Läntinen SdY, Hämeen-kyrön Mahnalan Ty, Hämeenkyrön Sd Naisyhdistys, Jumesniemen Ty, Kyröskosken Ty, Viljakkalan Kk:n Ty, Suodenniemen SdTy, Hahmajärven Ty, Häijäänseudun SdY, Mouhijärven Läntinen Ty, Mouhijärven SdTy, Sarkolan Ty, Karkun Ty. — XV. Kaaron Ty, Kortelan Ty, Rauman Mlk:n Nihattulan Ty, Sorkan Ty, Uotilan Ty, Kodiksamín Ty, Lappi Tl Ty, Säkylän Ty, Hinnerjoen Ty.

Hämeen et. piiri

I. Forssan Ty. — II. Katinalan Ty, Kouvalan Ty Taimi, Nihat-tulan Ty, Parolan Ty, Pekolan Ty, Pelkolan Ty, Ty Vesa (Merven Ty). — III. Hikiän Ty, Oitin Ty, Ryttylän Ty, Turkhaudan Ty. — IV. Hämeenlinnan Ay-väen SdY, Hämeenlinnan Läntinen Ty, Hä-